

Årsrapport 2008

Fylkesmannen i Nordland

Innhold

Kapittel 1 - Om embetet	Side 3
Kapittel 2 - Sentrale politiske føringar	Side 7
Kapittel 3 - Resultatområder	Side 14
Kongehuset	Side 14
Miljøverndepartementet	Side 14
Landbruks- og matdepartementet	Side 17
Kunnskapsdepartementet	Side 31
Barne- og likestillingsdepartementet	Side 42
Justis- og politidepartementet	Side 44
Kommunal- og regionaldepartementet	Side 47
Arbeids- og inkluderingsdepartementet	Side 50
Helse- og omsorgsdepartementet	Side 54
Statens Helsetilsyn	Side 67
Samferdselsdepartementet	Side 68
Utenriksdepartementet	Side 69
Kultur- og kirkedepartementet	Side 69
Fomyings- og administrasjonsdepartementet	Side 70

Kapittel 1 - Om embetet

1.1 Tilstanden i embetet og fylket – generelt

I 2008 hadde Nordland en folketilvekst i motsetning til tidligere år, en svak tilvekst på 384 fordelt på 15 av fylkets 44 kommuner. Fylkeshovedstaden Bodø har som tidligere år en jevn vekst, mens kommuner med regionsenterfunksjoner som Narvik og Vefsn har nedgang. Innflytting fra utlandet er en hovedårsak til at fylket i 2008 fikk en folketilvekst. Netto innenlands utflytting er fortsatt betydelig (1.164 pr 1.10.) og er vesentlig større enn fødselsoverskuddet (132 pr 1.10.). Bare 9 av fylkets kommuner hadde ved utgangen av 3. kvartal et fødselsoverskudd. Det gir særlig grunn til bekymring at det fortsatt er mange personer i aldersgruppen 20-40 år som flytter fra Nordland.

Nordlandsøkonomien satte i 2008 omsetningsrekord på 115 milliarder. På fem år er omsetningen vokst med 74 % sammenlignet med 49 % i Norge. Veksten har vært særlig sterk innen prosessindustri, næringsmidler og tjenesteyting i bedriftsmarkedet. Ny industri er vokst fram rundt solcelleproduksjon. For eksportbedriftene ble 2008 et rekordår, eksporten vokste med 17 % i Nordland, langt mer enn den nasjonale veksten på 11 %. Til tross for uro i markedene fortsatte eksport av oppdrettslaks og solenergiprodukter å øke. For tradisjonelle stål-, aluminium- og kjemiprodukter er aktiviteten negativt påvirket av markedsutviklingen, og de første signaler om utflytting og fall i aktiviteten kom for eksportører av hvitfisk. (kilde: www.indeksnordland.no).

Ved inngangen til 2009 nådde sysselsettingen i Nordland rekordhøyde 115 500 personer og ledigheten var fortsatt lav med 2634 registrert som helt ledige. I løpet av de to siste årene er det skapt 5300 netto nye jobber. Mange pensjonerings og høy utflytting representerer en betydelig utfordring med å skaffe godt kvalifisert arbeidskraft. Finansuro, svake konjunkturer og etterspørselsvikt i det internasjonale markedet har imidlertid medført en markert økning i ledigheten i fylket, og skaper betydelig usikkerhet for utviklingen framover. Situasjonen for årets Lofotfiske er et illustrerende eksempel.

Mange kommuner har betydelige økonomiske utfordringer. I motsetning til den nasjonale utviklingen, har antall kommuner i ROBEK økt i fylket i løpet av 2008 fra 6 til 9. Ytterligere 2 kommuner blir registrert som følge av budsjettvedtak for 2009. Foreløpige regnskapsdata tyder på enda flere nordlandskommuner vil havne i registeret i løpet av året, mens mulighetene for utmelding vurderes som usikre. Det antas at rekordantallet på 12 kommuner fra 2004 vil bli nådd og endog passert. Årsakene til denne uheldige utviklingen er sammensatte. Tre av de nye innmeldingene har sammenheng med bokførte tap i "Terra-saken". Flere kommuner har problemer med å redusere sine driftsutgifter og tilpasse disse til inntektsnedgang som skyldes befolkningsnedgang, og sliter med å dekke tidligere års underskudd. Det kan også reises spørsmål ved kvaliteten på den kommunale økonomistyringen i en del tilfeller, da mange små kommuner synes å mangle nødvendig fagkompetanse. Fylkesmannen makter i begrenset grad å kompensere for dette gjennom veiledningsvirksomhet.

Over 1/3 av fylkets kommuner har fått ny rådmann, eller har ved årsskiftet en midlertidig rådmannsløsning. I flere tilfeller er skifte av rådmann en konsekvens av uttrykt mistillit fra kommunestyret eller den politiske ledelsen. Fylkesmannen har konstatert at manglende kontinuitet i rådmannsfunksjonen og til dels konfliktfylte relasjoner mellom politisk og administrativ ledelse, har representert en styringsutfordring i flere kommuner.

I 2008 ble "Ofotsamvirket" videreutviklet til Ofoten regionråd. Dermed inngår samtlige kommuner i et av fylkets til sammen 7 regionråd. Dette interkommunale samarbeidet har primært funksjon som strategiske samarbeidsallianser, som bl.a. inngår partnerskapsavtaler med Nordland fylkeskommune innen regional utvikling. Regionrådene har i varierende grad fokus på å utvikle interkommunalt samarbeid innen kommunal tjenesteproduksjon. Fylkesmannen legger vekt på å stimulere til slikt samarbeid innen flere sektorer (for eksempel barnevern og landbruk).

For beitesesongen 2008 ble det søkt om erstatning for 7.597 sau/lam som rovdyrdrept, og Fylkesmannen innvilget erstatning for 4.030. Antall omsøkt som rovdyrdrept økte med 889 sammenlignet med forrige år, mens antall dokumenterte skader gikk ned fra 278 til 222. Tilsvarende ble det i 2008 søkt om rovdyrerstatning for 4.956 rein, en økning på ca 300 dyr. Her ble kun 61 rein dokumentert som rovdyrdrept, og det ble utbetalt erstatning for 1.742 dyr.

Det er hittil ikke dokumentert yngling av bjørn i fylket, bestandsmålet er 2 årlige ynglinger. På tross av at alle bestandsmålene ikke er nådd, har det så langt ikke vært mulig å oppnå vesentlig reduksjon i tap av sau og rein, og konfliktnivået er etter fylkesmannens vurdering ikke redusert. Denne tilstanden oppfattes som et vesentlig avvik i forhold til Stortingets vedtatt målsettinger gjennom behandlingen av St.meld nr 15 om rovvilt i norsk natur.

Som eneste fylke har Nordland fire samiske regioner med tre samiske språk; nordsamisk i Ofoten, lulesamisk i området Tysfjord/Hamarøy, pitesamisk i Sør-Salten og den nordre del av det sørsamiske området på Helgeland. Pitesamisk eksisterer ikke lenger som språk i Norge, mens det lulesamiske og sørsamiske betegnes som truet. Fylkesmannen kan konstatere økt bevissthet om den samiske kulturen i fylket, bl.a. gjennom økt interesse for opplæring i lulesamisk og sørsamisk og gjennom økt fokus på likeverdige tjenestetilbud for den samisktalende befolkningen.

Tilstanden i embetet

Økonomi

Tildelingsbrevet for 2008 tilsa en videreføring av tildeling året før, i tillegg til lønnsøkning. Flere oppgaver har med andre ord ikke gitt høyere tildeling. Embetet opplevde i 2007 tiltakende rekrutteringsproblemer som fortsatte inn i 2008 og vedvarte gjennom hele året. Med en høy andel av tildelingen bundet opp i lønn til ansatte, har dette gitt seg utslag i vedvarende mindreforbruk i forhold til budsjett. I slutten av 2008 har embetet fått den budsjetterte bemanningen på plass.

Embetet hadde i 2008 en høy og økende andel stillinger finansiert over prosjekt og egne tildelinger utenom 1510. Dette gir en betydelig risiko ettersom embetet vil sitte med arbeidsgiveransvar for mange ansatte uten finansiering dersom midlene trekkes inn. Det er ønskelig at disse midlene for fremtiden kommer inn under 1510 slik at det blir mer forutsigbart enn tilfellet er i dag.

Tilsynsaktivitet i Nordland er svært kostnadskrevende. Lange avstander hovedsakelig med fly kombinert med mange overnattinger utløser mye avspasering for de berørte saksbehandlere. Dette gjør i sin tur til at saksbehandlere får mindre tid til ordinær saksbehandling og lavere produksjon.

Tilsetninger

Fylkesmannen lyste ut 27 stillinger i 2008, herunder 15 faste stillinger, åtte vikariater, tre engasjementer og ei prosjektstilling. Ei av de faste stillingene ble lyst ut tre ganger før det ble foretatt tilsetning. Tilsetningsrådet foretok 41 tilsetninger, 25 faste tilsetninger, 8 vikariater og 8 engasjement-/prosjektstillinger. Til sammenligning lyste Fylkesmannen ut 17 stillinger og foretok 32 tilsetninger i 2007. Tallene for 2006 var 11 stillinger utlyst og 21 tilsetninger.

Alle utlyste stillinger hos oss var 100 % stillinger.

Gjennomfarten av personell har med andre ord økt betraktelig de to siste årene, og antallet søkere til alle stillinger har gått ned. De største utfordringene Fylkesmannen har innen rekruttering er å beholde nøkkelpersonell og å rekruttere akademikere med erfaring. I flere saker er det på lønnsiden vi taper, særlig i konkurranse med andre statlige virksomheter i Bodø. Utfordringa er å øke vår konkurransevne overfor omgivelsene, og å synliggjøre våre konkurransefortrinn overfor potensielle arbeidstakere. For å beholde nøkkelpersonell har vi i større grad benyttet muligheten til å forhandle etter 2.3.4 pkt. 2, og i noen grad lyktes. Vi har gitt tilbud om fleksible arbeidsordninger, som f. eks. hjemmekontor, kontor plass i andre kontor fellesskap og fjernpendling for å rekruttere godt kvalifisert arbeidskraft. Fylkesmannen yter tilskudd til bedriftsidrettslag og velferdskomité, som jobber for å gi ansatte tilbud innen fysiske og sosiale aktiviteter.

Fylkesmannen har strammet inn på mulighetene for å få permisjon ved overgang til annen stang, særlig ved overgang til faste stillinger. De fleste vikariatene hos Fylkesmannen er som følge av foreldrepermisjoner og lignende .

Fylkesmannen i Nordland mener at arbeidslivet bør gjenspeile mangfoldet i befolkninga når det gjelder alder, kjønn, funksjonshemming og nasjonal/etnisk bakgrunn. Som IA-virksomhet legger Fylkesmannen vekt på å legge til rette arbeidsforholdene for egne ansatte, og presiserer i utlysinga at det vil bli lagt vekt på å tilrettelegge arbeidsplassen for personer med redusert funksjonsevne.

Overtid brukes i svært liten grad. En uskreven regel er at møter legges innefor kjernetiden (0900-1430).

Kartlegging av arbeidsmiljøet

Fylkesmannen gjennomførte arbeidsmiljøundersøkelse i samarbeid med Statens arbeids- og miljøinstitutt (STAMI) våren 2007. I oppfølgingen av undersøkelsen har alle avdelinger utarbeidet egne handlingsplaner i samarbeid med verneombud og ansatte. Tiltakene har variert fra avdeling til avdeling ut fra behov. Ny arbeidsmiljøundersøkelse settes i gang i 2009, også denne i samarbeid med STAMI.

Interne omorganiseringer

Medio august 2008 ble det tilsatt fylkesberedskapssjef i ei nyoppretta stilling. Det ble også lyst ut ny fast stilling

som rådgiver innen samfunnssikkerhet. Denne tilsettingsprosessen ble ikke fullført i 2008, og videreføres til 2009. Beredkapsområdet har vært plassert i kommunal- og beredkapsavdelinga, med kommuneøkonomi og juridisk seksjon. Fra 1. september 2008 ble det opprettet en stabsenhet med ansvar for beredskap og samfunnssikkerhet. Kommunalavdelingas seksjonsinndeling opphørte, og avdelinga har nå flat struktur.

Lærlinger

Fylkesmannen hadde i 2008 en IKT lærling som avla eksamen våren 2008. Høsten 2008 tok vi inn ny kontorlærling.

Elektronisk forvaltning og kommunikasjon

Arkiv

Det elektroniske arkiv- og saksbehandlingssystemet ePhorte har en sentral plass i embetet og prosjektet Den digitale Fylkesmann. Arkivansatte har vært involvert i alle fasene av prosjektet og et fokus har vært å holde seg oppdatert over utviklingen av nye applikasjoner, f. eks. elektronisk dokumentutveksling (EDU), som vil være kritiske for gjennomføringen av prosjektet og arkivets framtidige arbeidsmåter.

Arkivet har satset på intern kompetanseutvikling for å møte fremtiden. Tre av arkivets 8 åtte ansatte har i 2008 gjennomført kurs i systemadministrasjon i ePhorte, arkivet har deltatt på Fylkesmennes arkivkonferanse og en ansatt har begynt videreutdanning på arkivakademiet.

Andre prioriterte oppgaver har vært avlevering og utarbeidelse av arkivplan.. I det daglige har arkivet hatt en utfordring i å følge opp alle nyansatte som kom til embetet i 2008. En av hovedoppgave til arkivet er nemlig å gi opplæring og oppfølging til embetets ansatte som daglig forholder seg til det elektroniske arkivsystemet.

Prosjekt Digitale Fylkesmann i Nordland

Prosjektet ble initiert i 2007, men hovedaktiviteten i prosjektet er planlagt til 2008 og 2009. Prosjektet har egen styringsgruppe, som er ledergruppen ved embetet, og har deltakere fra alle avdelinger samt fra de tillitsvalgte. Forankringen av prosjektet i organisasjonen er derfor god.

Prosjektet har som mål å utvikle elektroniske tjenester ved embetet, og å etablere en teknologisk plattform for integrering, samarbeid og samhandling. Prosjektet har tre fokusområder:

- Involvering og samhandling
- Kompetanseheving
- Systemutvikling og teknologi

Prosjektleder ble tilsatt i februar 2008, og den initiale planleggingen av prosjektet ble gjennomført i løpet av våren. Prosjektet er planlagt gjennomført i 5 faser, og den første fasen ble avsluttet i juni. Innholdet i denne fasen var primært teknologiske og metodiske avklaringer, og fasen endte med en besluttet gjennomføringsmodell og en besluttet arkitekturmodell for innføringen av elektroniske tjenester.

I løpet av høsten har det i fase 2 vært jobbet med analyse og modellering av eksisterende tjenester med sikte på optimalisering og konvertering til elektroniske tjenester. Det har vært jobbet med 15 tjenester, av totalt 60 i embetet, og dette har involvert ansatte i alle avdelinger ved embetet. Prosjektet har hatt begrenset tilgang til utviklingsressurser, så ingen av disse tjenestene ble satt i produksjon i 2008. Dette henger også sammen med en del problemer med installeringen av den teknologiske plattformen.

Videre ble det igangsatt en kompetansekartlegging i forhold til IKT verktøy brukt i embetet, og det ble fra prosjektets side i september overlevert en rapport til alle avdelingene med en resultatoversikt. I løpet av høsten ble denne evaluert både i avdelingene og i prosjektet, og fra prosjektet side ble dette fulgt opp med en kartlegging av kursønsker innenfor kontorstøtte-applikasjoner (MS Office). Denne kartleggingen vil bli fulgt opp med kurs i 2009, og kursene er planlagt som interne e-læringskurs.

Prosjektet har vedtatt en teknologisk plattform for det videre arbeidet basert på Microsoft SharePoint-teknologi. Her har vi som nevnt hatt en del problemer. Disse er nå løst og dette gjør oss i stand til å integrere de kilde-systemene som i dag brukes ved embetet (ePhorte, SAP og Agresso) i en arbeidsflate, samt å etablere nye elektroniske arbeidsflater for samhandling og samarbeid. I tillegg har prosjektet jobbet mot kommuner i Nordland for å motivere disse til å delta i en pilot for Elektronisk Dokumentutveksling (EDU). Dette arbeidet vil bli videreført i 2009.

Prosjektet er en del forsinket i henhold til opprinnelig tidsplan, både på grunn av teknologi.

1.2 Rapportering på ressursbruk

Fylkesmannen i Nordland har tidsregistreringssystem, men har imidlertid i løpet av året hatt noen tekniske problemer som har medført utfall av registrert data.

I oppsummeringen nedenfor fremkommer ikke vakanser og permisjoner. Ved gjennomgang på samtlige avdelinger viser det seg at det totalt har hatt ca 400 ubesatte ukesverk i 2008.

1.2.1 Embetet som helhet

Departement	FMNO		Sum	
	1510 Fagdep.	1510 Fagdep.	1510 Fagdep.	1510 Fagdep.
Kongehuset	13		13	0
Foryings- og administrasjonsdepartementet	1		1	0
Arbeids- og inkluderingsdepartementet	190	72	190	72
Barn- og likestillingsdepartementet	156		156	0
Helse- og omsorgsdepartementet	294	144	294	144
Statens Helsetilsyn	286		286	0
Justis- og politidepartementet	207		207	0
Kommunal- og regionaldepartementet	341		341	0
Kultur- og kirkedepartementet	9		9	0
Kunnskapsdepartementet	407	90	407	90
Landbruks- og matdepartementet	1036	20	1036	20
Utenriksdepartementet	1		1	0
Samferdselsdepartementet	6		6	0
Miljøverndepartementet	824	180	824	180
Administrasjon	1102		1102	0
Embetsledelse	90		90	0
Sum:	4963	506	4963	506

1.2.2 Det administrative området

Kommentarer til rapportering av ressurser på det administrative området.

- Embetet har, av ulike årsaker, vært uten kommunikasjonsrådgiver/ressurser på informasjonsområdet store deler av 2008. Arbeidet med oppdatering og vedlikehold av informasjonskanalene på nett, har blitt ivaretatt av nettrekaksjonen, med medlemmer fra alle avdelingene. Dette har krevd ekstra ressursinnsats fra alle avdelingene.

Område	FMNO		Sum	
	1510 Fagdep.	1510 Fagdep.	1510 Fagdep.	1510 Fagdep.
Embetsledelse (FM og ass. FM)	90		90	0
Administrativ ledelse (adm sjef el. tilsvarende)	45		45	0
Arkiv	375		375	0
Regnskap og lønn	173		173	0
Personal	83		83	0
IKT	135		135	0
Informasjon	45		45	0
Ekspedisjon/forværelse	186		186	0
Statens hus (vaktmester, kantinge, sentralbord, renhold mm)	60		60	0
Landsdekkende oppgaver på administrativt område			0	0
Sum:	1192	0	1192	0

1.3 Andre forhold

Avvik: Resultatområde 25.2:

Fylkesmannen har ikke vært i stand til å ivareta den landbrukspolitiske dialogen med kommunene i 2008. Vi mangler kapasitet og har prioritert rollen som kompetansesenter overfor kommunene. Vi har også behov for å bygge opp kompetanse på hvordan vi skal tilnærme oss 44 kommuner med ulik størrelse, økonomi og struktur, og der landbruksforvaltningen i mange kommuner er nedbemannet etter at kommunene overtok ansvaret som

landbruksmyndighet. Fylkesmannen har gjort noen spredte forsøk på å etablere den landbrukspolitiske dialogen. Vår konklusjon etter disse forsøkene er at det er behov for en kontinuerlig og målrettet innsats over lang tid dersom Fylkesmannen skal være i stand til å nærme seg resultatkravet på dette området. For å kunne lukke avviket må landbruksavdelinga bli tilført ekstra ressurser i 2009.

Avvik: Tildelingsbrev SLF:

I Nordland utgjør ¼ 11 kommuner. Fylkesmannen kontrollerte 5 kommuner i 2008. Årsaken til avviket er ressursituasjonen. Det er de samme ressursene som er avsatt til Fylkesmannens forvaltningsoppgaver som til kontroll. Med begrensede ressurser har Fylkesmannen prioritert å opprettholde en god kvalitet i egen forvaltning og å utarbeide en grundig kontrollplan, kontrollmetodikk og kontrollrutiner. Fylkesmannen vil ikke ha kapasitet til å kontrollere ¼ av kommunene i 2009.

Kapittel 2 - Sentrale politiske føringer

2.1 Generelle samordningsoppgåver. Fornyning av offentlig sektor

Fylkesmannens tilsyn og oppfølging på de ulike samfunnsområder er viktig for den enkelte innbyggers velferds- og tjenestetilbud. Videre er Fylkesmannen det sentrale samordningsorganet på regionalt nivå.

Kapittel 10A i kommuneloven inneholder felles regler om rammer, prosedyrer og virkemidler for statlig tilsyn med kommunesektoren. De aktuelle tilsynsetater i fylket er oppfordret til å holde Fylkesmannen orientert om sine tilsynsplaner så langt det er av praktisk interesse med tanke på samordning. Når det gjelder pålegg som følge av statlig tilsynsvirksomhet, er det først og fremst arbeidstilsynet som har vært den sentrale samarbeidsaktør.

Både kommuner og private aktører etterspør jevnlig veiledning og fortolkning av ulike bestemmelser i forvaltningsretten når det gjelder generell saksbehandling. Slik veiledning blir gitt av sentrale medarbeidere i embetet og medvirker på denne måten til en generell bedring av rettssikkerheten.

Ved utgangen av 2008 hadde Nordland 9 kommuner på ROBEK-listen. Dette tilsvarte nesten 1/4 av antall ROBEK-kommuner på samme tidspunkt på landsbasis. I tillegg må nevnes de spesielle problemstillinger som Terra-saken har medført. Med totalt 44 kommuner i fylket som skal ha veiledning og oppfølging på det økonomiske området, sier det seg selv at dette fagfeltet er særlig krevende. Her står embetet overfor store utfordringer.

Vi har i 2008 ikke hatt noen form for oppfølging av KOSTRA-arbeidet i kommunene.

Fylkesmannen har videreført satsingen på omstilling og fornying ved å gi skjønnsmidler til prosjekter som både er relatert til enkeltkommuner og til interkommunalt samarbeid. Vi har imidlertid ikke hatt kapasitet til videre prosjektoppfølgning.

Kommunedialogen

Fylkesmannen arrangerer årlig konferanse for ordførere og rådmenn i kommunene. Kommunekonferansen er arena for felles kompetanseutvikling om sentrale samfunnsmessige tema av betydning for utvikling av kommunesektoren. Tema i 2008 var: Skole – kvalitetsutvikling, Klimautfordringene, Omsorg 2015 og Etikk og jus. I tillegg ble det presentert fokusområder som var etterspurt fra kommunene. Også i år hadde kommunekonferansen meget god oppslutning fra kommunene.

I kommunedialogen har Fylkesmannen hatt rundt 30 separate møter med enkeltkommuner der fokusområder i hovedsak har vært kommuneøkonomi og kommunenes utfordringer på kort og lang sikt. I tillegg har det flere møter med Terra-kommunene der Fylkesmannen har hatt en krevende oppgave med å få oversikt over den økonomiske status. I dette arbeidet har KRD vært holdt løpende orientert.

KS og Fylkesmannen samarbeider løpende mot kommunene innenfor sentrale fagområder som kommuneøkonomi, helse skole og sosialsektoren. Videre har Fylkesmannen en utstrakt kontakt og et nært samarbeid med Nordland Fylkeskommune. I denne sammenheng kan særlig nevnes felles innsats innen arealplanlegging, næringsutvikling, folkehelse, oppvekst og utdanning, miljøutfordringer, NAV, universell utforming, og handlingsplan for offentlige innkjøp.

Det har i 2008 også vært gjennomført et strategisk ledermøte med administrativ og politisk ledelse i fylkeskommunen.

2.2 Velferd, helse og personleg tenesteyting

Hovedområder for Fylkesmannen innen dette området har i 2008 vært arbeid knyttet opp mot omsorgsplan 2015 og NAV-reformen, herunder kvalifiseringsprogrammet.

Ved utgangen av 2008 var det etablert 25 NAV kontor for 26 kommuner. Det betyr at det i 2009 skal etableres 18 NAV-kontor, herunder i Bodø. Samarbeidet med arbeids- og velferdsetaten i Nordland og KS-Nordland er videreført gjennom samarbeidsforum for NAV i Nordland. Fra 2. halvår 2008 engasjerte Fylkesmannen en medarbeider som er dedikert til arbeidet med kvalifiseringsprogrammet i tillegg til de kommunale veilederne og fast ansatte ved embetet.

Opplæringsaktiviteten ved NAV-kontorene er stor. De ansatte skal samtidig med daglig drift, tilegne seg kunnskap innenfor nye fagområder og kompetanse på nye fagprogram. Ansatte ved kontorene melder at reformen og det den innebærer både oppleves som spennende, slitsomt og uoversiktlig. Mange kontor opplever at de mangler kompetanse innenfor statlige tiltak, særlig innenfor arbeidsmarkedsområdet. Kun 12 av 43 kontor har i utgangspunktet med seg kompetansen fra NAV arbeid inn ved etablering av kontoret. I tillegg har uttrekkene av statlig ansatte til Forvaltning skjedd samtidig med etableringene, noe som har medført uro og usikkerhet i etableringsprosessen og tap av trygdefaglig kompetanse.

Arbeidet med Omsorgsplan 2015, inkludert ulike tiltak og delplaner, ble i 2008 gjennomført ved samarbeid mellom saksbehandlere i Sosial- og familieavdelinga og Helseavdelinga. Det synes som om aktiviteten i kommunene er stor og at omsorgstjenestene er satt i fokus. Flere gode byggeprosjekter er planlagt og igangsatt og hovedfokus nå er på kompetanse og kvalitet på tjenestene. Rekruttering av personell har vært og vil fortsatt en stor utfordring for kommunene.

Det ble i 2008 gjennomført en oppstartkonferanse om Omsorgsplan 2015 som hadde deltakere fra 40 av 44 kommuner i Nordland. I tillegg var utdanningsinstitusjoner og spesialisthelsetjenesten representert.

2.3 Oppvekst, barnehagar, utdanning og likestilling

Tverrsektorielt samarbeid om barn og unges oppvekst

Fylkesmannen i Nordland har eget forum for barn og unge som består av en representant fra hver avdeling. Mest sentrale avdelinger er Oppvekst- og utdanningsavdelinga, Helseavdelinga og Sosial- og familieavdelinga. Ledelse av forumet går på omgang mellom disse tre avdelingene. I 2008 ble forumet ledet av helseavdelinga. Det er laget handlingsplan for forumet som er godkjent i ledergruppa. Hovedoppgaven er å samordne tiltak, og styrke arbeidet innenfor igangsatte tiltak. I 2008 var det mye fokus på prosjektet "Ungdom i svevet" som er et samarbeidsprosjekt mellom fler kommuner, fylkesmannen og Høgskolen i Bodø om forebyggende arbeid blandt risikoutsatt ungdom. Forumet skulle også arrangere en konferanse om dette temaet i 2008, men det ble flyttet inn i 2009.

Barnevern

Barneverntjenesten i Nordlandskommunene får inn stadig flere bekymringsmeldinger. Siden 2004 har antall meldinger økt med vel 31 %. Likevel har det ikke blitt sluttført flere undersøkelser i 2008 enn i 2007. Det har i 2008 blitt igangsatt ca 275 flere undersøkelser enn hva som har blitt sluttført. Dette betyr at kommunene bygger seg opp restanser og bryter fristen i undersøkelsessaker. Som i 2007 er det fristoverskridelser i 30 % av alle sluttførte undersøkelser. Dette, sammenholdt med at det i 2008 var en dramatisk økning av henlagte meldinger, gjør at Fylkesmannen er sterkt bekymret for at mange barn i Nordland ikke får den hjelp de trenger til rett tid.

Fylkesmannen har også sett at flere kommuner i 2008 ikke har hatt en fungerende barneverntjeneste i lengre perioder. Årsakene er sykemeldinger, vanskeligheter med rekruttering og organisasjonsmessige utfordringer. Dette gjelder i hovedsak små kommuner, og Fylkesmannen har sterkt oppfordret kommunegrupper til å utrede interkommunalt samarbeid. Det har blitt tatt flere regionale initiativ, men kun to kommuner (en i Nordland og en i Troms) har etablert en felles tjeneste.

Fylkesmannen har i det alt vesentligst oppfylt grunnkravet for tilsyn med barneverninstitusjoner i 2008. På grunn av et krevende landsomfattende tilsyn på barnevern-, helse- og sosialområdet, har det ikke vært kapasitet til å gjennomføre revisjonstilsyn på institusjonene. Det har videre kun vært gjennomført ett risikobaserte tilsyn i kommuner utover de 6 landsomfattende tilsynene. Dette er beklagelig da situasjonen som er beskrevet ovenfor fordrer en aktiv og målrettet oppfølging av enkeltkommuner.

Våren 2008 ble det gjennomført en felles barnevernkonferanse for ordførere og rådmenn i Nordland, Troms og Finnmark. Denne ble godt mottatt av kommunelederne. Det har også vært avholdt konferanser om kjønnslemlestelse og om barn i asylmottak.

Barnehage

Ved utgangen av 2008 var det tre kommuner i Nordland som ikke var i mål med barnehageutbyggingen, etter Regjeringas definisjon på full barnehagedekning. Etter dialog med kommunene viser det seg at det er kommunene Fauske og Narvik vi må ha videre fokus på.

Fylkesmannen har i 2008 hatt tett dialog med begge kommunene både i form av møter om utbygging og økonomi, og kursing av barnehagestyrere om tilskuddsrutiner og rapportering.

Fylkesmannen har fordelt 1 287 000 kroner i kompetansemidler til kommunene. Tildelingene ble gjort med utgangspunkt i føringene i den sentrale kompetansestrategien. De fleste kommunene har samarbeidet regionvis og sendt felles søknad med felles plan. Av fylkets 44 kommuner var det en som ikke søkte. De øvrige kommunene har fått tildelt midler basert på tilsendt plan og objektive kriterier.

Det blei også utlyst prosjektmidler innenfor området Språkmiljø og språkstimulering høsten 2008. Det kom søknader fra enkeltbarnehager, kommuner og regioner. Fylkesmannen fordelte 595 000 kroner til 9 forskjellige prosjekt.

Det ble planlagt tilsyn i 5 kommuner, Bodø, Narvik, Nesna, Vestvågøy og Rana. Tilsynet i Rana ble dessverre ikke gjennomført pga. av vansker med å finne mulig dato. Dette vil imidlertid bli gjennomført i 2009. Temaet for tilsynet i alle kommunene var kommunene som barnehagemyndighet belyst gjennom kommunen som goskjenningsmyndighet, kommunenes tilsyn med barnehagene og kommunens håndtering av regelverket om pedagogisk bemanning. Det ble gitt avvik i tre av kommunene. Dette omtales nærmere i kapittel 3.

Grunnopløringa

På utdanningsområdet har tilsyn vært hovedoppgaven, og det er brukt betydelige ressurser på å styrke dette arbeidet. Det gjelder i første omgang omfanget og kvaliteten i arbeidet. Det er brukt mye tid internt på skolering av enkeltmedarbeidere og til forberedelser av selve gjennomføringen tilsynet. I dette arbeidet har de fleste medarbeiderne ved avdelinga blitt brukt. I kapittel 3 redegjøres nærmere for det arbeidet som er gjort både mht nasjonale tilsyn og egeninitierte tilsyn. I tillegg til de nasjonale tilsynene som ble gjennomført våren 2008 har vi hatt tilsyn etter systemrevisjonsmetoden i fem kommuner og tre private grunnskoler. Vi har også gjennomført et omfattende papirtilsyn ved to videregående privatskoler etter forskrift om budsjett, regnskap, kontroll og revisjon av friskoler. Vi har også hatt møter og samtaler med tre kommuner som en oppfølging av det nasjonale tilsynet som ble gjennomført i 2006.

Gjennomføringen av de nasjonale prøvene gikk uten vansker. Vi hadde mange henvendelser fra skolene, men de var stort sett av teknisk karakter knyttet opp mot innrapporteringssystemet i PAS.

Fordeling av kompetansemidler til kunnskapløftet ble gjennomført som tidligere. Vi så imidlertid at mange kommuner ikke kunne vise til at det hadde vært god nok lokal medvirkning i planprosessene. Dette ble derfor etterspurt, og midlene ble ikke tildelt før vi kunne godkjenne en forsvarlig prosess. Det medførte at mange kommuner fikk sine kompetansemidler tildelt helt på slutten av året.

2.4 Arealdisponering og byggjesaker

Fylkesmannen i Nordland samarbeider med Nordland Fylkeskommune og statlige sektoretater i forbindelse med rettleiding og samordning av statlig arealpolitikk overfor kommunene. De siste årene har planleggingsaktiviteten i kommunene vært stor. Mange av planene er i utgangspunktet fremmet av private utviklingsaktører. Den store saksmengden har gitt kapasitetsproblemer i mange kommuner og hos regional stat/Nordland Fylkeskommune. Fylkesmannen i Nordland ser at mange kommuner sliter både med kapasitet og kompetanse. Dette skulle tilsi sterkere oppfølging av de saker som kommer inn til Fylkesmannen, da i form av befaringer og innhenting av ekstra informasjon, da mange saker er dårlig opplyst. Bedre oppfølging av kommunene i arealsaker er også ønskelig. Men Fylkesmannen i Nordland har ikke klart å øke kapasiteten innenfor plan og bygningslovområdet tilsvarende økning i antall saker. Dette har medført for svak oppfølging av kommunene, samtidig som vi langt på vei har vært nødt til å stole på den begrensede informasjonen vi har fått i en del av planene som Fylkesmannen har mottatt for behandling.

Fylkesmannen og fylkeskommunen har i fellesskap arrangert plankonferanser for kommunene i Nordland.

Fylkesmannen legger i sin informasjon og i sin vurdering av enkeltsaker/kommuneplaner, statlig arealpolitikk til

grunn. Fokuset rettet mot arealpolitikk og klima og arealpolitikk og universell utforming er vektlagt mer de siste årene i samsvar med oppdrag.

Fylkesmannen i Nordland har siste året hatt til behandling tunge saker knyttet til kjøpesenterstopp og areal- og transportplanlegging.

Oppfølging av målsetning om halvert omdisponering av viktige jordressurser ble satt på dagsorden i de regionale seminar for nyvalgte kommunepolitikere. Fylkesmannen og fylkeslandbruksstyret har fulgt opp Regjeringens målsetning gjennom en streng praksis for omdisponering av dyrket jord. Innsigelse blir jevnlig brukt som virkemiddel i tillegg til dialog med kommunene.

Saker om arealdisponering har ikke vært en aktuell problemstilling knyttet til utbygging av tilstrekkelig kapasitet på barnehageområdet.

Fylkesmannen i Nordland har ledet strandsonenettverket for Nord-Norge og har i dette arbeidet vurdert hvordan en differensiert strandsoneforvaltning kan gjennomføres i fylket. Det har vært reist et økende antall innsigelser i de mest attraktive strandsområdene i Nordland. Innsigelsene blir tatt til følge av kommunene.

For øvrig gjennomføres oppdraget i samsvar med oppdragsbrevets kapittel 2.4.

Fylkesmannen i Nordland har nå kommet under 3 måneder saksbehandlingstid i klagesaker etter plan og bygningsloven.

Kulturlandskapet

Arbeidet med å nå målene i satsinga på kulturlandskapet er i første rekke konkretisert gjennom følgende arbeidsområder: regionalt miljøprogram, forvaltning av SMIL og NMSK, arbeidet med utvalgte kulturlandskap og arbeidet i Vega verdensarvområde. På grunn av manglende ressurser har det ikke vært mulig å arbeide systematisk med aktiv rådgiving til enkeltkommuner med hensyn til registreringer og prioritering av viktige områder for jordbruk og kulturlandskap. Heller ikke i behandlingen av kommuneplaner er dette temaet gitt stor oppmerksomhet fra Fylkesmannens side. Unntaket er kommunene Sørfold, Røst og Alstahaug, som er de tre kommunene som Nordland har prioritert i utvelgelsen av "Utvalgte kulturlandskap", samt Vega som har sitt verdensarvområde.

I Regionalt miljøprogram for Nordland, er utfordringene rundt gjengroing og endret arealbruk gitt stor oppmerksomhet. Dette er videreført gjennom revisjon av miljøprogrammet som er gjennomført i 2008. Gjennom miljøprogrammet er det lagt vekt på å beholde virkemiddelordninger som stimulerer til økt beitebruk for å redusere omfanget av gjengroing. Det er også vektlagt å videreføre etablerte ordninger som skal ivareta skjøtsel av verdifulle kulturlandskap i fylket, både områder av nasjonal, regional og lokal verdi. Mangelfulle registreringer av verdifulle kulturlandskap utgjør fortsatt en stor utfordring med tanke på å målrette virkemiddelbruken i den grad som er ønskelig. Nordland mangler en fullstendig oversikt over hva som finnes av verdifulle kulturlandskap, og deler av de registreringene som er utført er manglefulle. Dette blir ikke minst problematisk for kommunene som har en veilederrolle overfor sine innbyggere. Fylkesmannen beklager at det ikke er gitt rom for økning av virkemiddeldelen i miljøprogrammet gjennom jordbruksavtalen, da dette gir negative signaler i en (allerede?) positiv trend rundt miljøarbeidet i kommuner og blant næringsutøvere.

Når det gjelder SMIL og NMSK så er det i revidert miljøprogram gitt sterkere føringer fra Fylkesmannen for kommunenes innretning i bruken av virkemidlene. Det er forsøkt gitt en tettere kobling mellom prioriteringene i miljøprogrammet og bruken av de kommunale virkemidlene. Dette vil få innvirkning på tildelingen av virkemidler til den enkelte kommune.

Arbeidet med utvelgelse av utvalgte kulturlandskap i fylket har lagt beslag på relativt mye ressurser i 2008. Fylkesmannen har i nært samarbeid med Landbruksforum Nordland, som er Fylkesmannens eksterne samarbeidsforum innen landbruk/miljø, valgt ut og prioritert tre områder i fylket. Disse områdene ligger i kommunene Sørfold, Røst og Alstahaug. Disse kommunene er dermed gitt særlig oppmerksomhet rundt arbeidet med kulturlandskap i 2008. Dette arbeidet vil fortsette med full tyngde i 2009, selv om det fortsatt er uavklart om det skal pekes ut flere prioriterte områder enn det ene som er valgt ut i Nordland. Det vi ser fra Fylkesmannens side i dette arbeidet er at oppmerksomheten rundt det å bli utpekt som "utstillingsvindu" med bakgrunn i kulturlandskapet bidrar til å øke engasjementet rundt dette temaet i de aktuelle kommunene.

Deler av Vega kommune har status som verdensarvområde blant annet med bakgrunn i sitt unike kulturlandskap. Fylkesmannen har en rolle gjennom å forvalte virkemidler stilt til rådighet gjennom jordbruksavtalen for skjøtsel i verdensarvområdet. Her samarbeider Fylkesmannen tett med Vega kommune og med stiftelsen Vega Verdensarv. Fylkesmannen opplever at disse virkemidlene er positivt mottatt blant næringsutøvere, og at interessen for å utøve skjøtsel i verdensarvområdet i form av beite og slått har økt. Flere gårdbrukere signaliserer nå interesse for å delta i

forvaltningen av områdene. Fylkesmannen er også delaktig i påbegynt arbeid med formål å rapportere til UNESCO i løpet av 2012. Vega kommune har de siste årene fått en særlig prioritet i Fylkesmannens tildeling av SMIL-midler til kommunene.

2.5 Landbruksbasert næringsutvikling, naturressursforvaltning og miljøvern

Oppfølging av nasjonale næringsstrategier

”Næringsstrategier for landbruket i Nordland 2007-2009” er Fylkesmannens strategidokument for oppfølging av nasjonale næringsstrategier. Strategiene ble siste gang rullert høsten 2006 gjennom en grundig prosess i Partnerskap landbruk. Høsten 2008 ble det gjennomført en egen strategiprosess som følge av at EVL-ordningen (etter- og videreutdanning i landbruket) avvikles pr 1.01.09 og at ansvaret overføres til BU-midlene. Det er utarbeidet et eget vedlegg til næringsstrategiene som beskriver den nye ordningen med BU-tilskudd til kurs og andre mindre kompetansetiltak.

Spissingen av virkemiddelbruken i de regionale næringsstrategiene har ført til økt måloppnåelse og en mer effektiv utnyttelse av BU-midlene. Når det gjelder tilskuddsordningen for driftsbygninger har dette ført til en dreining av investeringene fra kortsiktig vedlikehold til framtidsrettede, kostnadseffektive og strategisk viktige investeringer for bonden. Gjennomsnittlig investeringskostnad har således økt fra ca 1,1 mill kr i 2004 til 4,4 mill kr i 2008. Dette er en utvikling som er i tråd med målene i nasjonal strategi for næringsutvikling Ta landet i bruk. Når det gjelder tilretteleggingsmidlene har spissingen ført til økt fokus på regionale utfordringer i Nordland som rekruttering, behov for økt lokalt engasjement (mobilisering), kompetanseutfordringer osv.

Behovet for BU-midler i Nordland er fortsatt betydelig større enn det vi får tildelt. Årsaken er først og fremst stort investeringsbehov og stor investeringslyst når det gjelder driftsbygninger. Optimisme og satsingsvilje i landbruksnæringen er svært positivt, men medfører vanskelige prioriteringer av bedriftsrettede tiltak og en streng prioritering av tilretteleggingstiltak.

Fylkesmannen samarbeider nært med Nordland fylkeskommune i oppfølgingen av nasjonale næringsstrategier på en rekke områder som bygde- og næringsutvikling, småskala mat og grønt reiseliv. Fylkeskommunen er den viktigste eksterne finansierer av regional prosjekter for å følge opp nasjonale næringsstrategier.

Rullering av RMP

Miljøprogram for landbruket i Nordland er rullert i 2008. Rulleringen bygger på nasjonale føringer og på den regionale evaluering av det forrige programmet som ble utarbeidet i 2004. Evalueringen ble gjennomført i 2007 og bygger på spørreundersøkelser rettet mot foretak i jordbruket i Nordland og mot kommuner og forsøksringer i jordbruket. I Nordland er den viktigste miljøutfordringen landskapsendringer som følge av endret arealbruk. Endret arealbruk fører til tap av biologiske verdier og kan føre til tap av kulturhistorie samt at kulturminner ikke lenger er synlige i landskapet. Ved gjengroing av landskapet forringes opplevelseskvaliteten og tilgjengeligheten reduseres.

Regionale miljøtilskudd er endret i tråd med endringene i RMP. Tilskuddsordningene er tilpasset de nye miljøtemaene i Nasjonalt miljøprogram. Nordland har tilskuddsordninger innenfor alle miljøtema.

Kommuner og fagmiljøer ble bedt om å komme med innspill til rulleringen. Forslaget til program ble sendt på høring til kommuner, forsøksringer, faglag, naturvernorganisasjoner og andre og lagt på Fylkesmannens nettside med invitasjon til å komme med innspill.

Rulleringa ble gjennomført innen de frister som ble gitt og oversendt til Statens landbruksforvaltning for godkjenning 15. desember 2008.

Økologisk landbruk

Handlingsplanen for økologisk landbruk i Nordland er gyldig ut 2008 og det er iverksatt rullering av handlingsplanen. Fylkesmannen har aktivt bidratt til at mange kommuner søkte seg med i ”Økoløft i kommuner”. Hemnes, Nesna, Vefsn og Vestvågøy er valgt ut av LMD og KRD til å være foregangskommuner for produksjon og forbruk av økologisk mat.

Nordland har 4 % av arealet lagt om til økologisk drift.

Inn på tunet

Fylkesmannen har siden midten av 1990-tallet drevet målrettet arbeid innenfor Grønn omsorg/Inn på tunet. Gjeldende prosjektsatsing, som startet opp i 2005, går nå mot avslutning i løpet av første halvdel av 2009. Når denne prosjektsatsingen er avsluttet, vil Inn på tunet gå over i en driftsfase som en del av Fylkesmannens generelle

arbeid med næringsutvikling, og det vil dermed bli mindre intensitet i dette arbeidet.

Det siste prosjektet, som har vært det mest omfattende, er gjennomført i nært samarbeid med Nordland fylkeskommune, som også er medfinansierer. Prosjektet vurderes så langt å ha gitt gode resultater. Det er i de siste årene gjennomført flere etableringer innenfor dette segmentet enn noen gang tidligere i Nordland. Det er også utviklet og gjennomført kompetansegivende kurs i "Gården som pedagogisk ressurs" i samarbeid med UMB og Høgskolen i Nesna. Dette har gitt positive utslag i form av etablerte tilbud og økt interesse på et område som for Nordland sitt vedkommende har vært vanskelig å trengte gjennom tidligere. Det har videre vært fokusert på etablering av tilbud rettet mot behov innen psykiatrien. En stor utfordring i arbeidet med Inn på tunet er å få aksept i ulike fagmiljøer, bl.a. i kommunene, for den verdien og de mulighetene som ligger i gode tilbud på gårdsbruk. Her er arbeidet med kvalitetssikring og dokumentasjon fortsatt viktig.

Grønt reiseliv

Fylkesmannen i Nordland har innenfor satsingsområdet grønt reiseliv fundamentert prosjektsatsingen gjennom en felles strategi; Strategisk plan for grønt reiseliv i Nordland 2008-2010. Denne er kommet til som et samarbeid mellom Fylkesmannen i Nordland, Nordland fylkeskommune, landbrukets næringsorganisasjoner, Nordland bygdeturisme- og gårdsmat og Nordland Reiseliv as – og danner bakteppet for prosjektet Grønt reiseliv i Nordland. Prosjektet er i sin helhet finansiert av Fylkesmannen i Nordland og Nordland fylkeskommune, der Innovasjon Norge er inne med delfinansiering på konkrete bedriftsrettede tiltak.

Grønt reiseliv er i en startfase i Nordland, og i prosjektet framover har en fokus på ulike tiltak innenfor entreprenørskap, økt kompetanse, produktutvikling, markedsføring og nettverksbygging. Det er de gode opplevelsene for de reisende vi ønsker å utvikle, og da er det viktig å tenke nytt og annerledes.

Det er gjennomført besøk i 12 kommuner der alle gårdbrukere, kommunal forvaltning, politikere, det lokale reiselivsselskapet og forsøksringen er invitert til mobiliseringsmøte. Det er utarbeidet informasjonsstrategi for prosjektet i 2008 og tiltak på de ulike satsingsområdene vil bli iverksatt i 2009.

Veterinære tjenester

Fylkesmannen i Nordland har mottatt 20 søknader om stimuleringstilskudd og har tildelt (knappe) tilskuddsmidler etter beste skjønn. Mange kommuner, mange øyer, lange avstander og til dels langt mellom gårdbrukerne er faktorer som gjør det kostbart å ha en fullgod veterinærtjeneste i fylket. For å sikre et godt veterinært tilbud i hele fylket, er det ønskelig at Nordland får mer penger til stimuleringstilskudd for veterinære tjenester i framtida. Vi har hatt kontakt med Fylkesmannen i Troms for å samordne oss i de tilfeller at søknader har omhandlet kommuner i både Nordland og Troms.

Kontroll av tilskuddsordninger i landbruket

Fylkesmannen i Nordland utarbeidet risikobasert kontrollplan innen 31.03.08. 5 kommuner og 4 foretak er kontrollert i 2008. Det har ikke vært mulig å gjennomføre kontroll i 1/4 av fylkets kommuner. For å oppnå god ressursutnyttning er færre kommuner kontrollert, men kontrollene har omfattet flere ordninger i hver kommune. Se kapittel 3 under resultatområde 24 for mer informasjon.

Rovviltforvaltningen

Landbruksavdelinga har et nært samarbeid med miljøvernavdelinga. Vi samarbeider også nært med reindriftsforvaltninga som er en del av sekretariatet for rovviltnemnda. Dessuten har vi hatt god kontakt med sau- og reindriftsnæringa, rovviltnemnda for Nordland, Statens naturoppsyn (SNO) og Mattilsynet. Samhandling med rovviltnemnda fungerer godt.

Fylkesmannen har deltatt på en rekke møter med næringene (sau og rein), kommuner, Statens Naturoppsyn/rovviltkontaktene og møter med Mattilsynet i løpet av året. Landbruksavdelinga har hatt hovedansvar for ordinære forebyggende tiltak. I det ligger saksbehandling, utsending av vedtak og oppfølging. Mange søknader gjelder bl.a. beredskapsarealer og andre saker som krever landbruksfaglig kompetanse. Miljøvernavdelinga har hatt hovedansvar for reservepotten som benyttes til akutte forebyggende tiltak i beitesesongen.

Utviklingsprogram innlandsfiske

Fylkesmannen bidrar med tilrettelegging for næringsmessig utvikling av fiskeresursene gjennom deltakelse av prosjekt utmark i Nordland.

Vern

Fylkesmannen holder god framdrift i utredning av vern. I en situasjon med store oppdrag knyttet til nasjonalparkutredninger og skogvern har det ikke vært mulig å holde fullt trykk på forvaltningsplan for Saltfjellet/Svartisen nasjonalpark, noe som medfører at dette ikke blir avsluttet før i 2009. Arbeidet med utredning i Tysfjord/Hellemo er stoppet opp i påvente av avklaring fra MD om en særskilt prosess knyttet til det Lulesamiske

området. Arbeidet med Marint Vern følges opp i samsvar med framdrift styrt av DN. Arbeidet med kartlegging av biologisk mangfold har god framdrift. Arbeidet med gjennomføring av fylkesdelsplan for første vannområde er komplisert, men følger tilnærmet de sentrale tidsplanene, men med mange samarbeidende aktører og stramme rammer hos mange av aktørene ligger Fylkesmannen i Nordland ca. én måned etter kravet. Det arbeides for å hente inn dette i løpet av 2009. Dette arbeidet gir en god helhetstenkning innen vannforvaltning og opp mot annen aktuell forvaltning.

I de siste verneplanprosessene i Nordland har arbeidet blitt utført i partnerskap med Nordland Fylkeskommune, som har utformet fylkesdelsplaner som omrammer verneplanområdene. Dette for å få tilrettelegge for ulike tiltak og utvikling i randsonen til vern på en styrt måte. Kommunene og rettighetshaverne har deltatt i dette arbeidet.

Landbruksavdelinga har deltatt i verneprosessen for skogvern gjennom møter med rettighetshavere, kommunene og ved folkemøter. Befaring av områdene ble gjennomført sommeren 2008. Virkningen av vern for landbruksnæringen blir et viktig tema for landbruksavdelinga i den videre prosessen.

Miljø- og arealpolitikk

Fylkesmannen i Nordland har i 2008 fulgt opp arbeidet med G. Salaris. Videre har Fylkesmannen i Nordland fulgt opp arbeidet for å hindre etablering av mårhund i Norge.

Fylkesmannen følger opp statlig miljøpolitikk i samsvar med DN og SFTs sektoransvar i plansaker etter plan og bygningsloven og i forhold til vannressurslov og andre sektorlover hvor Fylkesmannen har en rolle. Omfanget av saker etter plan og bygningsloven har de siste årene vært så omfattende at det har vært vanskelig å få en god nok oppfølging av kommunene i deres planarbeid og av enkeltsaker etter samme lovverk jfr. foreløpig årsrapport på miljøområdet de siste årene.

Klima

Fylkesmannen har etablert et regionalt klimanettverk som bidrar overfor kommuner, fylkeskommune og næringslivet i forhold til klimaarbeidet. Arbeidet i kommunene ser nå ut til å skyte fart. Fylkesmannen følger og opp avfallsbedriftene i forhold til klimagassutslipp og kommunene i forhold til arealplaner i forhold til utbyggingsmønster og transportbehov og utbygging og tilrettelegging for fornybar energi.

Sammen for et giftfritt miljø

Fylkesmannen arbeider gjennom tilsyn med bedrifter og arbeidet med konsesjoner for å reduserer faren for at utslipp og bruk skal føre til skade på helse og miljø for de områder Fylkesmannen har ansvaret for. Fylkesmannen i Nordland har og gjennomført de oppdragene som en har hatt ansvaret for knyttet til forurensede sedimenter og forurenset grunn.

Fylkesmannen i Nordland har deltatt i de landsomfattende aksjoner og følger opp industri og avfallsanlegg på Fylkesmannens myndighetsområde. Stor arbeidsbelastning med bl.a. arbeidet med EUs rammedirektiv for vann har medført forsinkelse i forhold til nye tillatelser til avfallsselskapene.

2.6 Samfunnstryggleik og beredskap

Det store antall kommuner i Nordland har i 2008, som tidligere år, medført betydelige utfordringer på området Samfunnssikkerhet og beredskap. På resultatområdene 53, 54 og 55 har Fylkesmannen ikke klart å gjennomføre deler av planlagt aktiviteter. Veiledning og oppfølging ovenfor kommunene har primært vært gjort pr telefon. Arbeidet med Fylkes-ROS Nordland ble igangsatt høsten 2008, og vil bli prioritert i 2009.

Det er i andre halvår 2008 ble det ansatt to nye medarbeidere i beredskapsstab, og dette styrker arbeidet betraktelig. Det er iverksatt en fullstendig rutine og oppgavegjennomgang på beredskapsområdet, slik at de nødvendige prioriteringer nå er gjort for å heve aktiviteten betydelig i 2009.

Det er et avdekket et stort potensiale for bedret samordning av kommunal, regional og statlige etaters beredskapsplanverk.

Nordland fylke har særskilte beredskapsutfordringer. Det store antall kommuner, variasjonen i kommunestørrelser, et røft klima og tildels svært mange aktører med ansvar for samfunnskritisk infrastruktur, gjør at planlegging, oppfølging og samvirke er ressursmessig krevende.

Kapittel 3 - Resultatområder

Kongehuset

Resultatområde 00.1 Kongelige besøk

Kongeparet gjennomførte sin årlige fylkestur og besøkte kommunene Træna, Lurøy, Rødøy, Meløy og Gildeskål fra 16.-19. juni 2008. Det er utgitt bok fra Kongeparets besøk; "*Fra Petter Dass til Elias Blix*".

H.M. Dronningen åpnet Lofoten kunstfestival den 14. juni 2008.

Resultatområde 00.2 Tildeling av ordener og medaljer

Tildelinger i 2008 har blitt håndtert fortløpende. Kunngjøringer etter tildeling blir publisert så snart som mulig.

Ressursrapportering

Resultatområde	FMNO	Sum		
	1510 Fagdep. 1510 Fagdep.			
Resultatområde 00.1 og 00.2	13	13	0	
Sum:	13	0	13	0

Miljøverndepartementet

Resultatområde 01 Naturens mangfold og friluftsliv

01.1 Bærekraftig bruk og beskyttelse av leveområder

Arbeidet er utført i samsvar med oppdrag og prioritert etter dialog med DN. Motorferdsel i utmark er fra dette nedprioritert til et minimum. Framdrift i nasjonalparkplaner og barskogvern er prioritert, noe som har ført til litt forsinket framdrift i arbeidet med forvaltningsplaner for store verneområder. Tysfjord/Hellemo-utredningen er ikke startet opp i påvente av avklaring fra MD.

01.2 Bærekraftig bruk og beskyttelse av arter, bestander og genressurser

Arbeidet utført i samsvar med oppdrag. Ressurssituasjonen har medført at veiledning overfor kommunene er redusert til et minimum og at det i disse sakene i hovedsak henvises til fylkesmannen.no og miljøstatus.no. Det gis en del veiledning til kommunene ved telefonhenvendelser.

01.3 Fremmede arter og GMOer

Oppdraget er utført. Har registrert kommunale initiativ for utrydding av Tromsøpalme. Om dette skal bli effektivt, må Fylkesmannen i Nordland eller andre få et ansvar for en omfattende kampanje som må gå over flere år, hvor mange aktører må delta.

01.4 Friluftsliv

Oppdraget er fulgt i forhold til statlig sikrede friluftsområder og arbeidet med saker etter PBL. Ressurssituasjonen har medført at informasjonsarbeid og holdningsskapende arbeide har vært nedprioritert utover det som ligger på miljøstatus.

Resultatområde 02 Bevaring av kulturminner

Ikke prioritert. Noe kontakt med fylkeskommunen og Sametinget i verneplansaker hvor det er kulturminner.

02.3 Kulturmiljø

Jf. resultatområde 1.3.

Resultatområde 03 Rent hav og vann og giftfritt samfunn

03.1 Helhetlig hav- og vannforvaltning

I hovedsak klarer Fylkesmannen i Nordland og Vann Region Utvalget å følge planlagt framdrift. Arbeidet er arbeidskrevende. FM Nordland bruker langt mer ressurser enn de som er tildelt arbeidet og vi ser også at andre regionale etater har problemer i forhold til sine bidrag. Verst er det i kommunene. Prosjektet for livskraftige kommuner har bidratt til oppbygging av kommunenettverk i første vannområde, men det er åpenbart at kommunene har store problemer med å stille opp med nok ressurser.

Arbeidet gir god oversikt og sammenstilling av ulike etaters vannforvaltning og medfører at det tas et langt bedre helhetsgrep i vannforvaltningen.

03.2 Overgjødning og nedslamming

Oppdragene er utført.

03.3 Oljeforurensning

03SO15: MOB-sjøkartene har mye gamle data og er derfor ikke av en god nok kvalitet. Bli oppdatert etter hvert som SEAPOP-kartleggingen i regi av NINA gjennomføres. MOB landkart er ferdig for første region i Nordland. Arbeidet med MOB-kart har vært forsøkt prioritert i flere år, men manglende oppdatering av kunnskap, ressursituasjonen og utskifting av ansatte har totalt sett medført at FM Nordland ikke har kommet så langt som forutsatt.

03.4 Miljøgifter

Oppdragene er gjennomført, men særlig oppdraget knyttet til sedimenter og mudring er komplisert og det er vanskelig å finne optimale løsninger.

03.5 Avfall og gjenvinning

03SO25 er noe forsinket, pga at arbeidet med EUs rammedirektiv og skipsverftpåleggene tok mye tid. Dette kan være kritisk i forhold til å behandle eventuelle dispensasjoner fra deponieierne. Mener vi skal klare å få gjennomført oppdraget i løpet av våren. Dette vil være tilstrekkelig i forhold til dispensasjonssøknadene.

03SO29 Forsinket, avsluttes mars 2009.

Resultatområde 04 Et stabilt klima og ren luft

04.1 Klimaendringer

Oppdraget er utført, men ressursituasjonen har medført for liten pådriverinnsats i forhold til kommunenes klimaarbeid.

04.4 Lokal luftkvalitet og støy

Resultatområde 05 Internasjonalt miljø samarbeid og miljø i nord- og polarområdene

05.1 Miljø samarbeid i internasjonale miljø fora, herunder EUs miljø samarbeid og UNEP

05.2 Geografisk rettet miljø samarbeid, herunder miljø bistand

Ikke noe å rapportere.

05.3 Miljø samarbeid i nord- og polarområdene

Oppdragene er utført. Fylkesmannen i Nordland har hatt lederansvaret i Nordkalottens miljøråd. Dette er et arbeid som har gitt tilgang til ressurser til å arrangere seminarer og kartlegging av felleinteresser på miljøområdet over grensene. Arbeidet er nyttig for grenseovergrepene miljøutfordringer som rovviltforvaltning, bekjemping av mårhund, avfallsstrømmer på tvers av grensene osv. Ledervervet er nå overtatt av Troms.

Barentsarbeidet

Fylkesmannen i Nordland deltar på møtene i den regionale arbeidsgruppen for miljø. Reisekostnadene dekkes av MD. FM Nordland har tatt ansvaret for framdrift av forprosjektet for prosjektet "Miljøstyring av små og mellomstore bedrifter i Barentsområdet" (skipsverft/sliper).

Resultatområde 06 Planlegging for en bærekraftig utvikling

06.1 Ansvar for at nasjonal politikk formidles og ivaretas

Dette er et arbeidsfelt hvor arbeidsmengden har økt betydelig og hvor vi også ser at kommunene sliter. Det vises til rapporteringen under kapittel 2.4.

06.2 Fylkesmannen som styringsmessig bindeledd og rettssikkerhetsgarantist

Saksbehandlingstiden for klagesaksbehandling etter PBL er nå under 3 måneder.

Det vises for øvrig til 2.4.

06.3 Samordning av statlige interesser

06.4 Kart og geodata

Resultatområde 07 Tverrgående virkemidler og oppgaver

07.2 Kunnskapsoppbygging og miljøinformasjon

07S01 Miljøstatus: Arbeidet er gjort, men ressursituasjonen og presset på løpende saksbehandling og gjennomføring av andre oppdrag, medførte at arbeidsinnsatsen ble lavere enn faglig ønskelig.

07S02-4 Forurensing: Arbeidet med denne basen har dels vært vanskelig. Dette er forventet da nye baser ofte har en del utfordringer i forhold til bruk.

Kontakten med KS om prosjektet Livskraftige kommuner har vært god. På avgrensede fagområder har det bidratt til nettverk og økt kompetanse. FM Nordland ser at det hadde vært ønskelig med flere kunnskapsnettverk på en rekke miljøområder.

Formidling av statlig politikk til kommunene i form av forventningsbrev eller systematiserte møter er vanskelig å få til pga det store antall kommuner og store reiseavstander. Politikken formidles i møter med kommunene i aktuelle situasjoner for de enkelte miljøoppdragene.

07.3 Virkemidler og prosesser

Tilsyn med bedrifter og deltakelse i landsdekkende tilsynskampanjer er i hovedsak gjennomført i samsvar med oppdrag. Sen tilsetting av saksbehandler på tilsyn medførte en lavere ressursbruk enn målsettingen, jf. ressursrapporteringen.

Tilsynet med kommunen som miljømyndighet ble ut fra arbeidssituasjonen bare så vidt påbegynt i 2008. Bli ferdigstilt innen midten av mars.

Ressursrapportering

Tidsrapporteringen følger av rapportering for hver enkelt ansatt i 2008. Svakheten i rapporteringen er at noe tidsbruk både kan føres under res.omr. 1, 3, 4, og 6. Den enkelte saksbehandler har ført opp tiden på det res.omr hvor hovedarbeidet er lagt. Det kan gi noe overrapportering på 01 og 06 i forhold til 03 og 04.

Resultatområde	FMNO		Sum	
	1510 Fagdep.	1510 Fagdep.	1510 Fagdep.	1510 Fagdep.
Resultatområde 01	369	100	369	100
Resultatområde 02			0	0
Resultatområde 03	105	40	105	40
Resultatområde 04	3		3	0
Resultatområde 05	9		9	0
Resultatområde 06	193		193	0
Resultatområde 07	145	40	145	40
Sum:	824	180	824	180

Landbruks- og matdepartementet

Resultatområde 21 Landbruksbasert næringsutvikling

21.1 Jordbruk

Utfordringer på jordbruksområdet

De største utfordringene for jordbruket i Nordland kan oppsummeres i fire hovedpunkter: lønnsomhet, rekruttering,

konflikten rovvilt/beitedyr og miljø/klima.

Melkeproduksjon dominerer jordbruket i Nordland, og er den langt viktigste enkeltproduksjonen i næringen. Tall fra driftsgranskingene viser at lønnsomheten i denne produksjonen er dårligere i Nordland enn i resten av landsdelen og i andre fylker. Selv om lønnsomheten har bedret seg det siste året, har lønnsomhetsutviklingen i vårt fylke vært svakere enn i resten av Nord-Norge og andre deler av landet. Det er uklart hva som er årsakene til dette, men tallene fra driftsgranskingene viser at brukene i Nordland har relativt mye gjeld, og at kostnadene i grovfôrproduksjonen er høyere. Det er ønskelig å se nærmere på hva disse forskjellene skyldes. Også innenfor saueholdet har lønnsomheten økt siste år, men ikke så mye som foregående år og heller ikke så mye som andre regioner. Til tross for at deler av jordbruket sliter med dårlig lønnsomhet, er det større optimisme enn på lenge. Det er stor investeringslyst i primærjordbruket, og dermed stor etterspørsel etter offentlig kapital til bruksutbygging. Også i 2008 måtte Innovasjon Norge stoppe inntaket av søknader om BU-midler til tradisjonelt jordbruk allerede i mars. Dette innebærer at om lag to tredeler av søknadene om offentlig finansiering får avslag, hovedsakelig på grunn av manglende tilskuddskapital. Dette fører igjen til en avventende holdning med tanke på investeringer, noe som er bekymringsfullt ettersom fornyelse av bygningsmassen er svært lav i fylket. Fortsatt er det relativt sett få bønder som investerer i bruksutbygging uten offentlig tilskudd. Behovet for BU-midler er dermed betydelig større enn dagens tildeling.

Næringen sliter fortsatt med rekruttering. Gjennomsnittsalderen blant bøndene er relativt høy, og det er få unge som overtar gårdsbruk. Generasjonsskifte og rekruttering er en sammensatt problemstilling i forhold til økonomi, lovverk m.m. I tillegg har det de siste årene vært svært lett å skaffe seg gode inntekter i andre yrker. Konkurransen om arbeidskraften har til dels vært stor, og personer med bakgrunn i jordbruket er i noen sammenhenger etterspurt arbeidskraft. Fra Fylkesmannens side er det lagt vekt på å støtte mobiliseringstiltak og prosjekter som tar opp temaet rekruttering.

Endringer i driftsformer har over år ført til betydelige endringer i arealbruken, noe som igjen fører til gjengroing og tap av biologiske verdier og mangfold. Gjennom regionalt miljøprogram har Fylkesmannen lagt opp til tiltak for å stimulere til økt beiting og ivaretagelse av miljøverdier i jordbrukslandskapet. Dette har en viss effekt, men er likevel langt fra tilstrekkelig for å hindre at biologiske og kulturelle verdier fortsatt går tapt. Dette er en av de største miljøutfordringene i jordbruket i vårt fylke. Forurensing fra næringa i form av næringsalter og plantevernmidler, samt erosjon, har relativt sett mindre omfang i Nordland, men er likevel elementer som fortsatt vil ha oppmerksomhet i Fylkesmannens arbeid med miljø i landbruket.

Typisk for jordbruksproduksjonen i Nordland er avhengigheten av store mengder grovfôr. De senere års endringer i klimatiske forhold har medført at det tradisjonelle sortsutvalget for grovfôrdyrking ikke lenger er optimalt i forhold til overvintring og avlingsnivå. Kortere og milde vintre, mer konsentrert nedbør og spesielt lengre høst, stiller andre krav til sortsvalg og bruk av arter i fôrproduksjonen enn tidligere. Ut fra en målsetting om høyere andel egenprodusert fôr og større økologisk produksjon, er det behov for å styrke innsatsen av FoU for å finne fram til sorter som er bedre tilpasset dagens klimatiske forhold, og som også holder et høyt energi- og proteinnivå.

Jordbruket i fylket er til dels sårbart overfor klimatiske svingninger. Historien viser at ugunstige overvintringsforhold, mye nedbør og perioder med tørke sommerstid kan gi store utslag avlingsmessig. De siste årene, inkludert 2008, har overvintring på eng generelt vært meget god. Årets sommersesong var imidlertid nokså fattig på nedbør, og dette medførte at en del bruk, spesielt ute langs kysten, fikk tørkeskader og reduserte avlinger. Dette resulterte i 35 søknader om erstatning for avlingssvikt. Fylket som helhet har de siste årene unngått omfattende avlingssvikt på grunnlag av klimatiske forhold.

Det er for tiden relativt stor stabilitet innen jordbruket i Nordland. Antall bruk går fortsatt ned, men nedgangen har de siste par årene flatet noe ut. Antall melkekyr – og følgelig også melkeproduksjonen – holder seg på noenlunde samme nivå som tidligere. Det er fortsatt stor interesse for kjøp av melkekvoter, men etter hvert som kvoteleie er blitt aktuelt, har omsetningen av kvoter gått ned. Den store interessen for samdrift er ikke lenger til stede, antallet har gått noe tilbake siste året. Muligheten for leie av melkekvoter antas å være hovedgrunnen til det. Innenfor kjøttproduksjonen synes tidligere framgang for spesialisert storfekjøttproduksjon å ha stagnert hos oss. Saueholdet har vært stabilt i flere år, men det er tendens til at produksjonen i en viss utstrekning forskyves til områder der rovviltkonfliktene er mindre. De små sauebrukene blir etter hvert borte, og gjennomsnittlig besetningsstørrelse i saueholdet har de siste åra økt betraktelig. Det ligger godt til rette for økt kjøttproduksjon i et beitefylke som Nordland, men her er nok svak lønnsomhet det som i størst grad begrenser en positiv utvikling.

Teknisk bygningsplanlegging

Arbeidet på dette fagområdet har i 2008 vært kraftig preget av beslutningen om å overføre disse tjenestene til forsøksringene/Norsk Landbruksrådgiving fra 1.1.2010. Fylkesmannen i Nordland kom nokså umiddelbart etter

jordbruksforhandlingene i 2008 sammen med Fylkesmannen i Troms inn i en god prosess med Norsk Landbruksrådgiving med formål å foreta en samlet overføring av denne tjenesten til Landbruk Nord. Dette har vært et sterkt ønske fra de ansatte, som sammen med Fylkesmannen har innsett at den fragmenterte organiseringen av forsøksringene i Nordland ikke gjør disse spesielt godt egnet for å overta ansvaret for dette fagfeltet. I tillegg vil det være en fordel å samle all kompetanse i disse to fylkene i en organisasjon, for dermed å kunne opptre mer fleksibelt og effektivt med hensyn til utnyttelse av den samlede kompetansen. Formålet har siden starten av prosessen vært å foreta en overføring allerede fra tidlig i 2009, noen som Landbruks- og matdepartementet har gjort mulig ved å stille opp med finansiering. Til tross for dette har denne situasjonen medført usikkerhet blant de ansatte, først og fremst med hensyn til hvorvidt det er reelle muligheter for sikker inntjening på denne tjenesten, blant annet i lys av at landbruksbygninger er unntatt fra søknadsplikten i plan- og bygningsloven. Derfor er situasjonen den at ved årsskiftet er det kun en av tre medarbeidere som reelt er berørt av denne virksomhetsoverdragelsen i Nordland. En medarbeider har, etter å ha hatt permisjon fra august 2008, valgt å forlate Fylkesmannen til fordel for stilling i Bodø kommune. Den tredje blir pensjonist fra tidlig i 2010 og har etter eget ønske fått andre arbeidsoppgaver og er dermed unntatt fra overføringen. Prosessen går imidlertid videre, men det blir en utfordring for Landbruk Nord å etablere et godt tjenestetilbud på dette området ved Bodø-kontoret.

Produksjonen av tekniske bygningsplaner har naturlig nok blitt preget av situasjonen som beskrevet ovenfor. Takket være meget god ordretilgang og god produksjon i første halvår, er inntektskravet på 600 000 kroner for 2008 innfridd, det er utstedt regninger for 637 000 kroner eks. mva. Hovedaktiviteten har vært rettet mot planlegging av driftsbygninger innenfor tradisjonelt jordbruk. Det er produsert 8 ferdige planer, og arbeidet med 32 forslag/foreløpige prosjekter. I tillegg er det utarbeidet armeringsplaner og en del andre enkle kalkyler og tegninger. Antallet prosjekter er noe mindre enn i 2007. Det er ellers en tendens at færre ber om utarbeidelse av fullstendige bygningsplaner, noe som tyder på at stadig flere gjennomfører utbygging uten at det foreligger fullstendige tekniske planer. Tatt i betraktning at driftsbygninger i landbruket de siste åra har økt betydelig i størrelse og kompleksitet, er dette en meget uheldig utvikling. Unntaket fra søknadsplikten i plan- og bygningsloven er hovedårsaken til at dette skjer.

Rovviltforvaltningen

Vi har følgende tall for miljøtilskudd til beitelag (tidligere organisert beitelag) 2008. For Nordland var tap av sau på 3,54 %, tap av lam på 10,26 % og totaltapet på 7,71 %. I 2007 var tap av sau på 3,91 %, tap av lam på 9,37 % og totaltapet på 7,29 %. Totaltapet har altså gått opp i fylket, men det er en god del variasjoner i tapsbildet i fylket.

Det er erstattet flere sau tatt av rovvilt i 2008 enn året før. Det ble erstatta til sammen 4030 sau og lam i 2008 mot 3698 året før. Det ble utbetalt 8,2 mill. kr i erstatning for sau og lam i 2008. Utbetalingene var størst i Hattfjelldal, Hemnes, Grane, Saltdal, Vefsn, Meløy og Rana. Tapene er fortsatt for høye i en del områder. Det fører til store konflikter.

Det er erstatta færre rein i 2007/2008 enn de siste driftsåra før. I driftsåret 2006/2007 ble det erstatta 1742 rein tatt av rovvilt. I 2007/2008 ble det erstatta 1713 rein. Totalt ble det utbetalt erstatning til reineiere på ca. 4,9 mill. kr for driftsåret 2007/2008 mot ca. 5,2 mill. kr i foregående driftsår.

Rovviltkompensasjonen tildelt over kap 1144 post 77 er i stor grad benyttet til driftstilskudd til embetet for å dekke deler av de ekstra ressursene som embetet bruker for å bidra til å dempe konfliktnivået i rovviltforvaltningen.

Landbruksavdelinga har et nært samarbeid med miljøvernavdelinga. Vi samarbeider også nært med reindriftsforvaltningen som er en del av sekretariatet for rovviltneemnda. Dessuten har vi hatt god kontakt med sau- og reindriftsnæringen, rovviltneemnda for Nordland, Statens naturoppsyn (SNO) og Mattilsynet. Samhandling med rovviltneemnda fungerer godt.

Fylkesmannen har deltatt på en rekke møter med næringene (sau og rein), kommuner, Statens Naturoppsyn/rovviltkontaktene og møter med Mattilsynet i løpet av året. Landbruksavdelinga har hatt hovedansvar for ordinære forebyggende tiltak. I det ligger saksbehandling, utsending av vedtak og oppfølging. Mange søknader gjelder bl.a. beredskapsarealer og andre saker som krever landbruksfaglig kompetanse. Miljøvernavdelinga har hatt hovedansvar for reservepotten som benyttes til akutte forebyggende tiltak i beitesesongen.

Mattilsynet ga ingen pålegg om tidlig nedsanking i Nordland i 2008. Ved store tap i beitesesongen innvilget Fylkesmannen tilskudd til akutt tidlig nedsanking.

I 2008 starta rovviltneemnda arbeidet med revidering av forvaltningsplanen for rovvilt i Nordland. Målet er å ha ny plan klar før beitesesongen for sau i 2009.

Fylkesmannen har vært på befarings hos en del sauebønder som har fått midler til forebyggende tiltak de senere år.

Det var nyttig å se på tiltakene og diskutere erfaringer med næringsutøverne.

Fylkesmannen bruker store ressurser på arbeidet med rovvilt. Det har vist seg å være nødvendig fordi dette er et område med store konflikter på grunn av tap av både sau og rein til rovvilt.

Beitebruk

Nordland er et stort husdyrfylke der beitebruk er en naturlig del av husdyrbruket i fylket. Vi har hatt ca. 210 000 sau og lam på utmarksbeite i fylket de senere år. Dette tallet er ganske stabilt fordi antall vinterfôra sau varierer lite. Vi har en god del storfe på beite, både utmark og innmark, men har ikke noe eksakt tall for det. Mer ammekyr har styrket storfebeitinga. I tillegg har vi geiter som høster av utmarka.

Gjengroing er en stor utfordring. I regionalt miljøprogram har en vært bevisst på at beiting er det viktigste virkemiddel for å hindre gjengroing. Derfor har vi i Nordland flere tiltak som skal stimulere til mer beitebruk. De tre viktigste ordningene er miljøtilskudd til beitelag, miljøtilskudd til dyr på beite og miljøtilskudd til vedlikehold av utmarksgjerder. Tap til rovvilt er en av de største utfordringene for å utnytte beiteressursene i Nordland.

Veterinære tjenester

Nordland ble tildelt 1,4 mill kr til stimuleringstilskudd til første omgang 2008.

Vi fikk inn 20 søknader. I noen tilfeller kom søknadene fra kommuner på vegne av vaktområder og i noen tilfeller fra enkeltkommuner. Det ble søkt om tilskudd på totalt kr 4 394 000,-. I tillegg er det et vaktområde som ikke har søkt, men som sannsynligvis hadde vært berettiget tilskudd dersom de hadde søkt. Vi sendte ut innvilgings- eller avslagsbrev til kommunene den 29.02.2008. Tilskuddet ble utbetalt i mars 2008.

Ved tildeling av tilskudd har vi lagt vekt på de føringene som SLF ga i sitt rundskriv. Fylkesmannen har i tillegg lagt vekt på følgende ved fordeling av tilskudd:

- Kommuner/distrikter med få bruk og lavt dyretall/lav dyretetthet er prioritert
- Vi har lagt vekt på avstander, geografi og kommunikasjonsforhold. Kommuner og områder med vanskelige kommunikasjoner er prioritert
- Hvor lett er det å ha en stabil veterinærtjeneste? Er det lett å rekruttere og beholde veterinærer? Avløsning ved ferier og fritid har vi også vurdert. Fylkesmannen har prioritert områder der det synes vanskelig å ha en stabil veterinærdekning
- Vi har sett på søknadene fra kommunene/veterinærdistriktene og den argumentasjon som er kommet fram i søknadene

Vi har hatt kontakt med Fylkesmannen i Troms for å samordne oss i de tilfeller at søknader har omhandlet kommuner i både Nordland og Troms.

Fylkesmannen i Nordland har tildelt tilskudd etter beste skjønn. Vi har et fylke med mange kommuner, mange øyer, lange avstander og til dels langt mellom brukerne. Det er kostbart å ha en fullgod veterinærtjeneste i slike områder. Ut fra dette og ut fra søknadsmengden, er det ønskelig at Nordland får mer penger til stimuleringstilskudd for veterinære tjenester i framtida.

Vakt- og administrasjonstilskuddet for 2008 ble fordelt av Statens landbruksforvaltning. Fylkesmannen har utbetalt tilskuddet til kommunene i Nordland.

Ellers viser vi til rapport til Landbruks- og matdepartementet som Fylkesmannen i Nordland sendte 31.03.2008.

Tapsstatistikk sau på utmarksbeite

Embeter	Antall sau sluppet (innen organisert beitebruk)		% tilslutning til org. beitebruk i fylket	Tapsprosent		Total tapsprosent	
	Sau	Lam		Sau	Lam	2008	2007
FMNO	60698	99330	80	3,54	10,26	7,71	7,29
Sum	60698	99330	80	0	0	0	

21.2 Skogbruk

Avvik: På grunn av vakanse i hele 2008 har fylkesmannen i Nordland ikke hatt ressurser til å følge opp Regjeringens satsing på skogbruk og bioenergi. På bioenergiområdet har ikke Fylkesmannen tatt noen initiativ i

2008. Avvikene vil i hovedsak bli lukket gjennom nyttilsettinger i 2009.

Avvik: Fylkesmannen har ikke hatt kompetanse til å bistå kommunene med hovedplaner for skogsveger. Avviket vil bli forsøkt lukket gjennom nyttilsetting i 2009.

Utviklingen i skogbruket i Nordland

Det er tre store aktører som er avtakere av tømmeret fra nordlandskogbruket, Bergene Holm, Arbor Hattfjelldal og Norske skog. Det har vært god avsetning på alle sortimenter til industrien og prisene har vært tilfredsstillende, selv om vi mot slutten av året så en nedgående tendens særlig for virke til skur.

Allskog og Statskog, med Allskog som den desidert største aktør som står for i størrelsesorden 2/3 av avvirkingen, står til sammen for 96-98% av all avvirking i fylket og den foregår med hogstmaskiner. Maskinhogst er på kort tid blitt den dominerende driftsformen også i Nordland.

Nedstående tabell viser avvirking, skogkulturtiltak og skogsvegbygging i 2007 og 2008:

	2007	2008
Bartrevirke – solgt, m ³	131 135 589	300
Bartrevirke til eget bruk, m ³	15 000	15 000
Lauvtrevirke – solgt til industri, m ³	10 400	10 542
Ved til brensel – anslått forbruk, m ³	75 000	75 000
Nyplanting, dekar	5 239	4 923
Rydding og avstandsregulering, da	5 122	5 472
Bilveger, ferdigstilt, km	0	11,0
Traktorveger, ferdigstilt, km	18,9	26,5

Tallene i tabellen for "bartrevirke til eget bruk" og "ved til brensel" er anslag som er tatt med for fullstendighetens skyld, mens de øvrige tall er statistikk som bygger på opplysninger fra innmålingen av virke og fra utbetalt tilskudd til planting, rydding eller registrert ferdigstilte veganlegg.

Nyplanting viser en reduksjon i areal med 316 dekar sammenlignet med 2007 og det betyr at vi er i ferd med å opparbeide et etterslep i plantet areal. Resultatkontroll er gjennomført som planlagt og den viser tilfredsstillende resultat på kvaliteten av plantingen.

Det ble i 2008 gjennomført et vellykket prosjekt i Meløy og Rødøy på skjøtsel i plantefelt og dette har bidratt i vesentlig grad til å få opp aktiviteten i året. Etter mange år med lav eller ingen aktivitet på skjøtsel, er det opparbeidet betydelig etterslep i behovet for vedlikehold av plantefeltene for gran i fylket og det er fortsatt stort behov for å øke aktiviteten på skogskjøtselen. Til skjøtsel, inkludert planting, er det i alt av tilskudd på kr. 2,2 mill brukt i Nordland i 2008.

Hele tilskudsbevilgningen på kr. 4,8 mill til skogsveg er brukt og flere har fått avslag på tilskuddssøknadene på grunn av mangel på penger. Resultatkontrollen for skogsvegene er bare i liten grad utført og kommunene må følges opp bedre på dette området. Det har ikke vært aktivitet når det gjelder utarbeidelse av hovedplaner for skogsveger. Dette avviket er rapportert tidligere i årsmeldingen.

Fylkesmannen har ikke hatt egen aktivitet innenfor bioenergi i 2008 (se avvikrapportering tidligere i årsmeldingen) men har deltatt i Allskog sitt bioenergi prosjekt i Salten. Fylkesmannen er med i styringsgruppa og som delfinansier av prosjektet sammen med Nordland fylkeskommune, Innovasjon Norge og kommunen i Salten. Prosjektet har to mål: 1) Øke avvirkingen i Salten med 20000 kubikkmeter innen 3 år og 2) Få i gang bioenergianlegg i Salten. Det første målet er nådd med god margin, mens det andre målet er vanskeligere å nå fordi økonomien i bioenergisektoren er dårlig. Det trengs andre rammebetingelser for at bioenergisatsingen skal ta av.

Nordland hadde i 2008 en ramme på 1,2 mill kr til fordeling til skogbruksplanlegging. Av rammen for 2008 ble bare kr 7 424 disponert. Midlene ble utbetalt til en enkelttakst. I tillegg ble det utbetalt til sammen kr 63 000 til to

områdetakster og en enkelttakst med innestående midler fra tidligere år. I alt ble to områdetakster og to enkelttakster ferdigstilt. Data for disse takstene og utbetalt tilskudd er rapportert i TSKOG. Utbetalinger til skogbruksplanlegging i TSKOG samsvarer med beløpene som er utbetalt i Saturn.

På bakgrunn av at Nordland har nesten 1,2 mill kr som ikke ble disponert av rammen for 2008, skrev Fylkesmannen i rapportering til SLF per 1. desember 2008 at vi derfor ikke har behov nye skogbruksplanmidler i 2009. De udisponerte skogbruksplanmidlene for 2008 er overført til 2009.

Dette er et avvik i forhold til vedtatte planer. Det er gjort tiltak overfor kommunene for at skogbruksplanleggingen skal komme i gjenge fra 2009.

Skogfondene i kommunene er i vekst og for Nordland nærmer det seg nå 20 mill. Renter for 2008 ble 1,5 mill og rentekontoen har i året økt med ca. 600000 kroner. Bedre utnyttning av fondene bør være et mål for skogeierne.

Utfordringer for skogbruket i Nordland.

Mot slutten av 2008 la Bergene Holm ned saglinja ved Nesbruket i Mosjøen. Dette har skapt en ny situasjon for tømmeromsetningen i fylket ettersom Nesbruket var det eneste sagbruket i regionen av noen kommersiell størrelse. Sagtømmeret må nå gå til sagbruk i Trøndelag og det forventes å ha konsekvenser for prisen på grunn av lang fraktavstand og dertil høye fraktkostnader. Slik det ser ut i dag er det, med de tømmermengder som finnes i regionen, knapt grunnlag for moderne sagbruksdrift i fylket. Utfordringen fremover blir å sende tømmeret til Trøndelag med lavest mulig fraktkostninger. Allskog melder om at det for tiden er gode avsetningsmuligheter i Trøndelag hvor det er flere sagbruk i drift.

Kystmeldingen ble lagt fram i 2008 og Fylkestinget i Nordland behandlet strategier for oppfølging av meldingen i juni. Fylkestinget vektla skogens betydning i klimasammenheng og bruk av virke til bioenergi. Videre er det viktig å få opp avvirkingen ettersom det fortsatt er mye gammelskog som kan tas ut. Det er i den sammenheng planlagt et prosjekt som har som mål å øke avvirkingen i regionen. Prosjektet er 3-årig og fullfinansiert. Prosjektet vil starte tidlig 2009. Mye av gammelskogen står i lende som krever vegbygging for å få skogen ut på regningssvarende måte. Økt bevilgning til vegbygging vil være en viktig forutsetning for å øke avvirkingen. Hovedplan for skogsvegnettet i Nordland vil være et viktig bidrag. Med styrket bemanning hos Fylkesmannen, er målet at dette arbeidet skal komme i gang i 2009.

Aktiviteten på ungskogpleie er lav i regionen. Det er betydelige arealer som trenger tiltak for at man skal kunne produsere det kvalitetsvirke som industrien krever. Her er det mangel på både penger og arbeidskraft. Skogbruket er en så langsiktig næring at storsamfunnet må ta en del av investeringskostnadene. Dersom skogbrukeren kan gjennomføre bestandspleie uten for store utlegg vil dette kunne bidra til å få aktiviteten i bestandspleien opp. Kommunen må vurdere tilskuddssatsene for den type arbeide. Manglende planting er også en utfordring det må gjøres noe med. Rammevilkårene for øvrig skulle være gode i skogstrøkene med de muligheter man har for å nytte skogfond.

Skogbruksplanlegging med miljøregistreringer. For skogbruksplanleggingen i Nordland er det en betydelig utfordring at både kommunal forvaltning og skogeierlagene har begrensede ressurser til å foreta det forberedende arbeid med arealsortering og innhenting av nødvendige planbestillinger for områdetakster. Til sammen seks kommuner har innestående midler til forprosjekt uten å ha kommet til en gjennomføringsfase hvor det kan innvilges nye skogbruksplanmidler til hovedprosjektet.

I en av de store skogkommunene på Helgeland som ønsker ny takst for privatskog, kom arbeidet med planbestillinger godt i gang i første halvdel av 2007. På dette grunnlaget ble det i 2007 innvilget en delfinansiering av taksten under forutsetning av oppstart i 2008 og restfinansiering over rammen for 2008. Antall planbestillinger er for lavt i forhold til planbestillingskravet for områdetakst. Grunnlaget for å innvilge nye midler til denne taksten var derfor ikke til stede i 2008.

Fylkesmannen har i 2008, som i de to foregående år, lagt vekt på at igangsatte prosjekter ferdigstilles og sluttfinansieres. I denne forbindelse er det utarbeidet og levert skogbruksplaner for områdetakstene for Vega, Dønna og Alstahaug. Produksjon av skogbruksplaner for Ballangen kom dessuten i gang og mesteparten av planene er ferdig. Det vil i 2009 også bli utarbeidet og levert skogbruksplaner til de øvrige kommunene i Ofoten.

For 2009 er det innrapportert et behov for kr 800 000 til skogbruksplanlegging. Det gjelder ny områdetakst for privatskog i Grane, samt midler til forprosjekt i Bodø.

Nordland har betydelige utmarksområder, herunder produktiv skog, som er vernet og mer kommer til å bli vernet.

En utfordring framover vil være å se på mulighetene for inntektsgivende utnyttning av de vernede områdene. Fylkesmannen har i året, sammen med Norsk institutt for skog og landskap, blitt med i et prosjekt innen Nordlig Periferi Programmet. Prosjektet heter Northern ToSIA (Tool for Sustainability Impact Assessment of Forest-Wood-Chains). For vår del vil vi se på mulighetene for næringsmessig utnyttning av vernede områder. Prosjektet som er 3-årig, er finansiert av Nordland fylkeskommune, Landsdelsutvalget for Nord Norge og Fylkesmannen i Nordland.

21.3 Bygde- og næringsutvikling

Nordland ble i 2008 tildelt 26,5 mill. kroner i BU-tilskudd fra Landbruks- og matdepartementet. Av dette ble 22,5 mill kroner tildelt Innovasjon Norge Nordland (IN) som midler til bedriftsutvikling, mens de resterende 4 mill kroner ble tildelt Fylkesmannen (FM) som tilretteleggingsmidler, jf oppdragsbrev fra FM til IN av 27.02.08. IN har i tillegg disponert 50,4 mill kr som lånegrunnlag for rentestøtte. IN har i 2008 bevilget ca 17,7 mill i BU-tilskudd til tradisjonelt landbruk (29 saker) og ca 6,9 mill kr til nye næringer (31 saker). I tillegg er det bevilget ca 54,7 mill kr som rentestøttelån. FM har bevilget ca 4,7 mill kr til tilretteleggingstiltak (34 saker) i 2008.

Innføringen av en nedtrapping av tilskuddet for driftbygninger ved 5 mill kr og et øvre tak ved 7 mill kr, har hatt betydning for seks saker i 2007 og 11 saker i 2008. Nedtrappingen og taket har bidratt til en besparelse på 1,2 mill kr i 2008, og bare én sak hadde en kostnad på over 7 mill kr. Det er vanskelig å konkludere med om taket har bidratt til å dempe fremmingen av store prosjekt eller investeringslysten for øvrig. Prisstigning og renteøkning er kanskje vel så viktig i denne sammenheng. BU-tilskuddet synes å ha en viktig utløsende virkning for både fullfinansiering, igangsetting av framtidsrettede investeringer og økt lønnsomhet. Noen gode ikke-prioriterte prosjekter er gledelig nok også igangsatt i egen regi og med privat lånefinansiering. Vi ser også en utvikling med færre søknader fra samdrifter med mange aktive deltakere, utflating med saker fra samdrifter med passive deltakere, og økning i utbyggingssaker fra enkeltbruk som vil øke omfanget via leie av dels betydelige mengder melkekvoter. Trenden med økende interesse for investeringsopplegg med melkeroboter (8 roboter i 2008) fortsetter. Ellers mener vi at både kvinneprofilen og prosjekter med ungdom er godt ivaretatt via våre prioriteringer. Det er fortsatt svært få søknader innenfor økologisk landbruk i Nordland, og gode søknader har alle blitt prioritert. For 2008 dreier det seg om ett melkebruk og ett sauebruk.

Utviklingen de senere år med mange store investeringstiltak innenfor nye næringer er positiv og bidrar til å utløse og videreutvikle et mangfold av nye produkter og tjenester, samt arbeidsplasser på bygdene. Imidlertid burde tilfanget av stipendsaker (tidligfaseprosjekter) vært atskillig større og mer variert, slik at grunnlaget og bredden for framvekst av nye næringer hadde blitt enda større. Behovet for økt tilretteleggingsinnsats er således stort, og Fylkesmannen har i nært samarbeid med deltakerne i partnerskapet utviklet regionale strategier for Grønt reiseliv og Småskala matproduksjon. Tilnærmet de fleste gode prosjekter (bedriftsrettet) innenfor nye næringer, har fått støtte i 2008.

For å målrette tilretteleggingsarbeidet og gjøre prioriteringene enklere, ble det i forbindelse med rulleringen av næringsstrategiene pekt ut fem hovedinnsatsområder. Disse er strategiske satsinger, rekruttering, bygdemobilisering, FoU og andre tiltak. De 'strategiske satsinger' (inn på tunet, småskala mat, grønt reiseliv, bioenergi, og økologisk landbruk) er en direkte oppfølging av satsingsområder i nasjonal strategi for næringsutvikling "Ta landet i bruk". Det vises til egne omtaler av disse satsingsområdene i kapittel 2 (inn på tunet og grønt reiseliv) og i kapittel 3 (skogbruk, bioenergi, verdiskapingsprogram mat og økologisk). Fylkesmannen samarbeider med Nordland Bondelag og 4H Nordland om gjennomføring av prosjekter og for å få til økt rekruttering til landbruket. Gjennom innsatsområde 'bygdemobilisering' inviteres spesielt kommunene, men også bygdelag og landbrukets organisasjoner til å ta initiativ og ansvar for lokal utvikling. Så langt har etterspørselen etter tilskudd vært moderat og det er ønskelig med økt aktivitet på dette området. Innenfor område 'FoU' er det i 2008 gitt støtte til et forprosjekt og to interreg-prosjekter. Ca en tredjedel av tilretteleggingsmidlene i 2008 har gått til finansiering av ulike typer kurs, seminarer, studieturer osv. Kompetanseinnsats utgjør således en viktig del av innsatsområdet 'andre tiltak'.

Når det gjelder det regionale samarbeid og annet samarbeid innenfor området næringsutvikling, vises til kapittel 2 og øvrig rapportering på kapittel 3.

21.4 Verdiskapingsprogrammene

Verdiskapingsprogrammet for mat

Fylkesmannens arbeid knyttet til mål og målgrupper i Verdiskapingsprogrammet for mat har skjedd i regi av prosjektet Nordland – en kulinarisk opplevelse. Prosjektet startet i juni 2008 og skal gå over tre år. Prosjektet er finansiert i samarbeid med Nordland Fylkeskommune. I tillegg til representanter fra fylkesmannen og fylkeskommunen, sitter en representant fra Norsk Bygdeturisme og Gardsmat Nordland og en representant Innovasjon Norge i prosjektets styringsgruppe. Prosjektet har som mål å skape større mangfold av lokalt og regionalt baserte matprodukter i Nordland. Prosjektet har fokus på vekst, entreprenørskap, kompetanse og nettverk, samt opplevelse. I tillegg til de konkrete samarbeidspartene i prosjektet samarbeider Fylkesmannen med ulike andre aktører i forbindelse med overordnet tilrettelegging og ulike tiltak/aktiviteter, her kan nevnes enkeltkommuner, forsøksringer, ulike lokale og regionale prosjekt, Nordland Reiseliv, NHO Reiseliv, Arktisk Meny, Nord-Norsk Kompetansesenter for småskala matproduksjon, OPUS Lofoten. Det foregår også et samarbeid mellom Fylkesmannen i Nordland og KSL Matmerk om forprosjekt Nordlandsmat. Dette prosjektet er knyttet til markedsadgang til dagligvarehandelen for småskala matprodusenter.

Resultatområde 22 Miljøtiltak i landbruket

22.2 Tiltak for å redusere forurensninger

Fylkesmannens landbruksavdeling har deltatt i arbeidet med forvaltningsplan og tiltaksplan for første vannområde i fylket. Vannrammedirektivet har fått et eget punkt i det rullerte miljøprogrammet for landbruket i Nordland. Utfordringen er å begrense Nordlandsjordbrukets utslipp av næringsstoffer til vann og vassdrag. I det rullerte miljøprogrammet er følgende miljøtilskudd med formål å begrense jordbrukets forurensing til vann og luft foreslått: Tilskudd til utsatt jordarbeiding på erosjonsutsatte arealer, tilskudd til drift av fangdammer, tilskudd til vedlikehold av vegetasjonssoner innenfor vannområder i fylket, tilskudd til miljøvennlig spredning av husdyrgjødsel.

22.3 Miljøprogram og miljøplan

De prioriteringer som ble gjort i miljøprogrammet som ble utarbeidet i 2004 har vært fulgt opp gjennom bruken av miljøtilskuddene og vår kontakt med kommuner og andre. Det ble gjort justeringer i miljøtilskuddene etter første søknadsomgang. Det er ikke gjort endringer i 2008. Rulleringen av RMP ble iverksatt etter de føringer som ble gitt i og i medhold av jordbruksavtalen. Både miljømessige prioriteringer og tilskuddsordninger er oppdatert.

Fylkesmannen har utarbeidet rundskriv for kommunenes saksbehandling av miljøtilskuddene, rundskriv med kommentarer til forskriften og rundskriv med retningslinjer for manuelle utbetalinger av miljøtilskudd. I rundskrivene legges det føringer for kommunenes kontroll av søknadene om miljøtilskudd. I vår forvaltningskontroll av kommunene har også kommunenes behandling av miljøtilskudd vært kontrollert. Landbruksavdelinga har samarbeidet med kulturminneforvaltningen hos fylkeskommunen når det gjelder tilskudd til vegetasjonsskjøtsel av kulturminner og med Fylkesmannens miljøvernnavdeling når det gjelder tilskudd til skjøtsel av særlig verdifulle kulturlandskaper.

Rulleringen av RMP ble iverksatt etter de føringer som ble gitt i og i medhold av jordbruksavtalen. Både miljømessige prioriteringer og tilskuddsordninger er oppdatert. Rulleringen er nærmere omtalt i kapittel 2.4 i årsrapporten.

I løpet av 2008 har det vært avholdt nytilsatteopplæring / oppdateringskurs for kommunalt ansatte, der miljø- og kulturlandskap var et av temaene. I tillegg har det vært kommunemøter der både miljø- og kulturlandskap var tema. Fylkesmannen prøver å bruke vår nettside som en aktiv informasjonsside. Vi har deltatt på møter og samlinger der vi har blitt invitert i den grad vi har hatt mulighet til det.

Under vår forvaltningskontroll av kommunene har kontroll av miljøplan vært et av temaene.

Tilskudd fra regionalt miljøprogram utbetalt 2008 etter søknadsomgang 2007 - kroner utbetalt til hovedområder

Embeter	Gjengroing	Avrenning til vassdrag	Kulturminneverdier	Tilgjengelighet og friluftsverdier	Verdifulle kulturlandskap	Plantevernmidler	Avfallsinnsamling	Annet
FMNO	2843086	194358	465050	3219518	2700678			7676239
Sum	2843086	194358	465050	3219518	2700678	0		

22.4 Økologisk landbruk

Fylkesmannen i Nordlands handlingsplan for økologisk landbruk gjaldt ut 2008. Arbeidet med en ny plan er påbegynt, og vil bli ferdigstilt i 2009.

Fylkesmannen disponerte kr 412 809,- til tiltak, inklusive inndratte midler, jf. tabell nedenfor.

Søker	Formål	Innvilget
Fylkesmannen i Nordland	Drift av arbeidsutvalg, prosess ny handlingsplan	44 809
Trøndelag Forsøksring	Økoløft i Trøndelag og Helgeland	50 000
Nesna kommune	Veiledningshefte og mentorordning	25 000
Økoringen Nordre Nordland	Prosjekt sunn mat til barn og unge	30 000
Midt Helgeland forsøksring	Fem møter om økologisk saueproduksjon	50 000
Bioforsk Nord Tjøtta	Regionalt fagseminar dyrevelferd kalv	25 000
Vestvågøy kommune	Tiltak for å stimulere til økt produksjon/forbruk	25 000
Nesna kommune	Økologisk skolehage m.m., Økoløft-prosjekt	25 000
Sømna kommune	Dagsseminar om økologisk landbruk	10 000
Vefsn kommune	Tiltak i Økoløft-prosjektet	25 000
Bioforsk Bodø	Grønnsaksprosjekt	50 000
Ren mat	Ren mat støtte til temautgave bondevett	5 000
	Messetelt	8 000
Oikos nord	Økologisk markeds- og forbrukerservice i nord, festivaler og storhusholdninger, moderne byutvikling	40 000
Sum		412 809

22.5 Tre og miljø

Viser til kap 21.2 og avvik på bioenergi som er omtalt tidligere i rapporten.

Resultatområde 23 Eiendoms- og bosettingspolitikk

23.2 Eiendoms- og bosettingspolitikk

Fylkeslandbruksstyret/Fylkesmannen i Nordland behandlet i 2008:

- 12 hørings-/innsigelsessaker i fylkeslandbruksstyret etter plan- og bygningsloven
- 3 klagesaker som gjelder rettslig klageinteresse
- 1 klagesak vedrørende høyeste pris tvangsauksjon
- 3 hørings saker ble behandlet av fylkeslandbruksstyret:
  - forslag til endringer i odelsloven, konsesjonsloven og jordloven
  - rapporten "Klimaskifte for jordvernet"
  - forslag om innføring av hjemmel for å gi Fylkesmannen hjemmel til å pålegge kommunene rapporteringsplikt i saker etter jordloven og konsesjonsloven
- 10 klagesaker etter jordloven § 12 (og 4 avgjort som førsteinstans)
- 7 konsesjonssaker ble avgjort av Fylkesmannen som førsteinstans (ingen klagesaker i fylkeslandbruksstyret)

- 3 saker om omdisponering av dyrket og dyrkbart areal ble avgjort av Fylkesmannen som førsteinstans (ingen klagesaker i fylkeslandbruksstyret)
- 3 klagesaker om bo- og driveplikt
- 1 sak omgjort i fylkeslandbruksstyret (omdisponering av dyrka jord) – forvaltningsloven § 35
- 4 saker i fylkeslandbruksstyret vedrørende, bl.a. delegasjonsreglement og honorar
- Fylkeslandbruksstyret stadfestet kommunens vedtak i alle klagesakene den hadde til behandling.
- I 2 saker (avgjort i 2007) påløp det sakskostnader med i alt kr 29.750,-.

Resultatområde 24 Inntekts- og velferdspolitiske tiltak

Fylkesmannen har utarbeidet en risikobasert kontrollplan for 2008 som beskrevet i oppdrag fra SLF og planen er gjennomført, med noen justeringer. Det har ikke vært mulig å gjennomføre kontroll i 1/4 av fylkets kommuner. For å oppnå god ressursutnytting er færre kommuner kontrollert, men kontrollene har omfattet flere ordninger i hver kommune.

Hovedansvaret for tilrettelegging, planlegging, gjennomføring og oppfølging av kontroll ligger til en av avdelingens fagseksjoner. Den som har det praktiske ansvaret for kontrollarbeidet, jobber ikke med tilskudd- eller erstatningssaker. Kontroller planlegges og gjennomføres i samarbeid med saksbehandlere som har ansvar for de ulike ordningene. Det er gjennomført forvaltningskontroll i fem kommuner. Kommunenes etterlevelse av forvaltningsloven ved saksbehandling av enkelte tilskuddsordninger er kontrollert, samt enkelte temaer innen produksjonstilskudd, miljøtilskudd, tilskudd til avløsning under sykdom, spesielle miljøtiltak i jordbruket og nærings- og miljøtiltak i skogbruket. Delegasjonsreglement er kontrollert i samtlige kommuner.

Fire av fem kommuner har fått avvik i forhold til forvaltningsloven, til sammen er det gitt seks avvik. Tre av kommunene har ikke tilfredsstillende oppbevaring av opplysninger undergitt taushetsplikt, to av kommunene har mangelfull vurdering av habilitet ved behandling av produksjonstilskudd og en kommune har i enkelte tilfeller ikke fattet vedtak i tråd med forvaltningslovens bestemmelser.

Samtlige kommuner har fått avvik når det gjelder journalføring og arkivering av søknader om produksjonstilskudd, med henvisning til offentlighetslov, forskrift om offentlige arkiv og rundskriv om behandling av produksjonstilskudd.

Fire kommuner har fått avvik for mangelfull dokumentasjon av nytt innmarksbeite og tre kommuner har fått avvik for mangelfull kontroll og /eller dokumentasjon av stikkprøvekontroller.

I en av de kontrollerte kommunene har kommunen inngått avtale om kjøp av saksbehandlertjenester fra den lokale forsøringen. Fylkesmannen har sett det som viktig å avklare ansvarsforholdet mellom kommunen og forsøringen i forhold til inngåtte avtaler og praktiseringen av disse. Dette følges spesielt opp i 2009.

Kontrollene som fylkesmannen har gjennomført viser at kommunenes saksbehandlere i mange tilfeller ikke kjenner godt nok til innholdet i de lover, forskrifter og rundskriv som omhandler de enkelte tilskuddsordningene. Fylkesmannen ser derfor behov for økt fokus på lovforståelse og saksbehandlingsrutiner for tilskuddsordningene som er kontrollert.

Kommunene er pålagt å endre sine rutiner der hvor det er gitt avvik og i ett tilfelle er en utbetaling av produksjonstilskudd stoppet på grunn av feil i kommunens saksbehandling. Produksjonstilskuddet utbetales manuelt etter ny vurdering i kommunen.

For fullstendig oversikt over avvik og merknader gitt til kontrollerte kommuner viser vi til Fylkesmannens hjemmeside hvor kontrollrapporter og svarbrev fra kommunene finnes.

Fylkesmannen har kontrollert fire foretak med spesielt høye utbetalinger av produksjonstilskudd. Kontrollene omfatta areal, dyretall og miljøplan. Ett foretak har fått redusert utbetaling etter kontroll og tre foretak har fått økt utbetaling. Alle foretak ble kontrollert før kommunen hadde fattet endelig vedtak. Ved vedtak og utbetaling av produksjonstilskudd har kommunene lagt Fylkesmannens kontrolldata til grunn. Dette kan få betydning for Fylkesmannens rolle ved en eventuell klage.

Den store utfordringen i arbeidet videre er å foreta en god nok risikovurdering slik at ressursene brukes på en best

mulig måte. Malverktøyet bør også utvikles videre slik at vi har spørsmålsstillinger som best mulig vil kunne avdekke feil og som gir en mest mulig enhetlig kontroll på landsbasis, slik at resultatene er sammenlignbare.

Avløsertilskudd sykdomsavløsning

Det har vært 10 dispensasjonssøknader i 2008. Det har vært utbetalt kr 13 870 771,- til sykdom, kr 774 582,- til svangerskap/fødsel, kr 32 460,- til dødsfall og kr 296 465,- til barns sykdom. Til sammen kr 14 974 278,- .

Landbruksvikarer

Nordland fikk 23,25 årsverk til landbruksvikar for avløserlag 2008. Fylkesmannen har innvilget 18,26 årsverk. Vedlagte tabell viser hvordan tilskuddet er fordelt i 2008.

Navn på avløserlag	Søknad 2008 Årsverk	Søknad 2008 Kroner	Innvilga tilskudd 2008 Årsverk	Innvilga tilskudd 2008 Kroner
Ytre Namdal Landbrukstjenester	0,1	25350	0,1	25350
Bindal og Leka Avløserlag	0	0		
Landbrukstjenester Sør-Helgeland BA	3	760500	1	253500
Brønnøy Landbrukstjenester	0	0		
Vega Avløserlag	0	0		
Helgeland Landbrukstjenester BA	7	1774500	6,5	1647750
Rana Avløserlag	2	507000	1,5	380250
Nesna Avløserlag	1	253500	0,7	177450
Landbrukstjenester Salten	5	1267500	1,2	304200
Nord-Salten Avløserlag	1,65	418275	1,1	278850
Lofoten Avløserlag	2	507000	2	507000
Vesterålen Landbrukstjenester	4,71	1193985	4,16	1054560
Sum	26,46	6707610	18,26	4628910

Fylkesmannen i Nordland sendte brev til kommuner og avløserlag den 28.11.2007 om den nye landbruksvikarordninga der vi bl.a. vedla forskrift, søknadsskjema og rundskriv 51/07 fra SLF m.m. I brevet ba vi om at avløserlag og kommuner har god kontakt om denne saken. Vi ba de bruke resten av 2007 og overgangsåret 2008 til å finne gode løsninger som både landbruksnæringen og de ansatte landbruksvikarene var tjent med.

Fylkesmannen har deltatt på noen møter med avløserlag og kommuner vinteren 2008. I tillegg har vi hatt telefonkontakt med alle avløserlag i fylket om den nye ordningen. Vi har bedt avløserlagene starte forhandlingene med kommuner som har landbruksvikarer, så tidlig som mulig. Mest mulig burde være avklart før 01.01.2009 og helst innen søknadsfristen 01.10.08 for tilskudd for 2009. Disse prosessene har gått i 2008 og delvis inn i 2009.

Mange kommuner har valgt å kjøre med kommunale vikarer ut hele 2008 etter gammel modell. Andre har valgt å ha kommunale landbruksvikarer bare i deler av 2008. For de resterende måneder søker avløserlagene om tilskudd for å dekke beredskapen ved sykdomsavløsning. I en del områder var det ikke kommunale landbruksvikarer. Der har avløserlagene søkt om tilskudd.

Ved tildeling av tilskudd til avløserlagene, har Fylkesmannen lagt vekt på antall bruk med husdyrproduksjon og spesielt antall melkeproduksjonsbruk. Vi har tatt antall bruk med husdyr/antall melkeproduksjonbruk og dividert på antall årsverk (23,25) tildelt til fylket. Da har vi kommet fram til hvor mange bruk som blir bak hvert årsverk. Så har vi lagt til litt skjønn i forhold til geografi/kommunikasjoner og tildelt tilskudd til avløserlag ut fra hvilke kommuner de søker for. På denne måten har vi gitt avløserlagene et realistisk bilde av hva de kan forvente av årsverk i 2009. Vi har også orientert avløserlagene om denne måten å regne på for å ha noen tall som grunnlag for tilskudd. Så har vi opplyst at 2008 er et overgangsår hvor de kan søke fortløpende gjennom året. Søknader kom inn helt til utpå senhøsten.

I møter med avløserlagene får vi mange signaler om at de tror det blir vanskelig å komme i mål økonomisk i 2009. De mener at forventet tilskudd til hvert avløserlag blir for lite i 2009 for å dekke behovet for sykdomsavløsning. I vårt fylke har vi store avstander og til dels langt mellom brukene. Fylkesmannen er enig i at rammen for avløsertilskudd for 2009, bør økes. Vi mener det er positivt at dagsatsen er hevet i jordbruksforhandlingene i 2008. Vi fordelte tilskudd til avløserlagene for 2009 i oktober 2008. Da har de hatt god tid å forberede seg før året 2009 startet.

Fylkesmannen i Nordland føler å ha hatt god kontakt med avløserlag og kommuner om den nye landbruksvikarordninga. Det er avløserlaga som har den største utfordringa framover. De må finne praktiske og økonomiske løsninger for sykdomsavløsning innenfor de rammer som blir tildelt. Dette kan være en utfordring i vårt lange fylke.

Produksjonstilskudd

Det er i året behandlet 187 søknader om produksjonstilskudd for manuell utbetaling. Fylkesmannen betrakter alle de manuelt behandlede sakene formelt som klager. Saksbehandlingstiden har vært innenfor de frister som gjelder.

Erstatning for avlingssvikt

Av nye søknader om erstatning for avlingssvikt har vi i 2008 hatt 35 saker. Det er behandlet 2 klager og en innkommet klage er ikke behandlet enda. Det nye fagsystemet (ELF) er nå i fullt bruk også ute i kommunene. Fylkesmannen har gjennomført opplæring på fagsystemet for de kommuner som hadde avlingssvikt i året. Verktøyet funksjonerer tilfredsstillende særlig tatt i betraktning at det er nytt. Noen innkjøringsutfordringer har det vært, men i sum har det nye verktøyet bidratt til en mer effektiv saksbehandling hos Fylkesmannen. Saksbehandlingstiden har vært innenfor de frister som gjelder.

Transportstøtte til frakt av tømmer

Transportstøttet til frakt av tømmer for 2007 ble utbetalt i 2008. ESA har ikke godkjent ordningen og den kan nå gis bare som bagatellmessig støtte med inntil 100 000 € over 3 år. Noen bedrifter i fylket har dermed fått utbetalt hele sin kvote for den kommende 3-årsperioden fram til 2010.

Oversikt over behandling av klager og dispensasjonssøknader 2008 - antall

Klagebehandling

Embeter	Produksjonstilskudd		Miljøvirkemidler		Andre tilskuddsordninger	
	Innvilget	Avslått	Innvilget	Avslått	Innvilget	Avslått
FMNO	187	5	0	1	23	12
Sum	187	5	0	1	23	12

Dispensasjonssøknader

Embeter	Produksjonstilskudd			Miljøvirkemidler			Andre tilskuddsordninger		
	Innvilget	Delvis innvilget	Avslått	Innvilget	Delvis innvilget	Avslått	Innvilget	Delvis innvilget	Avslått
FMNO	55	0	2	1	0	0	10	0	0
Sum	242	5	2	2	23	12			

Resultatområde 25 Kommunene som landbrukspolitisk aktør

25.1 Kompetansesenter

Fylkesmannen spiller en sentral rolle som kompetansesenter for kommunene.

Det kommunerettede arbeidet foregår på flere plan fra løpende daglig dialog over telefon og e-post til konferanser, samlinger og møter med kommunene. Det har vært en konferanse hvor alle kommunene var invitert, to samlinger om utvalgte tema hvor bla. produksjonstilskuddene og landbruksregisteret ble gjennomgått, videre en samling for nytilsatte ved landbrukskontorene samt møter med enkeltmedarbeidere fra kommuner med spesielle behov for opplæring. Fylkesmannen har også deltatt i samlinger i regi av kommunene og faglagene. Dette har vært informasjonsmøter som har rettet seg direkte til virksomhetene. Det har vært en samling om søknadsprosessen for erstatning for avlingssvikt.

Det er en utfordring at kommunene har varierende vilje til å satse på landbrukskompetanse i sin administrasjon og dermed blir enkelte kommuner faglig sett meget svake på landbrukssiden. Det bør også vurderes å invitere medarbeidere fra teknisk side i kommunene til enkelte samlinger, - eksempelvis innen tema eiendomsspørsmål.

Innenfor temaet næringsutvikling forsøker Fylkesmannen, i den grad det er kapasitet, å bistå kommuner, andre organisasjoner og private aktører med utvikling av gode prosjekter og gjennomføring av prosesser. Flere ansatte har gjennomført kompetansegivende kurs i prosessledelse og prosjektutvikling, men det er fortsatt mye å gå på for å bli gode veiledere på dette området. Det er gjennomført flere møter med kommuner og andre der prosesser og prosjektutvikling har vært tema.

Fagmidlene til kommunedialogen er prioritert til reiser og møtekostnader i forbindelse med kompetansesenterfunksjonen.

25.2 Landbrukspolitisk dialog med kommunene

Felles avvik: Fylkesmannen har ikke vært i stand til å ivareta den landbrukspolitiske dialogen med kommunene i 2008. Vi mangler kapasitet og har prioritert rollen som kompetansesenter overfor kommunene. Vi har også behov for å bygge opp kompetanse på hvordan vi skal tilnærme oss 44 kommuner med ulik størrelse, økonomi og struktur, og der landbruksforvaltningen i mange kommuner er nedbemannet etter at kommunene overtok ansvaret som landbruksmyndighet. Fylkesmannen har gjort noen spredte forsøk på å etablere den landbrukspolitiske dialogen. Vår konklusjon etter disse forsøkene er at det er behov for en kontinuerlig og målrettet innsats over lang tid dersom Fylkesmannen skal være i stand til å nærme seg resultatkravet på dette området. For å kunne lukke avviket må landbruksavdelinga bli tilført ekstra ressurser i 2009.

Fylkesmannen har prioritert kompetansesenterfunksjonen fremfor kommunedialogen i 2008, se egen aviksrapportering tidligere i årsmeldingen.

En oversikt fra kommunene viser at Nordlands 44 kommuner i 2007 brukte ca 73 årsverk på landbruksområdet mot 137,6 årsverk da kommunene overtok ansvaret for landbruksforvaltningen i 1994. Fylkesmannen ser jevnlig at kommunene mangler både kapasitet og kompetanse til å ivareta de økte oppgavene som de har fått delegert myndighet til i løpet av samme periode. Når flere kommuner har en person i deltidsstilling til å ivareta hele saksbredden innen landbruk, må det forventes at noen saksområder ikke ivaretas på en tilfredsstillende måte.

Fylkesmannen ønsker å øke sin kapasitet og kompetanse for å bedre dialogen med kommunene og ønsker å bidra til å finne bedre løsninger for landbrukssakene i den enkelte kommune eller gjennom et samarbeid mellom flere kommuner.

I forbindelse med gjennomføring av prosjektsatsinger innen mat og grønt reiseliv har Fylkesmannen gjennomført en møteserie i tre ulike regioner for å informere om og drøfte muligheter for småskala næringsetableringer i tilknytning til landbruket. Her har det vært forsøkt å få et politisk engasjement, og til en viss grad har man lyktes med det gjennom blant annet å få ordførere som deltakere på møtene. Dette er for oss en ny måte å jobbe på i forhold til å skape engasjement i kommunene rundt temaet næringsutvikling. Ut over dette har den landbrukspolitiske dialogen i første rekke foregått gjennom ulike møter direkte med ordførere eller andre representanter for politisk ledelse i enkeltkommuner, som har tatt initiativ til slike møter med Fylkesmannen.

KS Nordland er samlokalisert med Fylkesmannen, noe som er en klar fordel med tanke på utvikling av samarbeid. Samarbeidet med KS er fra landbruksavdelinga sin side utviklet på flere arenaer. For det første er KS representert i Landbruksforum Nordland, som er Fylkesmannens eksterne samarbeidsorgan i spørsmål som berører kulturlandskap og miljø i landbruket. Her deltar KS med leder i styret i KS Nordland, og dette oppfattes fra Fylkesmannens side som meget positivt. Samarbeidet på dette området fungerer meget bra. Det har imidlertid vært vanskelig å få med representant for KS Nordland i Partnerskap Landbruk, som er Fylkesmannens eksterne samarbeidsarena for drøfting av spørsmål knyttet til næringsstrategier og andre strategiske planer innen landbruksområdet. Inntrykket er at det ikke mangler på positiv vilje fra KS sin side, men at kapasitetsmangel i forhold til å skulle bekle en lang rekke verv er det som setter begrensninger. For øvrig er KS representert med ett medlem i styringsgruppa i Fylkesmannens prosjekt "Grønn omsorg og kunnskapsformidling", noe som har fungert godt og som også bidrar til å utvikle samarbeidet.

Det har i 2008 vært gjennomført et møte mellom Torunn Hovde Kaasa i KS sentralt og representant for ledelsen ved landbruksavdelinga. Beklageligvis kunne ikke representanter for KS Nordland delta på dette møtet.

25.3 Miljøvirkemidlene i jordbruket og de økonomiske virkemidlene i skogbruket

Er rapportert direkte til SLF og gjennom TSKOG.

Resultatområde 26 Jord- og landskapsressurser

26.1 Jordvern og kulturlandskap

Rammene for midler til tilskudd til SMIL er for lave i forhold til behov og i forhold til kostnadene med å forvalte ordningen. Når den samlede potten til den enkelte kommune for mange blir på under 100 000 kroner, blir forvaltningskostnadene for kommunen større enn den tilførte potten. Fylkesmannen mener dette er en uheldig utvikling og vi har forståelse for at mange kommunene i en presset hverdag derfor velger å prioritere ned arbeidet med kulturlandskap. Vi synes dette er en meget uheldig utvikling og vi håper at det kan tilføres betydelig mer midler i potten slik at kulturlandskapsarbeidet kan få et løft.

Jordvern og ivaretagelse av viktige kulturlandskaper er et tema i det rullerte miljøprogrammet og har derfor vært et tema i vår dialog med kommunene i 2008. I tillegg har fylkesmannen hatt nær kontakt med Alstahaug, Sørfold og Røst som er vertskommuner for de prioriterte områdene med utvalgte kulturlandskap i Nordland.

I løpet av 15 års perioden fra 1992 til 2007 ble antall bruk i drift redusert fra 4250 til knapt 2650. Selv om antall driftsenheter er redusert, er likevel store deler av den mest produktive jorda i drift. Ledig jord overtas av driftsenheter som ønsker å utvide.

Større enheter og større besetninger medfører gjerne til mindre og mer konsentrert beitebruk. Arealene drives mer ensidig enn tidligere og åkerbruken er i dag i mange tilfeller svært begrenset. Sett ut fra et miljøperspektiv er denne utviklingen uheldig. Mye leiejord og kortsiktige muntlige leieavtaler er for mange en utfordring. Eksempelvis kan forhold som dødsbo, sameie eller eiere med liten tilknytning til hjembygda gjøre det vanskelig å få langsiktige leieavtaler. Leiejord holdes ofte ikke i like god hevd som egen jord, noe som har sammenheng med risikoen for ikke å få utnyttet investeringene i jordkultur på en fullgod måte. Leiejord kan føre til lite rasjonell drift med mye kjøring over lange avstander. Dersom det blir for lange avstander til arealene kan det bli uhensiktsmessig å transportere husdyrgjødsel dit, og derved kan foretaket få problemer i forhold til spredeareal og god håndtering av husdyrgjødsel.

Den jorda som ikke lenger er i drift vil ofte være tungdrevet, dårlig arrondert eller ligge litt utenfor de viktigste jordbruksbygdene. Selv om dette i mange tilfeller kan være arealer som har mindre verdi når en snakker om produksjon av mat, er det ofte arealer som har stor kulturlandskapsverdi.

Landbruket i Nordland har gjennom lang tid bidratt til å skape varierte, mosaikkprega og åpne landskap. Landskapet har ulike natur- og kulturmarkstyper som er avhengig av skjøtsel for ikke å gro igjen og tape sin verdi. Det er en utfordring fortsatt å skjytte slike "perler" (særdeles viktige områder) og bevare dem som en arv fra det tradisjonelle kulturlandskapet.

Kystens lyngheier er viktige element i Nordland, både som en del av kulturlandskapet og en del av det biologiske – spesielt det botaniske - mangfoldet. Kystlyngheier i Nordland er kulturskapt, - et resultat av avskoging for å skaffe beitemark for den tidligste drift av tamdyr. Det har ikke vært gjennomført systematisk registrering av kystlyngheier i Nordland. De vegetasjonstypene som brukes for kystlyngheier på Vestlandet, passer dårlig for lyngheiene langs kysten av Nordland. Mangelen på gode standardtyper gjør det vanskelig å registrere variasjonene for lynghei langs Nordlandskysten. Det store mangfoldet av kystheiarter finnes i kalkholdige områder i sør- og midt fylket, - mens flere sørlige kysthei planter er sjeldne på de store øyene i Lofoten og Vesterålen der berggrunnen er surere. Mange kystplanter har sine nordligste voksesteder på lyngheier i fylket, og disse heiområdene kan derfor regnes som særlig sårbare og verdifulle.

Når landbrukseiendommer går ut av selvstendig drift, blir ikke gjerdeplikten knyttet til eiendommen fulgt opp. Manglende gjerdehold vanskeliggjør en effektiv beitebruk og kan være en viktig årsak til at gjengroingen av kulturlandskapet går så raskt.

Vegaøyan Verdensarvområde er spesielt omtalt i årsrapportens kapittel 2.4.

26.2 Samfunnsplanlegging

Fylkesmannen samarbeider med Statens kartverk gjennom Norge Digitalt Nordland for å etablere og ajourføre kartdata og for at eksisterende kartdata skal tas i bruk i saksbehandling og utviklingsarbeid i fylket. Fylkesmannen er representert i sekretariatet og i arbeidsutvalget for Norge Digitalt Nordland. I tillegg har Fylkesmannen et ekstra ansvar for oppfølging av kommunene i forbindelse med etablering og ajourføring av AR5.

Det jobbes for å styrke og målrette kontrollarbeidet i Nordland ved å ta i bruk de nye mulighetene som oppstår ved å bruke geografisk informasjon sammen med statistikk. Dette arbeidet må følges opp av SLF, spesielt at SLFs databaser og statistikk blir gjort tilgjengelig i en form som kan overføres direkte inn i digitale kart.

Landbruksavdelinga har i 2008 tatt i bruk kartdata i arbeidet med utvalgte kulturlandskap i landbruket. Andre viktige områder er listet opp under.

- Gårdskartprosessen
- Næringsutvikling
  - småskala mat
  - grønt reiseliv
- Planleggingsgrunnlag
  - Fokus på å bruke plandata og temakart i kommuneplanleggingen
- Analyse og statistikk
  - Presentasjon av statistikk ved hjelp av GIS og kartdata er viktig for å kunne se ulike utviklingstrekk i sammenheng og på bakgrunn av dette utarbeide gode strategier i forhold til oppdrag gitt av fagdepartement og tildelingsbrev.
- Klagebehandling
- Beitelagskart
- Planlegging av landbruksbygg
- Regionalt miljøprogram
- Planlegging av skogtaksering/-takstarbeid

Andre avdelingens bruk av geovekstdata:

- Kommunal og beredskapsavdelinga
  - plansaker etter plan- og bygningsloven
  - samfunnssikkerhet
  - Ortofoto er alternativ til befarings
- Miljøvernnavdelinga
  - verneprosesser
  - biologisk mangfold
  - forurensing

Ressursrapportering

De 20 ukeverkene som er oppført under resultatområde 21 fagmidler, gjelder ukeverk brukt på rovviltforvaltning i 2008.

Resultatområde	FMNO		Sum	
	1510 Fagdep.		1510 Fagdep.	
Resultatområde 21	411	20	411	20
Resultatområde 22	69		69	0
Resultatområde 23	28		28	0
Resultatområde 24	305		305	0
Resultatområde 25	161		161	0
Resultatområde 26	62		62	0
Sum:	1036	20	1036	20

Kunnskapsdepartementet

Resultatområde 31 Tilsyn og forvaltningsoppgaver på utdanningsområdet

31.1 Tilsyn

Fylkesmannen fikk etter rapporten for tilsynet 2007, merknad fra Utdanningsdepartementet for at tilsynsaktiviteten ikke omfattet stor nok andel av den totale ressursbruken. Det er vår oppfatning at dette beror dels på underrapportering og dels uklarheter i hva som skal regnes som tilsyn og dermed skal rapporteres. Fylkesmannen har prøvd å forbedre registeringsrutinene og få til en klarere forståelse internt om hva som er å forstå som tilsynsaktivitet og skal registreres. Denne interne gjennomgangen har medført at ressursbruken for det nasjonale tilsynet er justert opp noe i forhold til tidligere rapportering. Fylkesmannen anslår at et årsverk er benyttet til det nasjonale tilsynet.

Ressursbruken til ordinært tilsyn er beregnet til omlag 81 ukeverk. Totalt ressursbruk til tilsyn var i 2008 126 ukesverk. Dette tilsvarer rundt 30% av stillingsressursen som disponeres til opplæringsområdet. Det er vanskelig å anslå hvor stor økningen i ressursbruken har vært i forhold til i fjor, siden fjorårets tall var så usikre, men det vi kan slå fast er at tilsynsaktiviteten har økt betydelig i 2008 i forhold til aktiviteten i 2007. Tilsyn utgjør hovedtyngden av Fylkesmannens oppgaver.

Tilsynsobjektene er valgt, dels ut fra en enkel risikovurdering og dels ut fra en plan om å fordele tilsynet på alle fylkets skoleeiere i løpet av en 3-4 årsperiode. Ut fra en slik vurdering føler vi oss rimelig trygg på at vi har ført tilstrekkelig tilsyn i forhold til det som har vært behovet.

Data fra skoleporten har til en viss grad blitt benyttet i forbindelse med tilsynene som ble gjennomført i 2008. I og med at datamaterialet i liten grad har vært tilstrekkelig oppdatert har verdien av dataene vært noe begrenset i forhold til gjennomføring av tilsyn. Overfor kommuner har det, i tilsynssammenheng, blitt satt fokus på i hvilken grad skoleporten blir brukt som grunnlag for skoleeiers egne vurderinger knyttet til kvalitet. I forbindelse med forberedelser til tilsyn har Fylkesmannen funnet det vel så relevant å benytte andre datakilder som eksempelvis SSB (Kostra) og GSI.

Tilsynsoversikt utdanningsområdet

	Tilsynsobjekt	Tema/Myndighetskrav	Avvik	Merknad	Pålegg	Metode	Kommenter
FMNO	Alstahaug kommune	Opplæringsloven § 1-3 om tilpasset opplæring, kapittel 5 om spesialundervisning, § 13-10 andre ledd om forsvarlig system	Alstahaug kommune fatter ikke enkeltvedtak om spesialundervisning i samsvar med saksbehandlingsreglene	Ingen	■	Systemrevisjon	Ingen
FMNO	Nesna kommune	Forsvarlig system § 13-10, jf forskrift til opplæringsloven §§ 2-1 og 2-2	Nesna kommune har ikke et forsvarlig system for vurdering av om kravene i opplæringsloven og forskriftene til denne blir oppfylt	Ingen	■	Systemrevisjon	
FMNO	Hamarøy kommune	Forsvarlig system § 13-10, jf forskrift til opplæringsloven §§ 2-1 og 2-2	Hamarøy kommune sikrer ikke at skolebasert vurdering gjennomføres etter forutsetningene.	Ingen	■	Systemrevisjon	
FMNO	Tysfjord kommune	Forsvarlig system § 13-10, jf forskrift til opplæringsloven §§ 2-1 og 2-2	Tysfjord kommune sikrer ikke at skolebasert vurdering gjennomføres etter forutsetningene.	Ingen	■	Systemrevisjon	
FMNO	Bø kommune	Forsvalig system § 13-10, jf forskrift til opplæringsloven §§ 2-1 og 2-2	Ingen	Ingen	■	Systemrevisjon	
FMNO	Vikten skole	Privatskoleloven § 5-2 tredje ledd om forsvarlig system	Ingen	Ingen	■	Systemrevisjon	
FMNO	Bjørn Montessoriskole	Privatskoleloven § 5-2 tredje ledd om forsvarlig system	Ingen	Ingen	■	Systemrevisjon	
FMNO	St. Eystein skole	Privatskoleloven § 5-2 tredje ledd om forsvarlig system	Ingen	Ingen	■	Systemrevisjon	
			1. Vensmoen helsefagutdanning har ikke et system for registrering av frammøte og fravær. 2. Vensmoen helsefagutdanning har en praksis for å beregne tallet på helårselever som er i strid med økonomiforskriften. 3. Vensmoen helsefagutdanning følger ikke regelverket for plassering av investeringsfond. 4.				

FMNO	Vensmoen helsefagutdanning	Forskrift for budsjett, rekneskap, kontroll og revisjon for friskoler	Vensmoen helsefagutdanning følger ikke regelverket om bruk av statstilskudd og skolepenger. 5. Vensmoen helsefagutdanning har ikke et årsregnskap som tilfredsstillende økonomiforskriftens krav om noter. 6. Vensmoen helsefagutdanning er ikke godkjent for å ta inn voksne søkere uten rett til videregående opplæring. 7. Vensmoen helsefagutdanning oppfyller ikke lovens krav om realkompetansevurdering av voksne søkere.	Ingen	☐	Papirtilsyn	
FMNO	Kristen videregående skole, Nordland	Forskrift om budsjett, rekneskap, kontroll og revisjon for friskoler			☐		Oppstart av tilsynet høst 2008, men ikke avsluttet pga innhenting av tilleggsinformasjon. Avsluttes i løpet av februar
FMNO	Bodø kommune	Oppfølging av tidligere tilsyn			☐	Dialogmøte	Hva har kommunen faktisk gjort for å lukke tidligere avvik og er det tilstrekkelig?
FMNO	Vestvågøy kommune	Oppfølging av tidligere tilsyn			☐	Dialogmøte	Hva har kommunen faktisk gjort for å lukke tidligere avvik og er det tilstrekkelig?
FMNO	Øksnes kommune	Oppfølging av tidligere tilsyn			☐	Dialogmøte	Hva har kommunen faktisk gjort for å lukke tidligere avvik og er det tilstrekkelig?

31.2 Klagesaksbehandling

Antall klagesaker hvor det ble gitt medhold/avslag på spesialundervisning i grunnskolen er redusert med 40 % i forhold til året før, fra 37 til 22. I tillegg har Fylkesmannen i 12 saker opphevet kommunens vedtak i saken og sendt saken tilbake til underinstansen til ny behandling. I sum har Fylkesmannen dermed saksbehandlet omtrent samme antall klagesaker som året før. Årets klagebehandling viser at det hefter flere feil ved saksbehandlingen og vedtak i saken i mange kommuner. Blant annet bygger vedtakene på mangelfulle/ufullstendige sakkyndige vurderinger og tilrådinger fra PPT.

Fylkesmannen behandlet i 2008 2 klager på elevenes skolemiljø, § 9A i loven, mot 5 saker i 2007. Fylkesmannen har i 2008 gitt råd og veiledning til foreldre og kommuner i flere mobbesaker, men har kun mottatt 2 formelle klager på elevenes psykososiale miljø.

Antall klager på standpunktkarakter varierer fra år til år, men var spesielt høyt i 2007. Antall klager i 2008 var halvert fra året før, fra 101 til 53, noe som er et antall som er mer på linje med det antall Fylkesmannen pleier å behandle.

		Type klage	Medhold/Delvis medhold	Avslag	Sum
FMNO	Klage i grunnskolen	Oppl § 5-1 Spesialundervisning	14	8	22
FMNO	Klage i grunnskolen	Oppl § 8-1 Skolested	1	3	4
FMNO	Klage i grunnskolen	Oppl. § 7-1 Skyss	0	3	3
FMNO	Klage i grunnskolen	Oppl § 2-8 Særskilt språkopplæring	1	1	2
FMNO	Klage i grunnskolen	Oppl § 2-10 Bortvising	1	0	1
FMNO	Klage i grunnskolen	Forskrift til oppl § 3 - Standpunktkarakter	32	21	53
FMNO	Klage i grunnskolen	Forskrift til oppl § 3 - Eksamen engelsk skriftlig	98	90	188
FMNO	Klage i grunnskolen	Forskrift til oppl § 3 Vurdering uten karakter	0	1	1
FMNO	Klage i grunnskolen	Forskrift til oppl § 1-8 Opplæring i framandspråk	0	1	1
FMNO	Klage i forbindelse med spesialpedagogisk hjelp til barn under opplæringspliktig alder	Oppl § 5-7 Spesialpedagogisk hjelp	3	1	4

FMNO	Klage i grunnskolen	Oppl § 4A Grunnskoleopplæring for voksne	0	1	1
FMNO	Klage i videregående opplæring	Oppl § 3-1 Ett år ekstra	1	0	1
FMNO	Klage i grunnskolen	Oppl § 9a-3 Elevene sitt psykososiale miljø		2	2

31.3 Grunnskolens informasjonssystem, GSI

GSI kom i ny utforming under innsamlingen av data i oktober. De fleste interne kvalitetskontrollene var ikke på plass før ca. midt i måneden. At programmet ikke var ferdig til innsamlingsstart, skapte mye frustrasjon og irritasjon hos rektorene og skoleeierne og en del merarbeid for Fylkesmannen. Data vi trodde var i orden, viste seg ikke å være det da kontrollene kom på plass.

Systemleverandøren har, som alltid, gjort en enorm innsats for at GSI skulle være det beste webbaserte datainnsamlingsverktøyet for skoleverket i Norge. I ny utforming fremstår nå GSI mer effektivt, oversiktlig og brukervennlig enn noen gang.

Vinteren 2008 ble det gjennomført kontroll etter opplæringsloven § 8-2 om organisering av elevene i grupper. 6 skoler (5 kommunale og 1 privat) fra 5 kommuner sto på lista i Nordland. Etter rektorenes og skoleeiers gjennomgang av sentrale data (elev- og lærertimer), viste det seg at årsaken til uttrekk til lista var feil i registreringen i GSI. Etter at korrekte tall var lagt inn i GSI, viste det seg at alle skolene hadde tilstrekkelige ressurser. Det var derfor ingen brudd på Stortingets forutsetning om forsvarlig gruppestørrelse.

31.4 Informasjon og veiledning

Informasjon- og veiledning utøves i stor grad i forhold til enkeltsaker og på spesielle områder innenfor utdanningsområdet. Det er spesielt områder som har aktualitet pga mediefokus og lignende. Fylkesmannen blir ofte bedt om å bidra med informasjon på møter og samlinger som fylkeskommunen eller kommunene selv arrangerer. Disse møteplassene er ofte interkommunale, slik at vi treffer mange i vår målgruppe. I tillegg har vi også egne arrangermenter der informasjon er sentralt. Herunder kan nevnes Fylkesmannens årlige kommunekonferanse der "Kvalitet i opplæringa" var et hovedtema og der informasjonen ble gitt med bakgrunn i vårt eget tilsynsarbeid og Stortingsmelding 31. Vi har også bidratt mer tematisk på samlinger for PP-tjenesten om spesialundervisning, i lederforum hos Utdanningsforbundet med regelverket generelt og i samarbeidskonferanser med Fylkeskommunen og KS om inntak til videregående opplæring, dokumentasjonsordninger m.m. mange av disse informasjonsrettede tiltakene omtales også under andre rapporteringsområder.

Vi opplever imidlertid en stor og økende andel av telefoniske henvendelser fra foresatte. Disse går på rettighetsproblematikk og ikke minst elevenes læringsmiljø. Antallet henvendelse indikerer at skolene ofte har manglende kompetanse i å takle henvendelser fra foresatte. Vi har relativt få rene klagesaker på dette området, så det er grunn til å anta at vår veiledning har hatt forbyggende effekt.

31.5 Eksamen og nasjonale prøver

Sentralt gitt eksamen i videregående opplæring

Fylkesmannen har etablert en god kontakt med fylkeskommunens eksamensansvarlige og deltar på fylkeskommunens samlinger for dem som er eksamensansvarlige ute på skolene. Det er en utstrakt kontakt mellom Fylkesmannen og Fylkeskommunens eksamensansvarlige pr telefon og epost for å diskutere samt løse problemer knyttet til tolkning av regelverk, ifm problemer av mer praktisk art knyttet til både lokalt gitt og sentralt gitt eksamen og vurdering innenfor sektoren videregående opplæring. Fylkesmannen bidrar også i forhold til avviklingen av sensurmøte.

Eksamen i grunnskolen

Oppgave	Antall besvarelser	Antall sensorer	Kostnader	Tidsbruk NP+eks
Fellessensur engelsk skriftlig (ENG0012 + ENG0012PGS), grunnskoler i Nordland, Troms og Finnmark	1905+142 = 2047	30		

Fellessensur engelsk skriftlig, grsk VO, hele landet (VO4030 og ENG0012)	175+96 =271	6		
Klagesensur engelsk skriftlig, hele landet, grunnskole og grsk-VO	188	19+3=22		
Totalt	2506	58	1 058 000	41,2 ukeverk

Vi har ikke registrert forhold ved gjennomføringen av prøver og eksamener som bryter med forskrifter, læreplaner og andre sentralt gitte retningslinjer. PAS-hjelp har vært til hjelp både for Fylkesmannen og for skolene ved praktiske problemer i PAS-programmet.

Enkelte skoler har ikke klart å melde inn kandidatene på riktig måte og i rett fag. Dette har medført at registrering av karakterer ikke er kommet inn i PAS, men skolene har mottatt resultatene.

Informasjon som fremkommer ved avviklingen av prøver og eksamener brukes ikke i vårt tilsynsarbeid.

Nasjonale prøver

Gjennomføringen av de nasjonale prøvene høsten 2008 gikk greit. Fylkesmannen hadde mange henvendelser vedrørende brukernavn og passord, især det siste. Utover dette var skolene langt på vei selvhjulpne denne gangen.

31.7 Tilskuddsforvaltning

Oppvekst- og utdanningsavdelingen hos Fylkesmannen i Nordland har i 2008 hatt 32 særtilskuddsordninger i drift, fra to direktorater og ett departementet, dvs. fra Utanningsdirektoratet (kap 0225, 0226, 0227 og 0230), fra Kunnskapsdepartementet (kap 0231) og fra Integrerings- og mangfoldsdirektoratet (kap 0651).

Fra Utdanningsdirektoratet var vi tildelt tilsammen 47,87 mill. kr. på 15 tilskuddsordninger til tiltak og kvalitetsutvikling innen grunnopplæringen, fra Kunnskapsdepartementet 912,32 mill. kr. i 10 tilskuddsordninger for barnehageutvikling og -drift og fra IMDi kr 90,5 mill. kr. til språkopplæring for voksne innvandrere fordelt på 7 tilskuddsordninger. Samlet disponerte Fylkesmannen i Nordland 1050,69 mill. kr. i særtilskudd med slik relativ fordeling mellom fullmaktsgiverne: Udir 4,6 %, KD 86,8 % og IMDi 8,6 %.

De tre fullmaktsgiverne har vidt forskjellig forvaltningspraksis. Dette gjelder måten midlene blir tildelt på, instruksjoner om søknader og tildeling, praksis for tilsyn og kontroll med at midlene blir brukt etter hensikten og praksis for rapportering. Udir, som har en relativt liten andel av tilskuddsforvaltningen, har den mest omfattende rapporteringen.

Fylkesmannen ønsker at oppdragsgiverne samordner sin praksis i større grad, både med hensyn til bruk av FM-nett, til bruk av instruksjoner og til rapporteringspraksis. Fylkesmannen savner også veileder(e) i hvordan embetet skal gjennomføre stikkprøvekontroller og andre tilsyn med at midlene blir brukt etter hensikten.

Så lenge fylkesmannen skal stå for forvaltning av særtilskudd, ser vi at dette området egner seg godt for digitalisering.

Når det gjelder eksakt bruk av tildelte midler og forvaltningspraksis, viser vi til særreporteringen til oppdragsgiver.

31.8 Koordinering av sensur for sentralt gitt eksamen i videregående opplæring

31.9 Forvaltning av private skoler i utlandet

31.10 Pedagogisk-psykologisk tjeneste for elever ved norske private skoler i utlandet

Resultatområde 32 Oppgaver tilknyttet Kunnskapsløftet og annet utviklingsarbeid

32.2 Kompetanseutvikling

Fylkesmannen har fulgt opp sentrale satsingsområder, dels ved å fordele midler etter politiske vedtatte planer fra skoleeiere og dels på grunnlag av søknad om midler til videreutdanning innenfor prioriterte fagområder. Fylkesmannen har et tett samarbeid med det regionale nettverket RKK. På tre årlige møter har Fylkesmannen informert om sentrale utdanningspolitiske føringer og deltatt i drøftinger om strategier og satsinger for kompetanseutvikling i fylket.

Lokal forankring og delaktighet i definering av behov i planarbeidet for kompetanseutvikling har gradvis blitt bedre, men fortsatt er det et stykke før en kan si seg helt tilfreds.

Rapporteringen av bruk av midlene har vært mer tidkrevende enn tidligere år. Ved fristens utløp manglet rapport fra 14 kommuner. Årsaken til dette er nok flere og vil variere fra kommune til kommune, fra ren forglemmelse til mange og omfattende rapporteringskrav.

Totalt har fem medarbeidere hatt oppgaver knyttet til Kunnskapsløftet og andre nasjonale strategier. Ressursbruken knyttet til arbeidsoppgaver relatert til Kunnskapsløftet er omlag 30 ukesverk. Det er en økning i forhold til 2007. Hovedgrunnen til økningen er både merarbeid som nevnt over, og den ekstra satsingen på leseopplæring for lærere i grunnskolen.

32.3 Skoleporten

Fylkesmannens ressursbruk for arbeidet med skoleporten i 2008 har omfattet brukerstøtte og veiledning til skoleeiere, samt arbeid internt for å øke bevissthet knyttet til bruken av verktøyet også internt.

32.4 Nasjonale strategiplaner, program og utviklingsoppgaver

Fylkesmannen har i 2008 hatt samarbeid med kommuner, fylkeskommunen, nasjonale sentra, høyere utdanningsinstitusjoner og andre aktører innenfor flere nasjonale satsingsområder der det foreligger strategiplaner. Kontakten og samarbeidet har i stor grad dreid som om informasjonstiltak og spredning. Noen av satsingene/strategiplanene har det vært jobbet mer konkret med, disse omtales litt bredere.

Den kulturelle skolesekken

Fylkesmannen har hatt samarbeid med fylkeskommunen om den kulturelle skolesekken gjennom faste møter og deltakelse på strategi/nettverksmøter ledet av fylkeskommunen. Vi har også deltatt på dialogkonferanse i Stjørdal der Fylkesmannen i Sør-Trøndelag var en av arrangørene. Det konkrete samarbeidet mellom fylkeskommunen og Fylkesmannen har vært konsentrert om et samarbeid med Høgskolen i Bodø og Høgskolen i Nesna om å få Den kulturelle skolesekken som obligatorisk undervisning i allmennlærerutdanningen. Ved HiBO er DKS nå også en del av undervisning ved Praktisk-pedagogisk utdanning.

Lærende nettverk – Program for digital kompetanse

I tråd med oppdraget har Fylkesmannen fordelt de tildelte økonomiske midlene til de to høgskolene og til skolene som deltar i prosjektet. I tillegg har Fylkesmannen, gjennom å ha jevnlig kontakt med prosjektlederne på Høgskolen i Bodø og Høgskolen i Nesna, samt deltagelse på noen av samlingene deres, fulgt opp arbeidet med lærende nettverk.

Likeverdig opplæring i praksis

Nordland fikk i 2007 midler til oppfølging av strategiplanen Likeverdig opplæring i praksis! Kommunene hadde imidlertid i 2007 stor aktivitet med kompetanseutvikling når det gjelder Kunnskapsløftet og ulike tiltak knyttet til ulike statlige og kommunale strategi- og tiltaksplaner. Etter drøftinger med og i samarbeid med kommunene og

fylkeskommunen iverksatte Fylkesmannen derfor ingen spesielle tiltak som gjaldt oppfølging av planen i 2007, men utsatt dette arbeidet til 2008 for å gi mer fokus og tid til oppfølging av planen.

Etter drøftinger med kommunene og vurdering av behov og tiltak i forhold til oppfølging av planen, valgte Fylkesmannen i 2008 å gi et tilskudd på til sammen kr 135 000 til RKK-kontorenes arbeid med oppfølging av planen i fylket. RKK-kontorenes oppdrag i forhold til tilskuddet er å sørge for at det i kommunene blir iverksatt kompetanseutvikling for å bedre skoleprestasjonene til minoritetsspråklige elever i grunnsopplæringen.

Bedre vurderingspraksis

Fylkesmannen har i 2008 samarbeidet med Høgskolen i Bodø og KS om informasjon og kompetanseoppbygging i forhold til prosjektet. Sammen har vi planlagt og gjennomført tre regionale dagskonferanser i fylket med vurdering som tema. Målgruppe for konferansene har vært rektorer og teamledere fra hver skole i regionen.

Høgskolen i Bodø er veileder for skoler i Nordland i utprøving av modeller for kjennetegn på måloppnåelse og har hatt ansvaret for det faglige innholdet i konferansene. Mange kommuner har vært representert på konferansene og har gitt tilbakemelding om at det faglige innholdet i konferansene har vært svært godt, og at de praktiske oppgavene har vært svært nyttige for det videre arbeidet med utvikling av en bedre vurderingspraksis.

32.5 Tiltak innen tilpasset opplæring og spesialundervisning - kap. 230.01

Tilpasset opplæring og spesialundervisning var tema for det nasjonale tilsynet i 2008. Dette ble derfor et området som ble både aktualisert og fokusert, noe som også førte til at Fylkesmannen har hatt mange informasjons- og veiledningsoppdrag. Vi har deltatt på samlinger gjennom RKK (regionale kompetansekontor) i enkeltkommuner der vi har informert om regelverket. Vi har også et eget samarbeidsforum med PP-tjenesten der vi avholder to møter i året. Resultat og oppfølging av tilsynet var også et hovedtema på disse møtene. I tillegg har Fylkesmannen samarbeid med STATPED Nord. I 2008 dreide dette samarbeidet seg mye om omorgansering og samarbeidsstrukturer.

32.6 Utviklingsarbeid – Urfolk og nasjonale minoriteter

Fylkesmannen i Nordland arrangerer årlige konferanse sørsamisk opplæring. Konferansen i 2008 hadde som siktemål å sikre bedre koordinering av sørsamisk opplæring, samt å revitalisere sørsamisk språk.

Det har vært utført veiledning overfor kommunene om organisering av samisk opplæring. Dette har vært nødvendig fordi noen kommuner har fått elever som ønsker opplæring i samisk for første gang og det er flere alternativer til hvordan opplæringen kan foregå.

Fylkesmannen har bevilget midler til kompetanseheving i samisk språk for lærere i grunnskolen (studiehjemler). Det er også bevilget midler til de sørsamiske ressurskolene for ambulerende lærere i samisk ved heimeskolene.

Fylkesmannen i Nordland har samarbeidet med fylkesmennene i Troms og Finnmark, Samisk høgskole og Sametinget om nasjonal samisk skolekonferanse som ble avholdt i Bodø i november 2008.

Fylkesmannen i Nordland har vektlagt det grenseoverskridende perspektivet innenfor samisk opplæring. Dette fordi riksgrensen i mange sammenhenger oppfattes som kunstig i samiske saker, på grunn av felles kultur og språk. Fylkesmannen deltok i Nordisk samisk samarbeidsmøte i Jokkmokk i september 2008 og har et nært samarbeid med Sameskolestyrelsen i Sverige der vi i fellesskap har utarbeidet et prosjekt for sørsamiske språkleire. Prosjektet omfatter elever med opplæring i sørsamisk fra 6.-9.-trinn og første leir ble avholdt i Mittådalen i november 2008. Leiren hadde svært god deltakelse og elevene viste god språklig progresjon under språkleiren.

Fylkesmannen i Nordland har sammen med Nordland fylkeskommune avholdt konferanse om samisk entreprenørskap og har dannet et nettverk som skal sikre det samiske perspektivet i entreprenørskapssatsingen i opplæringssammenheng.

Fylkesmannen i Nordland driver nettverk for sørsamiske ressurskoler. Nettverket jobber med faglige utfordringer rundt sørsamisk opplæring og har hatt to møter i 2008. Fylkesmannen i Nordland har bevilget midler til de sørsamiske ressurskolene for at de lærerne kan styrke med faglige samarbeidet mellom ressurskolene. Dette har det vært et ønske om fra sørsamiske lærere.

Fylkesmannen i Nordland har dannet et forum for samiskopplæring i Nordland. Forumet inkluderer statlige og fylkeskommunale etater og språksentre og høyskoler i Nordland. Forumet har hatt eksplisitt fokus mot utfordringer

innen samiskopplæring i fylket og resultatet av forumets arbeid er en styrking av koordineringen av samisk opplæring i Nordland. Nordland har hatt stor framgang i elevtallet med samisk. Siden 2006 har 50 % flere elever valgt å få opplæring i samisk i grunnskolen i Nordland.

Høsten 2008 fikk Fylkesmannen samme oppdrag for lulesamisk opplæring som for sørsamisk opplæring. Høsten ble i første omgang brukt til å gjøre seg kjent med området og de utfordringene som må jobbes videre med. Det ble etablert samarbeid med aktuelle aktører, og Fylkesmannen deltok også både med informasjon og økonomisk støtte på lulesamisk språkkonferanse i Tysfjord i september.

Fylkesmannen i Nordland arrangerer årlige konferanse sørsamisk opplæring. Konferansen i 2008 hadde som siktemål å sikre bedre koordinering av sørsamisk opplæring samt å revitalisere sørsamisk språk.

Det har vært utført veiledning overfor kommunene om organisering av samisk opplæring. Dette har vært nødvendig fordi noen kommuner har fått elever som ønsker opplæring i samisk for første gang og det er flere alternativer til hvordan opplæringen kan foregå.

Fylkesmannen har bevilget midler til kompetanseheving i samisk språk for lærere i grunnskolen (studiehjemler). Det er også bevilget midler til de sørsamiske ressurskolene for ambulerende lærere i samisk ved heimeskolene.

Fylkesmannen i Nordland har samarbeidet med fylkesmennene i Troms og Finnmark samt Samisk høgskole og Sametinget om nasjonal samisk skolekonferanse som ble avholdt i Bodø i november 2008.

Fylkesmannen i Nordland har vektlagt det grenseoverskridende perspektivet innenfor samisk opplæring. Dette fordi riksgrensen i mange sammenhenger oppfattes som kunstig i samiske saker, på grunn av felles kultur og språk. Fylkesmannen deltok i Nordisk samisk samarbeidsmøte i Jokkmokk i september 2008 og har et nært samarbeid med Sameskolestyrelsen i Sverige der vi i fellesskap har utarbeidet et prosjekt for sørsamiske språkleire. Prosjektet omfatter elever med opplæring i sørsamisk fra 6.-9.-trinn og første leir ble avholdt i Mittådalen i november 2008. Leiren hadde svært god deltakelse og elevene viste god språklig progresjon under språkleiren.

Fylkesmannen i Nordland har sammen med Nordland fylkeskommune avholdt konferanse om samisk entreprenørskap og har dannet et nettverk som skal sikre det samiske perspektivet i entreprenørskapssettinga i opplæringssammenheng.

Fylkesmannen i Nordland driver nettverk for sørsamiske ressurskoler. Nettverket jobber med faglige utfordringer rundt sørsamisk opplæring og har hatt to møter i 2008. Fylkesmannen i Nordland har bevilget midler til de sørsamiske ressurskolene for at de lærerne kan styrke med faglige samarbeidet mellom ressurskolene. Dette har det vært et ønske om fra sørsamiske lærere.

Fylkesmannen i Nordland har dannet et forum for samiskopplæring i Nordland. Forumet inkluderer statlige og fylkeskommunale etater og språksentre og høyskoler i Nordland. Forumet har hatt eksplisitt fokus mot utfordringer innen samiskopplæringa i fylket og resultatet av forumets arbeid er ei styrking av koordineringen av samisk opplæring i Nordland. Nordland har hatt stor framgang i elevtallet med samisk. Siden 2006 har 50% flere elever valgt å få opplæring i samisk i grunnskolen i Nordland.

Høsten 2008 fikk fylkesmannen samme oppdrag for lulesamisk opplæring som for sørsamisk opplæring. Høsten ble i første omgang brukt til å gjøre seg kjent med området og de utfordringene som må jobbes videre med. Det ble etablert samarbeid med aktuelle aktører, og fylkesmannen deltok også både med informasjon og økonomisk støtte på lulesamisk språkkonferanse i Tysfjord i september.

32.7 Opplæring innenfor kriminalomsorgen

Resultatområde 38 Tilsyn og forvaltningsoppgaver på barnehageområdet

38.1 Tilskuddsforvaltning

Investeringsstilskudd til nye barnehageplasser.

Fylkesmannen fordelte 6 000 000 kroner til investeringsstilskudd til nye barnehageplasser. Noen av sakene tok lang

tid på grunn av manglende dokumentasjon fra kommunen. Da sektoren ikke er ferdig utbygd i Nordland forventes nye søknader i 2009.

Tilskudd til faste plasser i midlertidige barnehagelokaler.

Det ble i 2008 fordelt 1 900 000 kroner til dette formålet. Sakbehandlingen har vært enkel, men har i noen saker tatt tid på grunn av at eier ikke hadde konkrete planer og dato for den permanente barnehagen.

Driftstilskudd til barnehager.

Fylkesmannen hadde økning i utbetaling av tilskudd til nye barnehageplasser i 2008. 4 kommuner hadde åpning av helt nye barnehager, mens mange kommuner hadde åpning av nye avdelinger i tilknytning til allerede eksisterende institusjoner.

I rundskriv F-02/2008 står det i pkt. 2.4.1 at barnehagen skal sende melding om driftsmeldinger innen 2 måneder etter endringen, og kommunen plikter skriftlig å formidle meldingen videre til Fylkesmannen innen én måned.

Problemer oppstår når kommunenivået ikke videreformidler endringsmeldingene, men samler opp og sender alle sammen mot slutten av året. Konsekvensen at en del barn har gått i barnehage opptil 8-9 måneder før endringen er registret i barnehageprogrammet hos Fylkesmannen. Det gjør det umulig å kontrollere på et tidlig tidspunkt at arealet er tilstrekkelig ift det totale antall barn, og at barnehagen har tilstrekkelig pedagogisk bemanning. Det kan igjen bety at barnehagene ikke får statstilskudd for ett eller flere barn pga manglende areal, og er blitt påført dette tapet over et unødige langt tidsrom grunnet sen saksbehandling fra kommunenivåets side. At barnehagen ikke har tilstrekkelig pedagogisk bemanning ved nyinntak og heller ikke blir gjort oppmerksom på det, er et annet mulig scenario.

Fra Fylkesmannens side er det også vanskelig å være forutsigbar når det gjelder å anslå behovet for tilskudd til nye plasser når vi ikke vet antallet som kommer inn.

Tilskudd til barnehage tilbud til nyankomne flyktningers barn.

Fylkesmannen utbetalte til sammen 340 227 kroner til to kommuner i 2008. Ballangen fikk, som en av de to kommunene, brev om stikkprøvekontroll med spørsmål om rutiner og bruk av midlene. Kommunen svarte tilfredsstillende på spørsmålene.

Rapporterings skjema

[Tilskuddskontroll 2008 minoritetspråklige førskolebarn](#)

[Tilskuddskontroll 2008 barn med nedsatt funksjonsevne](#)

[Tilskuddskontroll 2008 - Fauske](#)

[Tilskuddskontroll 2008 - Invest](#)

38.2 Klagesaksbehandling

I 2008 var det som i 2007 bare en klagesak på kommunalt tilskudd til privat barnehage.

Fylkesmannen får mange spørsmål på telefon og e-post, spesielt når det gjelder regelverket om likeverdig behandling i forhold til offentlige tilskudd. Spørsmålene kommer både fra kommuner og private barnehager. Antar at denne veiledningen er forebyggende i forhold til klagesaker.

Klagesaksbehandling barnehageloven med forskrifter

		Type klage	Medhold/delvis medhold	Avslag
FMNO	Klage etter barnehageloven med forskrifter	Forskrift om likeverdig behandling av barnehager i forhold til offentlige tilskudd, § 6		1

38.3 Informasjon og veiledning

Bare et fåtall av kommunene i Nordland har barnehagefaglig kompetanse på kommunenivå. Fylkesmannen erfarer at det er et stort behov for informasjon og veiledning på barnehageområdet. Telefonhenvendelser gjelder barnehageloven, rutiner og regler for tilskuddsordningene, veiledning i forhold til godkjenningssaker og tilsyn og spørsmål knyttet til håndteringen av likeverdig behandling i forhold til offentlige tilskudd. Henvendelsene kommer fra kommuner, private eiere og barnehageansatte. Vi har også noen henvendelser fra foreldre. Det gjelder i hovedsak rettigheter for barn med nedsatt funksjonsevne og regelverket om spesialpedagogisk hjelp.

I tillegg til informasjon og veiledning på telefon og e-post, legges det ut aktuell informasjon på Fylkesmannens hjemmeside. I forbindelse med fagdager for barnehageansatte tre steder i fylket, hadde Fylkesmannen et innlegg om statlige føringer på området.

Det var planlagt en samling for kommunene i november 2008 med kommende lovendringer som hovedtema. Behandlingen av lovendring som gjelder finansiering av private barnehager, ble utsatt, og samlingen er flyttet til 2009.

38.4 Tilsyn

Fylkesmannen hadde valgt ut 5 kommuner for tilsyn etter barnehageloven. For Rana kommune lot det seg ikke gjøre å finne en dato som passet, så tilsyn vil bli gjennomført i 2009.

Utvalg av tilsynsobjekter er basert på en enkel risiko- og sårbarhetsanalyse som er basert på vår kunnskap om kommunene. Det har hittil bare vært kommuner som har både kommunale og private barnehager.

Tilsynsoversikt barnehageområdet

	Tilsynsobjekt	Tema/Myndighetskrav	Avvik/Funn	Frist for lukking av avvik	Pålegg	Merknad	Ressursbruk	Kommentar
FMNO	Bodø kommune	- Kommunen som godkjenningsmyndighet jf barnehageloven §§ 10 og 11 - Kommunens tilsyn med barnehagene jf barnehageloven § 16 -kommunens håndtering av regelverket om pedagogisk bemanning §§ 17 og 18	Ingen		■	Ingen	2,5	
FMNO	Narvik kommune	-Kommunen som godkjenningsmyndighet jf barnehageloven §§ 10 og 11 - Kommunens tilsyn med barnehagene jf barnehageloven § 16 -Kommunens håndtering av regelverket om pedagogisk bemanning jf §§ 17 og 18	1. Narvik kommune har ikke rutiner som sikrer at godkjenning av barnehager oppfyller barnehagelovens krav. 2. Narvik kommune fører ikke tilsyn med virksomheter etter Lov om barnehager som ivaretar alle lovens krav.	31.12.2008	■	Ingen	2,2	
FMNO	Nesna kommune	Kommunen som barnehagemyndighet, jf barnehageloven § 8 første ledd, belyst gjennom: - kommunen som godkjenningsmyndighet jf §§10 og 11, - kommunens tilsyn med barnehagene, jf § 16, -Kommunens håndtering av regelverket om pedagogisk bemanning, jf §§ 17 og 18	1. Nesna kommune ivaretar ikke ansvaret som barnehagemyndighet i henhold til kravene i barnehageloven.	05.01.2009	■	Ingen	3	
FMNO	Vestvågøy kommune	Kommunen som barnehagemyndighet jf barnehageloven § 8 første ledd, belyst gjennom -Kommunen som godkjenningsmyndighet jf barnehageloven §§ 10 og 11, - Kommunens tilsyn med barnehagene jf barnehageloven § 16, -Kommunens håndtering av regelverket om pedagogisk bemanning jf §§ 17 og 18	1. Vestvågøy kommune fører ikke tilsyn med virksomheter etter barnehageloven.	16.01.2009	■	Ingen	3	

Resultatområde 39 Oppgaver tilknyttet Barnehageløftet og annet utvikling

39.1 Utbygging

Fylkesmannen har formidlet statlige føringer på fagdager for barnehagesektoren, tre steder i fylket. Det er informert om tilskuddsordninger, lovendringer og andre føringer på Fylkesmannens hjemmeside og rapportering per 20.9.2008 er fulgt opp.

Ved utgangen av 2008 var det tre kommuner i Nordland som ikke var i mål med barnehageutbyggingen, etter Regjeringens definisjon på full barnehagedekning. Etter dialog med kommunene viser det seg at det er kommunene Fauske og Narvik vi må ha videre fokus på.

Fylkesmannen har møtt Fauske kommune i flere sammenhenger våren 2008: møte med kommunalsjef og saksbehandlere angående utbygging og økonomi, møte med rådmann, kommunalsjef og aktuelle private utbyggere og kursing av barnehagestyrere om tilskuddsrutiner og rapportering.

39.2 Kvalitetsutvikling

Fylkesmannen har fordelt 1 287 000 kroner i kompetansemidler til kommunene. Tildelingen forutsatte søknad med kompetanseplan basert på føringene i den sentrale kompetansestrategien: De fleste kommunene har samarbeidet regionvis og sendt felles søknad med felles plan. Av fylkets 44 kommuner var det en som ikke søkte. De øvrige kommunene har fått tildelt midler basert på tilsendt plan og objektive kriterier.

Det ble utlyst prosjektmidler innenfor området Språkmiljø og språkstimulering høsten 2008. Det kom søknader fra enkeltbarnehager, kommuner og regioner. Fylkesmannen fordelte 595 000 kroner til 9 forskjellige prosjekt.

Fylkesmannen i Nordland fikk i 2008 tildelt 400 000 kroner til rekrutteringstiltak i barnehagesektoren. I et samarbeid med høgskolene i Bodø og Nesna, Sortland kommune som barnehagemyndighet, Studentskipnaden i Bodø som barnehageeier og Utdanningsforbundet i Nordland, er det utarbeidet en handlingsplan og igangsatt tiltak basert på føringene i Kunnskapsdepartementets strategi for rekruttering og behovene i fylket. Har også innledet et samarbeid med KS Nordland i forhold til å rekruttere kvalifisert personale til småkommuner.

Fylkesmannen har i samarbeid med RKK (regionale kompetansekontor) arrangert fagdager for barnehageansatte tre steder i fylket. Temaene var basert på lokale behov, men innenfor kompetansestrategiens føringer.

39.3 Nasjonale strategiplaner og særskilte satsingsområder

Handlingsplan for likestilling i barnehage og grunnopplæring.

Fylkesmannen i Nordland har i 2008 fått kr. 78.000,- til likestillingstiltak. Dette er tiltak 3.7 i handlingsplanen, - lokalt arbeid med likestilling i barnehagen. Midlene er benyttet til å dekke 20 % stilling som fylkeskontakt for Menn i Barnehage(MiB). Til sammen har Fylkesmannen brukt kr 118 888,- på dette tiltaket i 2008.

Fylkeskontakten har arbeidssted i Prestelva barnehage, en privat barnehage i Sortland kommune, og har i 2008 arbeidet med å etablere nettverk for menn i barnehage i andre deler av fylket. Videre har han sammen med MiB-gruppa i egen barnehage vært på høgskoler, videregående skoler, grunnskoler (10.klasser) i egen region, kommuner i andre fylker og promotert barnehagen som arbeidsplass både for menn og kvinner.

Likeverdig opplæring i praksis! Strategi for bedre læring og større deltakelse av språklige minoriteter i barnehage, skole og utdanning 2004-2009.

Fylkesmannen i Nordland har deltatt i et prosjekt med NAFO og høgskolen i Bodø i 3 år. I 2008 har 10 kommuner og 20 barnehager fordelt over hele fylket deltatt i prosjektet. Fylkesmannen er teknisk ansvarlig i prosjektet, det vil si kaller inn til og står som arrangør av nettverksmøter, start- og sluttsamlinger. i den forbindelse blir en del av utviklingsmidlene brukt til reisetilskudd, leie av lokaler og servering på møtene. I 2008 ble det brukt kr. 136 000,- til dette prosjektet av utviklingsmidlene på post 023.21.

I tillegg har Fylkesmannen tildelt kommunene i Nordland kr 1.852 548,- etter gitt fordelingsnøkkel på kap. 231 post 63 - tilskudd til tiltak for å bedre språkforståelsen blant minoritetsspråklige barn i førskolealder.

Manifest mot mobbing, tiltaksplan 2006-2008

Oppvekst- og utdanningsavdelinga har hatt manifest mot mobbing og Kjetil og Kjartans tips mot mobbing liggende som informasjon/sak på hjemmesiden vår. Avdelingen har i tillegg gitt informasjon og påminnelser om temaet i alle gitte anledninger der barnehage- og undervisningspersonale har vært til stede. Dette er et område som det har vært satset bredt på i vårt fylke, og vi observerer at det er et tema som stadig har høy prioritet både i barnehager og i skoler.

Ressursrapportering

Oppvekst og utdanningsavdelinga disponerte i 2008 tilsammen 558 ukeverk. Av disse ble 27 ukeverk brukt til resultatområde 78 under AID. Vi hadde også to lange sykevakanser på tilsammen 34 uker. På resultatområdet under Kunnskapsdepartementet har vi derfor innrapportert tilsammen 497 ukeverk.

Resultatområde	FMNO		Sum	
	1510 Fagdep.	1510 Fagdep.	1510 Fagdep.	1510 Fagdep.
Resultatområde 31	277	20	277	20
31.1 Tilsyn	126		0	0
31.2 Klagesaksbeha	45		0	0
31.5 Eksamen og na	43		0	0
31.7 Tilskuddsförv	28	0	0	0
Resultatområde 32	40	25	40	25
32.2 Kompetanseutv	10	20	0	0
32.3 Skoleporten	0	5	0	0
Resultatområde 38	45	0	45	0
38.1 Tilskuddsförv	25	0	0	0
38.4 Tilsyn	15	0	0	0
Resultatområde 39	45	0	45	0
Landsdekkende oppgaver – Kunnskapsdepartementet	0	45	0	45
Sum:	407	90	407	90

Barne- og likestillingsdepartementet

Resultatområde 42 Familierett

42.1 Ekteskapsloven og lov om registrert partnerskap

42.2 Anerkjennelsesloven

42.3 Barneloven

42.5 Veiledning og informasjon

Resultatområde 43 EØS-avtalens finansielle ordninger

Resultatområde 44 Familievern

Fylkesmannen har ikke gjennomført tilsyn ved familievernkontorene i 2008. Vi har ikke mottatt tilsynsklager rettet mot noen av familievernkontorene.

Resultatområde 45 Barnevern

45.1 Tilsyn med barneverninstitusjoner og oppfølging av og tilsyn med den kommunale barneverntjenesten

45.2 Fritak for taushetsplikt

45.3 Kompetansetiltak/Informasjonsvirksomhet

45.4 Biologisk opphav

45.5 Eidsvoll omsorgssenter for barn - tilsyn og klagebehandling

45.6 Handlingsplan mot kjønnslemlesting

Resultatområde 46 Universell utforming

Fylkesmannen i Nordland reviderte sin handlingsplan for 2008 i henhold til justerte oppdrag. Det er nedsatt en gruppe på tvers av avdelingene som har ansvaret for dette. Oppdragene innen universell utforming er gjennomført bl.a. gjennom Plan og Bygningslovsarbeidet overfor kommunene og ved at det er krav om universell utforming ved tildeling av statlige midler i statlig sikrede friluftsområder. Det er etablert kontakt med Nordland fylkeskommune i arbeidet med universell utforming bl.a. gjennomdeltakelse i fylkets råd for funksjonshemmede.

Resultatområde 48 Likestilling

Av syv avdelingsledere er to kvinner. I utvidet ledergruppe (embetsledelsen, avdelingsledere og mellomledere) er 1/3 kvinner. Samlet i embetet er kvinneandelen 54 %.

Ansatte med redusert stillingsandel

I 2008 hadde 14 ansatte redusert stilling, syv menn og syv kvinner. I tillegg hadde åtte ansatte redusert stilling på grunn av omsorg for små barn, hele eller deler av året. Her er det overvekt av kvinner.

De som har redusert stillingsandel er likt fordelt mellom de som av helsemessige årsaker (uførhet) har redusert stillingsandel og de som har delvis AFP, samt de som har midlertidig redusert stillingsandel i henhold til AML. § 12-6 og her er det for 2008 overvekt av kvinner.

Likestilling og tilsetninger

Vi har fremdeles utfordringer når det gjelder å få kvinnelige ledere. På mellomledernivå er fire kvinner av 15 ledere. Ved å ha fokus på likestilling i rekrutteringsprosessene vil man på sikt kunne oppnå en jevnere fordeling. På enkelte fagområder har det tradisjonelt vært overvekt av kvinner (for eksempel på arkiv), men her har vi de siste årene rekruttert menn. Eksempelvis har vi på arkivet det siste året hatt tre menn av i alt åtte. Fylkesmannen har stor tro på at vi oppnår det beste arbeidsmiljøet ved å ha balanse mellom kjønn samt spredning i alders sammensetning.

De lønnspolitiske retningslinjene ble grundig drøftet i forkant av lokale forhandlinger og partene ble enige om nye lønnspolitiske retningslinjer. Punktet om likestilling lyder: "Lønnspolitikken skal bidra til lønnsmessig likestilling mellom kvinner og menn".

Ressursrapportering

Det har vært noe ledighet i stillinger og flere nyansettelser innenfor barnevernområdet i 2008. Det betyr at det har

medgått tid til opplæring.

Resultatområde	FMNO		Sum	
	1510 Fagdep.	1510 Fagdep.		
Resultatområde 42	53		53	0
Resultatområde 44	1		1	0
Resultatområde 45	100		100	0
45.1 Tilsyn med ba	68		0	0
Resultatområde 46	2		2	0
Resultatområde 48			0	0
Sum:	156	0	156	0

Justis- og politidepartementet

Resultatområde 51 Siviladministrasjon

51.1 Stiftelser

51.2 Vergemålsloven

De 16 sakene Fylkesmannen har behandlet i 2008 fordeler seg på 7 klager over enkeltvedtak, 7 tilsynsklager på individnivå og 2 andre forvaltningssaker - lån av umyndiges midler.

Oppgaver etter vergemålsloven

Embeter	Antall saker	Antall tilsyn
FMNO	16	1
Sum	16	1

51.3 Forliksrådene

51.4 Tilsynsråd for fengslene

51.5 Tomtefestelov

51.7 Kommunale politivedtekter

51.8 Hundeloven

Resultatområde 52 Borgerrettigheter

52.1 Fri rettshjelp

52.3 Navneloven

Resultatområde 53 Forebyggende samfunnssikkerhet

53.1 Oversikt over regionale samfunnssikkerhetsutfordringer

Mange risikoområder og scenario er kjent, men den mer systematiske tilnærmingen vil følge i kjølvannet av prosessen med den kommende Fylkes-ROS Nordland.

53.2 Risiko- og sårbarhetsanalyser

Høsten 2008 ble arbeidet med en risiko og sårbarhetsanalyse (Fylkes-ROS) for Nordland påbegynt. Dedikert medarbeider til dette arbeidet er på plass i begynnelsen av mars 09.

Innledende møter med aktuelle samarbeidsaktører (Fylkesberedskapsråd) er gjennomført, disse blir viktige bidragsyttere i prosessen med gjennomføring av vår Fylkes-ROS.

I Fylkes-ROS Nordland vil en egen klimamelding utarbeides i samarbeid med Nordland Fylkeskommune. Skred og ras er sentrale kartlegginger, og vil også søkes gjennomført som del av risiko- og sårbarhetskartleggingen. Kompetent fagmiljø er kontaktet for bistand til kartlegging.

I mangel av en overordnet ROS-analyse, har Fylkesmannen ikke mulighet til å påse at kommunale ROS-analyser og ROS-analyser utarbeidet av myndigheter og virksomheter blir samordnet, slik at de bidrar til en oppdatert totaloversikt av risiko og sårbarhet i fylket og i kommunene.

53.3 Arealplanlegging

Fylkesmannen har i 2008 hatt fokus rettet mot å ivareta samfunnssikkerhet i konsekvensutredninger og i kommunenes arealplanlegging etter plan- og bygningsloven for å sikre liv, helse, kritiske samfunnsfunksjoner og miljøverdier mot ekstraordinære hendelser.

Dette har blitt fulgt opp gjennom det daglige arbeidet, og plan for implementering/opplæring i nytt lovverk er utarbeidet, og regionale konferanser vil bli gjennomført i løpet av 2009.

53.4 Veiledning og systematisk gjennomgang og vurdering av kommunene

I løpet av 2008 har en foretatt en systematisk gjennomgang og vurdering av samfunnssikkerhets- og beredskapsarbeidet (ved tilsyn) i to kommuner.

Det store antall kommuner i Nordland (44) gjør at utfordringene er svært store for å kunne gi en tilfredsstillende oppfølging og veiledning, og målet om tilsynsbesøk i 11 kommuner i løpet av 2008 er ikke nådd.

Fylkesmannen har i 2008 ikke hatt kapasitet til å informere, veilede og påvirke kommunene i ønsket grad på området samfunnssikkerhet og beredskap, i forhold til resultatkrav.

Tilsyn har ikke vært samordnet med andre tilsynsmyndigheter.

Resultatområde 54 Beredskapsforberedelser

54.1 Beredskapsplaner innen samfunnssikkerhet

Arbeidet med å styrke kompetansen i kommunene for utvikling av helhetlige og samordnende krise- og beredskapsplanverk er godt i gang.

Samarbeid med kraftforsynings distriktssjef (KDS) om aktuelle beredskapsforberedelser, herunder planverk for rasjonering, har ikke blitt sluttført – da kraftforsyningen selv ikke har ferdigstilt og samkjørt sitt planverk.

Fylkesmannen har i begrenset omfang påsett at dameiernes arbeid med å utarbeide dambruddsbølgekart har blitt fulgt opp av de øvrige beredskaps- og redningsetatene i de berørte vassdragene.

Fylkesmannen har i 2008 ikke forestått revisjon/oppdatering av skjermingsverdige objekter (nøkkelpunkter og distriktsobjekter).

54.2 Kommuneøvelser

Fylkesmannen har i løpet av 2008 gjennomført øvelser i 5 kommuner. En av øvelsene skjedde i samarbeid med DSB, hvor scenario var knyttet til bedrift som omfattes av storulykkesforskriften.

Fylkesmannen har gjennomført øvelser for krisestabene i 42 av fylkets 44 kommuner innenfor den siste fireårs periode.

Evaluering av øvelser, scenario og kvalitetsutvikling pågår.

54.3 Regional samordning – øvelse

Fylkesmannen har i 2008 gjennomført øvelse for informasjonsberedskapen i embetet. Embetsledelsen deltok i avsluttende del av øvelsen.

54.4 Havneberedskap – øvelse

Fylkesmannen i Nordland har i 2008, i samarbeid med Fylkesmannen i Troms, planlagt og gjennomført Kystdirektoratets havneberedskapsøvelse.

54.5 Samarbeid med Forsvaret – øvelse

Fylkesmannen har i løpet av 2008 hatt et godt samarbeid med Forsvaret og Sivilforsvaret, dette også knyttet til konkrete hendelser, høsten 2008. Her ble det samarbeidet i løsningen av en problematisk vannforsynings situasjon flere steder i fylket.

Det har ikke vært planlagt eller gjennomført sivil-militære øvelser.

54.6 Regional samordning

Det har i løpet av 2008 vært avholdt to møter i Fylkesberedskapsrådet, og ett sivil-militært kontaktmøte.

Fylkesberedskapsrådets sammensetning er til vurdering. I tillegg vurderes det opprettet et arbeidsutvalg, for fremming av et mer dynamisk samarbeid. Medlemmer fra Fylkesberedskapsrådet utgjør også atomberedskapsutvalget, og atomberedskap har vært tema på ett av årets møter.

54.7 Utvikling av nasjonalt ressursregister for redning og beredskap (NARRE)

54.8 Felles digitalt nødnett

Resultatområde 55 Regional og kommunal krisehåndtering

55.1 Organisering for krisehåndtering

Fra 1. september 2008 ble det opprettet en stabsenhet med ansvar for beredskap og samfunnssikkerhet.

Medlemmer av Fylkesmannens kriseorganisasjon har vært kurset, jf. 54.3. Embetets kriseplan og SBS er under oppdatering.

55.2 Krisehåndtering

Fylkesmannen har i stor grad hatt fokus på å kunne være proaktiv ved hendelser og rapporterer iht. retningslinjer for varsling og rapportering på samordningskanal.

55.3 Evaluering

Det har ikke vært hendelser i løpet av 2008 hvor gjennomgang/evaluering har vært iverksatt.

Ressursrapportering

Resultatområde	FMNO		Sum
	1510 Fagdep.	1510 Fagdep.	
Resultatområde 51	18	18	0
51.2 Vergemålslove	12	0	0
Resultatområde 52	77	77	0
52.1 Fri rettshjel	77	0	0
Resultatområde 53	57	57	0
Resultatområde 54	43	43	0
Resultatområde 55	12	12	0
Sum:	207	0	207

Kommunal- og regionaldepartementet

Resultatområde 61 Samordning, omstilling og fornying i kommunene

61.1 Kommunerettet samordning

Styringsdialogen med kommunene er i stor grad basert på kommunebesøk i embetet ved at politisk og administrativ ledelse i enkeltkommuner møter Fylkesmannen for å drøfte sentrale problemstillinger - gjerne i sammenheng med kommuneøkonomi og spesielle lokale utfordringer. Egen årlig kommunekonferanse der Fylkesmannen inviterer samtlige nordlandskommuner til en felles samling der viktige tema av både lokal og sentral karakter blir viderefremmet og debattert.

Det har ikke vært noen oppfølging av kommunene når det gjelder å spre kunnskap om måloppnåelse gjennom bruk av KOSTRA-data.

61.2 Omstilling og fornying i kommunene

Skjønnsmidler ble brukt til flere kommunale omstillingsprosjekter og også til konkrete satsinger for effektivisering av egen kommuneadministrasjon.

61.3 Samordning av statlig tilsyn

Fylkesmannen har hatt dialog med øvrige aktuelle tilsynsetater ut fra de nye bestemmelsene i kommunelovens kapittel 10A. Det er Arbeidstilsynet som i denne sammenheng er den mest sentrale samarbeidsaktør.

Resultatområde 62 Kommuneøkonomi

62.1 Kontroll og godkjenning etter økonomibestemmelsene i kommuneloven

Ved utgangen av desember måned var hele 9 kommuner innmeldt i ROBEK. Dette var kommunene Hattfjelldal, Fauske, Steigen, Tysfjord, Lødingen, Ballangen, Flakstad, Hadsel og Øksnes.

Vi har hatt en gjennomgang av alle fylkets 44 kommuner. Ingen budsjett er opphevet på grunn av formelle feil eller på grunn av budsjettets økonomiske forhold.

Det er behandlet 14 søknader om godkjenning av kommunale låneopptak. Alle ble godkjent. Videre ble det behandlet 5 søknader om godkjenning av kommunale garantivedtak. Alle ble godkjent.

62.2 Økonomiforvaltning – veiledning

Det har vært lite tid til veiledning av kommunene i økonomisk planlegging og forvaltning - dette gjelder ikke minst de kommunene med økonomisk ubalanse. Det har heller ikke vært noe fokus på bruk av KOSTRA-data i dialogen mot kommunene.

Skjønnsmidler er fordelt i flere omganger med utgangspunkt i departementets retningslinjer.

Resultatområde 63 Kommunalrett og valglov

63.1 Kommunalrett

Lovlighetskontroll ble tatt opp etter klage i 9 saker. I 7 av sakene ble de kommunale avgjørelsene opprettholdt. En sak ble kjent ulovlig, mens en sak ble avvist.

En sak har blitt tatt opp til lovlighetskontroll etter initiativ av Fylkesmannen. I denne saken ble avgjørelsen opprettholdt.

Fylkesmannen ble i brev av 19. november 2007 fra KRD bedt om å gjennomføre lovlighetskontroll av finansielle avtaler inngått av kommunene Narvik, Rana, Hemnes og Hattfjelldal. Disse avtalene innbefattet blant annet plasseringer i obligasjonsmarkedet. Konklusjonene på disse lovlighetskontrollene, var at en rekke bestemmelser i kommuneloven var overtrådt. Resultatet var at flere kommunale vedtak i alle kommunene ble opphevet på grunn av ugyldighet. Dette har vært en svært ressurskrevende prosess - ikke minst den etterfølgende oppfølging.

Lovlighetskontroll

Embeter	Saker om lovlighetskontroll etter klage som det er truffet vedtak i			Lovlighetskontroll initiert av fylkesmannen			Vedr. habilitet	Vedr. lukking av møter
	Antall saker	Antall opprettholdt	Antall ulovelig	Antall saker	Antall opprettholdt	Antall ulovelig		
FMNO	9	7	1	1	1	0	1	1
Sum	9	7	1	1	1	0		

63.2 Valg

Resultatområde 64 Forvaltningsloven og offentlighetsloven i forhold til kommunesektoren

Fylkesmannen skal veilede kommunene og svare på henvendelser vedrørende forvaltningsrett og offentlighetslov i kommunalrettslige saker. Fylkesmannen skal også behandle klager om partsinnsyn i kommunale saker og klager over avslag om begjæringer om innsyn etter offentlighetsloven. Vi har fått en rekke henvendelser fra media og enkeltpersoner som ikke har fått ønsket innsyn i aktuelle saker. I flere tilfeller har kommunene gitt innsyn etter henvendelser herfra. Formell klagesaksbehandling etter offentlighetslovens § 9 tredje ledd, har bare vært gjennomført i en sak.

Antall klager på avslag om begjæringer om innsyn, jf. offentlighetsloven § 9 tredje ledd og forvaltningsloven § 21 annet ledd

Embeter	Antall
FMNO	1
Sum	1

Resultatområde 65 Kommuneinndeling og interkommunalt samarbeid

65.1 Kommuneinndeling

En arbeidsgruppe bestående av representanter fra områdene Forfjord, Medby og Fornes i Andøy kommune har tatt opp spørsmålet om grensejustering mellom Andøy og Sortland. Arbeidsgruppen ønsker kommunegrensen endret slik at nevnte områder blir overført fra Andøy til Sortland. Det er innhentet uttalelser fra begge kommunene. Vi avventer en uttalelse fra fylkeskommunen før Fylkesmannen tar stilling til saken.

65.2 Interkommunalt samarbeid

Vi har gjennom skjønnsmidler støttet flere interkommunale samarbeidsprosjekter. Dette har vært innen områdene geodatasamarbeid, kommuneplanlegging og barnevern.

Resultatområde 66 Bolig- og bygningsrett

66.1 Byggesaker

66.2 Saker om ekspropriasjon

Fylkesmannen har behandlet tre saker om ekspropriasjon som klageinstans og én sak vedrørende forhåndstiltredelse som førsteinstans.

66.3 Klage etter eierseksjonsloven

Ingen saker til behandling.

Klage etter eierseksjonsloven - antall

Embeter	Antall klager	Tatt til følge	Ikke tatt til følge	lovbestemmelser er vurdert under klagebehandlingen
---------	---------------	----------------	---------------------	--

FMNO	0			
Sum	0	0		

66.4 Klage på kommunalt vedtak om forkjøpsrett av leiegård

Ingen saker til behandling.

Klage på kommunalt vedtak om forkjøpsrett av leiegård - antall

Embeter	Antall klager	Tatt til følge	Ikke tatt til følge	lovbestemmelser er vurdert under klagebehandlingen
FMNO	0			
Sum	0	0		

Ressursrapportering

Klagesaker under res.område 06 er inntatt i tidsrapport for 66.1.

Resultatområde	FMNO	Sum
	1510 Fagdep.	1510 Fagdep.
Resultatområde 61	7	7 0
Resultatområde 62	110	110 0
Resultatområde 63	35	35 0
Resultatområde 64	9	9 0
Resultatområde 65	1	1 0
Resultatområde 66	179	179 0
66.1 Byggesaker	177	0 0
Sum:	341 0	341 0

Arbeids- og inkluderingsdepartementet

Resultatområde 73 Sosialtjeneste

73.1 Lov om sosiale tjenester

Utviklingstrekk

I 2008 mottok Fylkesmannen 154 klager. Dette er en betydelig reduksjon i forhold til 2007 med 212 innkomne saker. Vi har registrert nedgang i klagesakene over flere år, volumet er halvert i løpet av en tiårsperiode, da vi mottok 309 saker i 1998.

Behandlede klager og utfall av klagebehandlingen.

Fylkesmannen behandlet 139 klager i 2008. Av disse omhandlet 87 økonomisk stønad (sosialhjelp), lovens kapittel 5. 44 saker dreide seg om sosiale tjenester med jevn fordeling mellom støttekontakt, avlastning og omsorgslønn. Av de resterende 8 sakene gjalt 6 vederlag for opphold i institusjon og 2 hvilken kommune som var ansvarlig for å yte tjenestene.

I 70 av 87 saker om økonomisk stønad ble kommunens vedtak stadfestet, klagen ble ikke tatt til følge. 15 saker ble endret i favør av den private part, mens 2 ble avvist.

Av 44 klager om tjenester ble kommunens vedtak stadfestet i 30 saker, 8 ble endret i favør av klager, mens 6 av ulike grunner ble avvist.

Den alt overveiende del av klagen, 127 av 139, ble behandlet innen 2 måneder etter at de var mottatt her.

73.2 Arbeids- og velferdsforvaltningen og sosiale tjenester – formidlingstiltak og kompetanseutvikling

Samarbeid med NAV Nordland

Samarbeidet med arbeids- og velferdsetaten i Nordland og KS-Nordland er videreført gjennom samarbeidsforum for NAV i Nordland. Fra 2008 har NAV Nordland overtatt det praktiske ansvaret for forumet, dvs. planlegging av møter, innkallinger, referat m.m. Møtehyppigheten har vært noe mindre i 2008 enn tidligere år.

Fylkesmannen har hatt fokus på likeverdighet, samordning av tiltak, erfaringsutveksling og drøfting av prinsipielle og praktiske spørsmål i forbindelse med utvikling og implementering av lokale NAV-kontor.

Implementering og oppfølging av kvalifiseringsprogrammet ble i løpet av 2008 organisert som et felles prosjekt mellom NAV Nordland og Fylkesmannen. Prosjektet hadde i 2008 tilsammen 3 stillinger, 1 stilling fra NAV Nordland, 1 fra Fylkesmannen samt 5 20 % stillinger som kommunale kompetanseveiledere. Prosjektet er lokalisert ved og ledes av NAV Nordland. Ved etablering av prosjektet ble det etablert en arbeidsgruppe og Fylkesmannen har bedt om å få delta i denne gruppen.

Kompetanse- og formidlingsaktiviteter

NAV Nordland, KS og Fylkesmannen samarbeidet om å arrangere en todagerskonferanse for NAV- og sosialledere.

Det ble gitt opplæring i sosialtjenesteloven, med særlig vekt på kap. 5 og skjønnsutøvelse til 13 NAV-kontor i 2008. Opplæringen ble gitt samtidig med kompetanseveilederens opplæring i sosialtjenestelovens kap. 5A.

Fylkesmannen gjennomførte i 2008 to dagssamlinger for ledere ved etablerte NAV-kontor og ledere ved NAV-kontor som skulle etableres i nærmeste framtid. Begge samlingene hadde et særlig fokus på innføringen av kvalifiseringsprogrammet. NAV fylke deltok på begge samlingene.

Kvalifiseringsprogrammet var et av flere tema på Fylkesmannens årlige kommunekonferanse i 2008.

Kompetanseveilederne, og det felles KVP-prosjektet, etter at det ble etablert, ga opplæring og veiledning til 20 etablerte eller framtidige NAV-kontor i 2008.

Vurdering av tiltakene

NAV Nordland og Fylkesmannen utarbeidet i 2008 en felles kompetanseplan. Planen skulle bidra til å samordne opplæringsaktiviteten og sikre NAV-kontorene en samlet informasjon om opplæring- og kompetansehevingstiltak. Den samlede opplæringsaktiviteten ved NAV-kontorene er stor. De ansatte skal samtidig med daglig drift tilegne seg kunnskap innenfor nye fagområder og kompetanse på nye fagprogram. I den perioden nye NAV-kontor gjennomfører den statlige kompetansepakken, er det i liten grad rom for annen opplæring.

Videre kompetansebehov

NAV-kontorene melder om behov for styrket kompetanse på flere områder:

- bruk av individuell plan
- økonomisk rådgivning
- arbeidsevnevurdering
- jus og forvaltningskunnskap
- kunnskap om tiltak og virkemidler/samarbeid med andre instanser

Mange NAV-kontor melder om manglende kompetanse i forhold til statlige tiltak, dette gjelder særlig de kontorene som ikke har ansatte fra tidligere Aetat.

73.3 Kvalifiseringsprogrammet

73.4 Gjeldsrådgivning

Det ble arrangert to todagerskurs i økonomisk rådgivning i 2008. Begge kursene var grunnkurs, ett i sørfylket og ett i nordfylket. Det ble leid inn forelesere til disse kursene. Totalt deltok 55 personer fra kommuner/NAV-kontor.

Alle kommunene i fylket har fått tilbud om å delta i nettverk innenfor dette området. Ved utgangen av 2008 var det etablert nettverk/faglige fora i to regioner der det til sammen er 17 kommuner/NAV-kontor som deltar. Disse nettverkene hadde henholdsvis 3 og 2 møter. Etter ønske fra nettverkene deltar Fylkesmannen på nettverksmøtene. Nettverkene jobber med lovverk og prosedyrer i gjeldssaker, statistikk, går gjennom eksamensoppgaver fra Høgskolen innenfor dette området og drøfter ulike problemstillinger kommunene tar opp. Synliggjøring av

økonomisk rådgivning i NAV har også vært tema i nettverkene.

Fylkesmannen dekker nettverkens utgifter til lokaler, bespisning, samt reiseutgifter for ett av nettverkene.

På slutten av 2008 tok Fylkesmannen initiativ til etablering av ytterligere ett nettverk som innbefatter 8 kommuner. Dette nettverket hadde sitt første møte i januar 2009.

Fylkesmannen inviterte på slutten av 2008 et regionråd (5 kommuner) til å utrede opprettelse av interkommunalt stilling som økonomisk rådgiver/gjeldsrådgiver med støtte fra Fylkesmannen. Vi avventer tilbakemelding fra regionrådet/kommunene på dette initiativet.

Det planlegges to videregående todagerskurs i økonomisk rådgivning/gjeldsrådgivning i 2009.

Fylkesmannen vil i 2009 følge opp de 3 etablerte nettverkene, og vil i tillegg søke å etablere nettverk i de andre regionene i fylket.

73.5 Kartlegging av funksjons- og arbeidsevne

Resultatområde 74 Levekår

74.1 Handlingsplan mot fattigdom

Boligsosialt nettverk

Fylkesmannen har i samarbeid med Husbanken initiert til et boligsosialt nettverk bestående av fylkets største kommuner. Disse er: Vefsn, Rana, Fauske, Bodø, Vestvågøy, Vågan, Narvik, Sortland og Brønnøy. Nettverket har fokusert på erfaringsutveksling og kompetanseheving med utgangspunkt i kommunenes egne utfordringer. Metoden som har vært anvendt er kollegaveiledning. Her har nettverksmøtene blitt avholdt i de ulike deltakerkommunene, der det også har vært fokusert på kommunens spesifikke utfordringer. I 2008 ble det avholdt to boligsosiale nettverksmøter.

Regional kontaktforum

Regionalt kontaktforum omfatter følgende regionale aktører: Kriminalomsorgen Nord, Integrerings- og mangfoldsdirektoratet Nord, Helse Nord, Barne-, ungdoms og familiedirektoratet Nord, KS Region Nord, Fylkesmennene i Nordland, Troms, og Finnmark, Husbanken Region Bodø og Husbanken Region Hammerfest.

I strategiperioden (2005-2007) "På vei til egen bolig" har Fylkesmennene i Nordland, Troms og Finnmark i samarbeid med Husbanken Region Bodø og Region Hammerfest lagt til rette for at de regionale aktørene har møttes for å utveksle erfaringer og informasjon om eget ståsted og utfordringer i boligsosialt arbeid.

Målsettingen med det regionale kontaktforum er bl.a. å avdekke eventuelle sammenfall i oppdrag innenfor det boligsosiale området samt avklare mulige samarbeidsområder for inneværende år og årene framover.

Samarbeid mellom Husbanken og Fylkesmennene i Nordland, Troms og Finnmark

Husbanken og Fylkesmennene møtes et par ganger i året for å diskutere strategier rundt boligsosialt arbeid. Det avholdes i tillegg telefonmøter med gjennomsnittlig åtte ukers mellomrom.

Resultatområde 78 Innvandring og integrering

78.1 Statsborgersaker

Statsborgerseremonier

Embeter	Antall seremonier	Prosent nye statsborgere som har deltatt
FMNO	1	10,05
Sum	1	

78.2 Bosetting av flyktninger

78.3 Introduksjonsordning for nyankomne innvandrere(introduksjonsloven)

Fylkesmannen mottar mange henvendelser fra kommunene om anvendelsen av introduksjonsloven og forskriftene til denne, særlig om kapittel 17 i loven og ulike problemstillinger knyttet til tilbud og gjennomføring av opplæringen for voksne innvandrere. Fylkesmannen samarbeider også med IMDi om avklaringer i forhold til loven og forskriftene.

Fylkesmannen mottar svært få klager på vedtak etter introduksjonsloven. I 2008 ble det behandlet kun 1 klage. Denne omhandlet rett til deltakelse i introduksjonsprogram, § 2 i loven.

78.4 Opplæring i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere og norskopplæring for asylsøkere

Fylkesmannen i Nordland bruker mye ressurser på dette oppdraget. Med til sammen 44 kommuner, hvorav 43 har innbyggere som på en eller annen måte kommer inn under dagens ordninger, brukes mye tid på informasjon, veiledning og forvaltning av de ulike tilskuddsordningene. Arbeidsområdet er organisert under Oppvekst- og utdanningsavdelinga, og flere medarbeidere er involvert. Ordningene er komplisert og det krever mye å ha god kompetanse til en hver tid. Vi ser også at vi lett blir sårbar dersom denne kompetanse kun ligger hos en enkeltmedarbeider.

Kompetanseoppbygging

31 av kommunene i fylket gjennomførte i 2008 opplæring for voksne innvandrere som fikk oppholds- og arbeidstillatelse før 1. september 2005. Planlagt og gjennomført opplæring innenfor overgangsordningen skal registreres i GSI to ganger i året. På tross av at dette skjer hvert år, og Fylkesmannen informerer kommunene om dette i forkant av registreringen, er det mange kommuner som ikke registrerer, registrerer feil, blander sammen ny og gammel tilskuddsordning og glemmer å sende inn søknad om statstilskudd. Dette skyldes nok i stor grad at det er stor utskifting av personale med ansvar for denne opplæringen i kommunene. For Fylkesmannen innebærer dette at tilskuddsordningen er svært ressurskrevende, og kommunene ser fram til å kun administrere per capitabaserte tilskudd til opplæringen for voksne innvandrere fra 1. september 2010.

Bruk av NIR

Det har vært noen startvansker etter innføring av NIR for fylkesmennene fra 01.01.08. Bl.a. har (og er til dels fortsatt) prosedyren ved godkjenning vært for omfattende og tidkrevende. I tillegg fordrer den bruk av et manuelt skyggeregnskap (for egen kontroll, informasjon til og spørsmål fra kommunene) der mulighetene for å gjøre feil er til stede.

Kontakten mot kommunene

Ansvarlige for opplæring og søknad om tilskudd endres forholdsvis ofte i kommunene og rutinene for opplæring varierer og er til dels mangelfull i de små kommunene. Vi opplever også at noe kommuner ikke har gode rutiner for intern postfordeling (tilskudd med mer) noe som gjør at våre tilskuddsbrev med vedlegg ikke kommer fram til rette vedkommende. Fylkesmannen mottar derfor en del henvendelser der kommunene ber oss hjelpe til med å finne ut om de har fått tilskudd, når det er sendt, fakturadato m.v. Dette arbeidet kan være arbeidskrevende og til dels vanskelig å etterspore, spesielt når tilskuddene som etterspørres strekker seg tilbake i tid fra før Fylkesmannen fikk tilgang til NIR. Vi opplever også at kommunene i varierende grad overholder søknadsfrist. Vi har derfor i enkelte tilfeller sendt påminnelser (både pr. e-post og telefon) til de kommuner som ikke har søkt om tilskudd de er berettiget til. Likevel opplever vi at noen kommuner ikke søker. Fylkesmannen får ikke automatisk beskjed i NIR om søknader som registreres etter fristen. Her bør man finne et system som gir Fylkesmannen beskjed når det er søkt. Å måtte undersøke om kommunene har søkt etter søknadsfrist, er ressurskrevende i et fylke med 44 kommuner.

Resultatområde 79 konsultasjonsprosedyrer mellom statlige myndigheter og sametinget

Ressursrapportering

Det har vært forholdsvis stor utskifting av ansatte innenfor sosialtjenesteområdet i 2008. Det betyr at det har vært perioder med vakanser i stillinger og at det er brukt mye ressurser på opplæring av nyansatte.

Resultatområde	FMNO		Sum	
	1510 Fagdep.	1510 Fagdep.		
Resultatområde 73	120	63	120	63
Resultatområde 74	43	9	43	9
Resultatområde 78	27		27	0
Resultatområde 79			0	0
Sum:	190	72	190	72

Helse- og omsorgsdepartementet

Resultatområde 75 Habilitering og rehabilitering

75.1 Habilitering og rehabilitering

75.2 Barn med nedsatt funksjonsevne og deres familier

75.3 Unge personer med nedsatt funksjonsevne i alders- og sykehjem

Rapportering til Helsedirektoratet er gjennomført i henhold til fastsatt frist. I den forbindelse var Fylkesmannen i nær kontakt med aktuelle kommuner.

Resultatområde 76 Kvalitet og samhandling

76.1 Samarbeid mellom 1. og 2. linjetjenesten

Avtaler er inngått med Nordlandssykehuset HF og Helgelandssykehuset HF med unntak av noen få kommuner. Ofotkommuner, som nå sokner til UNN Narvik HF, rapporterer at det arbeides fortløpende med avtaler. UNN har hele tiden vært opptatt av at det skal være likelydende avtaler for hele tjenesten og med alle kommunene som UNN har ansvar for i Nordland, Troms og Finnmark.

76.2 Individuell plan

Arbeidet med individuell plan har vært fortløpende og er bl.a. forsterket med eget prosjekt i regi av NAV. Det har vært samarbeidet mellom NAV og Salten-kommunene i forhold til dette. Prosjektet ble avsluttet høsten 2008 og har ført til positive resultater, blant annet i forhold til samordning av informasjon om rettighetene og enighet om samarbeid med spesialisthelsetjenesten. De fleste kommunene rapporterer at de har samarbeid om individuell plan og tilbyr dette til brukerne.

76.3 Nasjonal strategi for kvalitetsforbedring i sosial- og helsetjenesten

Kvalitetsforbedring/kvalitetsstrategi var sentrale mål gjennom alt arbeid vi hadde i forhold til sosial- og helsetjenesten i 2008.

76.5 Felles digitalt nødnett

Dette er ikke relevant foreløpig.

Resultatområde 77 Andre oppdrag

77.1 Helsemessig og sosial beredskap

Fylkesmannen avholdt i 2008 to møter i det kombinerte Fylkesberedskapsrådet/ Atomberedskapsutvalget. Tema ved det ene møtet var fylkes-ROS og ved det andre atomberedskap, der også direktør Ole Harbitz i Statens strålevern deltok.

Helseavdelinga har deltatt på øvelser i regi av Fylkesmannen i tre kommuner.

Arbeidet med å revidere Helseavdelingas interne beredskapsplan fra 2006 er starta opp, men ikke fullført.

Fylkesmannen oppfatter ikke at vi er fagmyndighet/tilsynsmyndighet for vannverkernes beredskapsplaner, men at dette tilligger Mattilsynet og kommunehelsetjenesten, jf. drikkevannsforskriften § 16 og punkt 3.3.6 i Overordna nasjonal helse- og sosialberedskapsplan.

For øvrig vises til rapportering under resultatområde 53-57.

77.2 Fritak for forvaltningsmessig taushetsplikt

Fylkesmannen behandlet ingen slike saker i 2008.

Fritak for forvaltningsmessig taushetsplikt

Embeter	Antall saker	Gjennomsnittelig saksbehandlingstid
FMNO	0	
Sum	0	

77.3 Særfradrag

Fylkesmannen behandlet 7 særfradragssaker i 2008. Gjennomsnittlig saksbehandlingstid var 8,1 dager.

Særfradrag for utgifter til behandling utenfor den offentlige helsetjenesten. Antall saker og gjennomsnittlig saksbehandlingstid.

Embeter	Antall saker	Gjennomsnittelig saksbehandlingstid
FMNO	7	8
Sum	7	

77.4 Førerkortsaker

Fylkesmannen behandlet 1156 saker i 2008. 410 saker gjaldt tilråding om inndragning til politiet og 563 saker gjaldt søknader om dispensasjon. 532 dispensasjonssøknader ble innvilget, 102 avslått (ett vedtak kan inneholde innvilgelse av enkelte førerkortklasser og avslag på andre). Gjennomsnittlig saksbehandlingstid på førerkortsaker var 15,9 dager.

Tallene er hentet ut fra nytt registreringssystem for førerkortsaker, og gjelder kun saker registrert mottatt og ferdigbehandlet i perioden 01.01.08–31.12.08.

Fører kort. Antall saker og gjennomsnittlig saksbehandlingstid

Embeter	Antall saker	Gjennomsnittlig saksbehandlingstid
FMNO	1156	16
Sum	1156	

77.5 Pasientjournaler

Fylkesmannen behandlet ingen slike saker i 2008.

Pasientjournaler. Antall saker.

Embeter	Antall
FMNO	0
Sum	0

77.6 Rett til trygderefusjon**77.7 Helse- og sosialmelding****77.8 Rettssikkerhet ved ytelse av helsehjelp med hjemmel i Pasientrettighetsloven kap. 4A****Resultatområde 83 Folkehelsearbeid****83.1 Folkehelsearbeid generelt****Tilstandsvurdering/status for folkehelsearbeidet i Nordland i 2008.**

Folkehelsearbeidet i Nordland er inne i en god utvikling. Samarbeidet mellom Fylkesmannen i Nordland og Nordland fylkeskommune om folkehelsearbeidet er godt og foregår på flere områder og nivåer. Partnerskapsavtalen er fornyet, og vi har hatt jevnlig møter og samarbeidsprosjekter i året som har gått.

Fylkesmannen har ingen fullstendig oversikt over alt folkehelsearbeid som gjøres i kommunene. Mye gjøres av kommunene uten at vi er involvert eller orientert. Mange lokale folkehelseprosjekter ble støttet økonomisk i 2008, noen av disse er tiltak som har varighet over flere år.

Fylkesmannen i Nordland har organisert arbeidet med planbehandling i ei gruppe der alle avdelingene hos FM er representert. Denne gruppa ivaretar kravet om å vurdere planprogram, også i forhold til folkehelse. Ett kommunalt planprogram har blitt vurdert og kommentert spesielt med tanke på folkehelse. Vi ser at i flere kommuner har kommunene allerede tatt inn helseperspektivet i sine planer. Da har vi ikke ansett det som nødvendig å gi innspill på dette området. Med tanke på kommunehelseprofiler har vi ingen oversikt over andel kommuner som har tatt i bruk denne tjenesten. Vi har hatt kommunehelseprofiler som et ledd i opplæringen til kommunene ved folkehelsekonferansen "Helsefolk og folkehelse" senhøsten 2007.

Kurs og konferanser

Det har vært gjennomført en lokal folkehelsekonferanse/folkehelseforum i Lofoten i april 2008, fokus har vært barn og unges psykiske helse. Det har også vært gjennomført et kurs i forebygging og behandling av overvekt og fedme hos barn og unge. Der var meget god oppslutning, ca 100 helsepersonell deltok, og det har kommet i stand flere lokale prosjekter der helsestasjoner tilbyr hjelp til familier med overvektige barn og unge. Noen av disse prosjektene er i samarbeid med lærings- og mestringscenteret ved det lokale sykehuset.

Skole/ungdom er prioritert arena og målgruppe. Nå etableres også folkehelsegrupper ved videregående skoler der elever skal være med. Nordland fylkeskommune har satt av (i 2008) 850.000 kroner (tiltaksmidler

folkehelsearbeid) til dette tiltaket.

Samarbeid med frivillige organisasjoner: Nasjonalforeningen for folkehelsen, Kreftforeningen og Astma- og allergiforeningen har alle vært samarbeidsparter i 2008.

Samarbeidet med Helse Nord er også videreført, og har manifestert seg i en egen handlingsplan for folkehelsearbeidet i Helse Nord.

Fylkesmannen i Nordland har etablert internt samarbeid om kommunebesøk, der rådgivere for psykisk helse, rus og folkehelse sammen har besøkt kommunene, og fått dannet oss et bilde av hvordan kommunene organiserer folkehelsearbeidet, samt fått møte både politisk og administrativ ledelse og sektorledere i tre kommuner. Dette samarbeidet videreføres i 2009.

Folkehelsearbeid

Embeter	Antall saker	Gjennomsnittlig saksbehandlingstid
FMNO	1	0
Sum	1	

83.2 Miljørettet helsevern

Helseavdelinga har mottatt 3 klagesaker etter kommunehelsetjenesteloven kap. 4a. Gjennomsnittlig saksbehandlingstid har vært 3 måneder og 1 uke. Årsak til lang saksbehandlingstid kan være at oversendte saker mangler vesentlige dokumenter slik at det tar tid å innhente alle relevante sakspapirer.

Vi har gitt råd og veiledning til kommuner og private ved henvendelser. Det er særlig spørsmål vedrørende støy og inneklima ved skoler som er aktuelt.

Nytt regelverk for å forebygge legionellose-utbrudd ble gjennomgått på smittevernkonferanse i februar 2008.

Helsetilsynet i Nordland har vært på tilsyn i 2 kommuner, der tema var samfunnsmedisin og miljørettet helsevern.

83.3 Ernæring, fysisk aktivitet og tobakk

Kartleggingsundersøkelse for grunnskolene i fylket er gjennomført med tanke på tilbud om frukt og grønt i skoletida, 60 min daglig fysisk aktivitet for alle elevene og om skolene deltar i undervisningsprogrammet FRI. I Nordland er det ca 240 grunnskoler totalt, vi fikk inn besvarelser fra 119 skoler etter purring en gang. Av de som besvarte undersøkelsen har 60 skoler fysisk aktivitet i minimum en time hver dag for elevene. 53 har svart at de ikke har denne ordningen, og 6 har svart vet ikke. Frukt- og grøntordning for elevene finnes ved nesten alle skolene som har besvart, men fem skoler svarer at de ikke har dette. Rapportering på FRI- deltakelse vil være mer pålitelig å hente fra fristedet.no enn fra denne kartleggingen, hvor bare halvparten av skolene i fylket har besvart.

Fylkesmannen i Nordland gjorde senhøsten 2008 en avtale med Nordland fylkeskommune, om å premiere skoler som tar i bruk minimum 3 av de 5 leksjonene i FRI-programmet. Premieringen vil finne sted våren 2009, etter en ny kartlegging.

Ernæring:

Ressursgruppe ernæring har hatt to møter i 2008. Gruppen fungerer i hovedsak som diskusjonsforum for Fylkesmannen.

Det har vært gjennomført kurs for helsepersonell i Ammekyndig helsestasjon / sped- og småbarnsernæring i desember 2008. Det er flere helsestasjoner som nå ønsker å kvalifisere seg som ammekyndige helsestasjoner, Fylkesmannen har mottatt søknad om økonomisk støtte for å få til dette.

Fylkeskommunen eier og driver de fleste kantinen i videregående skoler. Fylkesmannen i Nordland har i samarbeid med fylkeskommunen arrangert kurset "Grønne kantiner" for kantineansatte ved videregående skoler også høsten 2008. Kurset var meget populært. Det foreligger planer om å arrangere kurs for flere kantineansatte vinteren 2009.

BRA MAT kurs har vært gjennomført ved FYSAK-sentralene i Vefsn, Alstahaug, Bø i Vesterålen og Narvik. Nytt kurslederkurs i BRA MAT våren 2009 i Bodø.

Nordland er med på Fiskesprell-prosjektet for barnehager, og konkrete avtaler om organisering av fire regionale

kurs for barnehageansatte våren 2009 er gjort.

Retningslinjer for mat og måltider i barnehagen jobbes det kontinuerlig med å informere om, vi tar det med i de sammenhager der vi har kontakt med barnehager og helsesøstre som også anbefaler barnehagene å følge disse retningslinjene.

Tobakk:

Det har vært nedgang i antall gjennomførte røykesluttkurs i Nordland. Mange av kurslederne er ikke lenger operative. De som annonserer kurs sliter med å få deltakere. Det er gjort avtale om nytt kurslederkurs i røykeslutt for våren 2009. Nordland fylkeskommune har ansatt en person i 50 % stilling, som bare skal jobbe med tobakksforebygging. Fylkesmannen har etablert et godt samarbeid, og vi ser fram til å få et konstruktivt samarbeid om tobakksforebygging.

”Stand-up mot røyking” er videreført i 2008. Det har vært holdt foredrag i 16 klasser ved 4 skoler høsten 2008.

Ressursgruppe tobakk:

Medlemmene har stort sett full jobb, og liten kapasitet til dette arbeidet. Men gruppen fungerer til en viss grad som diskusjonsforum for Fylkesmannens folkehelserådgiver.

Fysisk aktivitet:

Det er ingen egen ressursgruppe på dette området. Nordland fylkeskommune ivaretar i stor grad satsingen på lavterskeltilbud fysisk aktivitet i fylket.

Aktivitetskurs for helsepersonell som jobber med eldre:

I Rana kommune har Fysak-koordinator, fysioterapeuter fra Rehabiliteringstjenesten og en avdelingsleder fra Omsorgsavdelingen samarbeidet for å øke bruk av daglig fysisk aktivitet på sykehjem og i omsorgsboliger. Det ble arrangert kurs for ansatte i omsorgsavdelingen, et kurs der deltakere fikk opplæring som instruktører i aktivitet tilpasset eldre. Målet med dette prosjektet var å bidra til at et permanent aktivitetstilbud ble knytta opp mot sykehjem og omsorgsboliger for eldre i kommunen. De foreløpige tilbakemeldingene viser at det er etablert trimtilbud i de fleste avdelingene som deltok på kurset, og tiltaket kan lett overføres til andre kommuner. Økt daglig fysisk aktivitet i omsorgstjenesten er en vinn-vinn-situasjon. Det rapporteres at tiltaket gir økt livsglede for de eldre, og økt trivsel for de ansatte.

83.4 Forebygging av osteoporose og osteoporotiske brudd

83.5 Forebygging av uønsket svangerskap og abort

Innlegg på flere konferanser om temaet. FM overtok behandlingen av søknader på dette området i 2008. Sju lokale prosjekter i 2008 fikk midler til videreføring/gjennomføring av prosjekter.

Status i arbeidet med seksuell helse omtales sammen med status for folkehelsearbeid, se pkt. 83.1.

83.6 Smittevern

Helseavdelinga behandlet i 2008 ingen saker etter smittevernloven med forskrifter. Vi mottar ofte henvendelser fra smittevernleger vedrørende tolkning av smittevernloven med forskrifter og har i den forbindelse gitt råd og veiledning.

Det har vært flere utbrudd av smittsom sykdom i fylket i 2008, og varslingsplikten etter msis- og tuberkuloseforskriften §§ 3-3 og 3-4 er i all hovedsak overholdt.

I samarbeid med Nasjonalt folkehelseinstitutt og Helsedirektoratet ble det arrangert smittevernkonferanse i Bodø i februar 2008. Det var i underkant av 100 deltakere, i hovedsak fra kommunehelsetjenesten, men også helseforetakene, Mattilsynet og interkommunale miljørettet helsevern enheter var representert. Det var lagt vekt på å presentere oppdatert kunnskap fra sentralt hold i kombinasjon med lokale erfaringer. Helseavdelinga opplever at smittevernkonferansene har stor oppslutning og samarbeidet med sentrale etater sikrer solid faglig innhold, og vi ser gjerne at det stilles ressurser til disposisjon for en tilsvarende konferanse i 2010.

Smittevern, herunder infeksjonskontrollprogram, har vært tema ved Helsetilsynet i Nordlands tilsyn på 2 sykehjem i 2008.

Resultatområde 84 Primærhelsetjeneste

84.1 Allmennlegetjenesten inkludert fastlegeordningen

Fylkesmannen møter kommuneleger i et ti-talls antall møter med kommuner (enkeltvis eller i grupper) gjennom året. Videre har fylkeslegen selv møter med kommuneoverlegegrupper/fora i fylket. Det har ikke vært anledning til spesifikke møter med SU. Hva som rapporteres er i mange sammenhenger er imidlertid at SU ikke fungerer tilfredsstillende i mange kommuner.

Allmennlegefeltet har stått på stedet hvil i 2008: stabilt antall fastlegehjemler, fortsatt blant de tre fylkene i landet med flest ledige hjemler.

Fylkesmannen har i flere fora talt for og bidratt til etablering av interkommunale ordninger innen legevakt. De siste årene har det kommet sterke bekymringsmeldinger fra flere kommuner mht mulighetene for å kunne opprettholde legevakttjenesten.

LAR-oppgaver er vesentlig konsentrert i Bodø. Samtale med LAR-avd. i Bodø antyder at det er for stor variasjon i hvordan legene fungerer i LAR-sammenheng.

Retningslinjene for røykavvenning: disse har vært gjort kjent, sammen med andre verktøy, på en lang rekke kurs, møter og konferanser i 2008. Det er selvsagt umulig for Fylkesmannen å uttale seg om hvor godt disse er kjent, det ville kreve en kartlegging det ikke er kapasitet til. Det samme gjelder for så vidt også kommunenes LSUer: å registrere og vurdere kvantitativt og kvalitativt LSUer i 44 kommuner har ikke vært mulig i år.

Avdelingen har, i samarbeid med IKT-avdelingen, sett på muligheten for å utvikle et digitalt system for innhenting av opplysninger fra kommunene for å kunne tilfredsstille rapporteringskrav fra FAD og Hdir.

84.2 Turnustjeneste

84.3 Lov om helsetjenesten i kommunene, klager og godkjenninger

Fylkesmannen i Nordland har i 2008 ikke hatt noen klagesaker innenfor angjeldende område.

Lov om helsetjenesten i kommunene med tilhørende forskrifter. Antall saker og gjennomsnittlig saksbehandlingstid

Embeter	Antall saker	Gjennomsnittlig saksbehandlingstid
FMNO	0	
Sum	0	

84.4 Helsetjenesten til innsatte i fengsel

I Nordland er det to fengsler. Det er opprettet en underavdeling til Bodø fengsel på Fauske med 18 plasser. Fengselsavdelingen på Fauske er et mer åpent tilbud til fanger som kvalifiserer til lettere soning. Fokus er aktivisering (arbeid og skolegang).

Det er fortsatt klage fra fengselet i Bodø om dårlig oppfølging av innsatte. Fengselet fikk i 2008 egen rusmestringsenhet med egne fagstillinger tilknyttet denne, bl.a. psykolog (denne stillingen har enheten måtte låne ut til innsatte ved andre avdelinger i mangel av spesialisthelsetjenestetilbud fra Nordlandssykehuset). Fylkesmannen følger det totale tilbudet opp i forhold til vurdering av forsvarlighet slik det er i dag.

Samarbeidet mellom helsetjenesten (kommunal- og spesialisthelsetjeneste) i Mosjøen beskrives fortsatt som bra.

84.5 Helsetjenestetilbud til asylsøkere og flyktninger

Det var ikke spesielt fokus på dette området i 2008. Det ble gitt en del muntlig veiledning til enkeltkommuner som har etablert nye mottak i løpet av året.

Vi har ikke gjort noen egen kartlegging av hvor mange kommuner som har tatt veilederen i bruk. Det ble arrangert en smittevernkonferanse i fylket, se pkt. 83.6 smittevern.

84.6 Helse- og sosialtjenester i et flerkulturelt samfunn

Nordland er det eneste fylke i landet som har flere samiske språk- og kulturtradisjoner. Várdobáiki i Evenes representerer den nordsamiske språk- og kulturtradisjonen, Arran i Tysfjord den lulesamiske og Sijti Jarngje i Hattfjelldal den sørsamiske.

Helseavdelingen har tidligere erkjent manglende kunnskap om og kompetanse på saksbehandling og utviklingsarbeid innen samisk helse og helsetjeneste. Vi ønsker å bedre kunnskapen vår og danne et nettverk, derfor har vi i løpet av 2008 deltatt som observatør på tilsyn med sykehjemmet i Karasjok kommune og deltatt på Helgelandssykehusets fagdag om samisk helse, som ble arrangert på Sijti Jarngje.

Fylkesmannen har også arrangert en dagskonferanse. Første del av dagen ble brukt til et dialogmøte der Ole Mattis Hætta, Helsedirektoratet, og de tre samiske kultursentrene var invitert. Arran var forhindret fra å delta. Det ble diskutert nettverksbygging i Nordland og samisk helse og helsetjeneste sett fra nordsamisk og sørsamisk ståsted.

Siste del av dagen ble brukt til en temakonferanse. I tillegg til de tre samiske kultursentrene var også Nordland fylkeskommune og Samisk helseforskning i Karasjok og Høgskolene i Bodø, Narvik og Nesna invitert. Høgskolene i Nesna og Narvik deltok ikke av ulike grunner.

Samelovens språkbestemmelser, pasientrettighetslovens ”språkbestemmelser” og Stortingsmelding nr. 28 (2007-2008) Samepolitikken var tema. Samisk helseforskning i Karasjok orienterte om hva som er gjort og hvilke planer som foreligger innenfor samisk helseforskning i Nordland. Høgskolen i Bodø orienterte om hva studentene innen helse- og sosialfag lærer om samisk språk, kultur og tradisjon og om samiske forskningsprosjekter som høgskolen har deltatt i.

84.7 Helsetjenestetilbud til personer utsatt for seksuelle overgrep eller vold i nære relasjoner

Nye veiledere/rundskriv omtales fortløpende i vår informasjonsbulletin Resæften og på Fylkesmannens internettside.

Det er etablert et mottak i Nordland som er lokalisert til Bodø, dette mottaket har inngått i interkommunalt samarbeid med 10 andre kommuner. Mottaket har døgnkontinuerlig beredskap med en responstid på 1,5 time. I alt er det tilknyttet 6 leger og 7 sykepleiere til mottaket og i tillegg er det inngått avtaler med spesialisthelsetjenesten, krisesenter og politi.

I Nordland er det i tillegg til mottaket i Bodø gitt tilskuddmidler fra Helsedirektoratet i inneværende år til Vefsn kommune for etablering av mottak på Helgeland, lokalisert til Mosjøen. Dette mottaket er under oppbygging, etter planen skal alle 18 kommuner på Helgeland få tilbud om å knytte seg opp mot dette mottaket.

Utfordringen i Nordland videre er at de fleste kommuner i Lofoten, Vesterålen og Ofoten står uten tilbud (16 kommuner) på dette området.

84.8 Helsestasjons- og skolehelsetjenesten

Vi er ikke orientert om at prosjektet med å dele ut gratis vitamin D-dråper til spedbarn med innvandrerbakgrunn er iverksatt i Nordland. Fylkesmannen har mye kontakt med helsestasjons- og skolehelsetjenesten. Det har vært arrangert flere kurs der helsesøster, helsestasjonsleger og helsestasjonsledere har vært målgruppe; kurs i spedbarnsernæring/ammekyndig helsestasjon, kurs i forebygging og behandling av overvekt og fedme hos barn og unge, samt at vi deltar og bidrar med informasjon og veiledning på kurs og møter i regi av helsesøstertjenesten. For øvrig vises til rapportering pkt. 83.1 og pkt. 83.3 samt rapporteringskrav i styringsdokumentet til opptrappingsplan for psykisk helse.

84.9 Svangerskapsomsorgen

Det har ikke vært spesiell fokus på dette område i 2008.

Nye veiledere/rundskriv omtales fortløpende i vår informasjonsbulletin Resæften og på Fylkesmannens internettside.

84.10 Kjønnsløstelse

Vi har i samarbeid med RVTS – Nord (ressurssenter for vold, traumatisk stress og selvmordsforebygging) arrangert en dagskonferanse om kvinnelig omskjæring/kjønnsløstelse hvor tema fra Handlingsplanen ble presentert. Det var 90 deltakere fra ulike etater som var representert, her var ansatte i det kommunale barnevern, helsesøstre, jordmødre, gynekologer, krisesentre og politiet i Nordland, samt representanter fra noen innvandrergupper

Vi har gitt økonomisk støtte til fylkets største kommune til et prosjekt hvor søknaden var i tråd med intensjonene i tiltak 22 i Handlingsplan mot kjønnsløstelse 2008 – 2011 hvor det fremgår at: *Helsestasjons- og skolehelsetjenesten skal rette sitt informasjonsarbeid mot ungdom, kvinner, menn og foreldre i de berørte gruppene.*

Nye veiledere/rundskriv omtales fortløpende i vår informasjonsbulletin Resæften og på Fylkesmannens internettside.

84.11 Tannhelse

Det er gjort en avklaring på fortolkningen av rettighetene til tannhelsetjeneste som er lik for hele foretaksområdet (Nordland, Troms og Finnmark). Det har vært informasjonsmøter om den nye paragrafen i pasientrettighetsloven § 4A om "Helsehjelp til pasienter uten samtykkekompetanse som motsetter seg helsehjelpen" til helsepersonell og tannhelsetjenesten i Nordland. Det har vært 2 tilsyn i 2008 ved sykehjem hvor tannhelse har vært ett av temaene som er tatt opp. Tannhelse er fortsatt et tema i møter om folkehelse.

Resultatområde 85 Spesialhelsetjenesten

85.1 Abortloven

85.2 Sterilisering

85.3 Lov om transplantasjon

Fylkesmannen hadde ingen saker på dette området i 2008.

85.4 Tillatelse til å rekvirere sentralstimulerende legemidler

Fylkesmannen ga i 2008 fire generelle tillatelser til rekvirering av sentralstimulerende legemidler, og 439 spesielle tillatelser.

Gjennomsnittlig saksbehandlingstid var 2 dager.

Tillatelser til å rekvirere sentralstimulerende legemidler. Antall saker og gjennomsnittlig saksbehandlingstid

Embeter	Antall saker	Gjennomsnittelig saksbehandlingstid
FMNO	443	2
Sum	443	

85.5 Kosmetisk plastikkirurgiske inngrep

Fylkesmannen hadde ingen slike saker i 2008.

Kosmetisk plastikkirurgiske inngrep. Antall saker og gjennomsnittlig saksbehandlingstid

Embeter	Antall saker	Gjennomsnittelig saksbehandlingstid
FMNO	0	
Sum	0	

85.6 Godkjenning av private sykehus, privat medisinsk laboratorie- og røntgenvirksomhet*

85.7 Funksjonsprogram for nye offentlige sykehusbygg

Resultatområde 86 Omsorgstjenester

86.1 Omsorgsplan 2015

Arbeidet med Omsorgsplan 2015, inkludert ulike tiltak og delplaner, ble i 2008 gjennomført ved samarbeid mellom 3 saksbehandlere i Sosial- og familieavdelinga og Helseavdelinga, hvorav den enkelte ansatte har hatt ansvar for ulike tiltak/delplaner.

Det ble i 2008 gjennomført en oppstartkonferanse om Omsorgsplan 2015 som hadde deltakere fra 40 av 44 kommuner i Nordland. I tillegg var utdanningsinstitusjoner og spesialisthelsetjenesten representert.

Deler av Omsorgsplan 2015 er omtalt i avdelingenes informasjonsaviser SOFUS og Resæften. Når det gjelder de organisatoriske forhold internt hos Fylkesmannen i Nordland nevnt i årsmelding for 2007, kom ikke dette på plass i 2008.

86.2 Demensplan 2015

Gjennom tilsyn og klagesaksbehandling er det stor oppmerksomhet rettet mot tjenestetilbudet til personer med demens.

Fylkesmannen i Nordland innledet i 2008 et samarbeid med Kløveråsen utrednings- og kompetansesenter for demens. Alle kommuner i Nordland har fått tilbud om opplæring i "Demensomsøgens ABC". Kløveråsen har gjennomført 4 informasjonsmøter og vil følge opp opplæringen i 2009. Når det gjelder råd og veiledning knyttet til de ulike tiltakene i Demensplan 2015 er dette blitt gitt gjennom ulike møter og konferanser delvis arrangert av oss selv eller hvor vi har bidratt ved andres konferanser.

Fylkesmannen i Nordland er representert i Helsedirektoratets "Følge-med-gruppe" i forhold til demensplan 2015.

Nasjonalt kompetansesenter Aldring og helse har på oppdrag fra Helsedirektoratet etablert noen modellkommuner. I Nordland er det Rana, Narvik og Sortland. Disse kommuner skal se nærmere på Utredning og diagnostisering av demens, Dagtilbud og avlastningsordninger for personer med demens, Tilbud til pårørende – pårørendeskoler og samtalegrupper.

Det har vært gitt tilbud fra Nasjonalt kompetansesenter til kommuner om opplæring i diagnostisering og utredning av demens.

Steigen kommune gjennomfører ett prosjekt/studie som ser på legemiddelbehandling kontra miljøterapi i forhold til Demens.

86.3 Kompetanseløftet 2015

Søknadsbehandling og tilskuddforvaltning er gjort i henhold til planen, og de ulike rapporteringer til Helsedirektoratet er gjennomført innen fastsatt frister, hhv 1. mars og 1. juli.

Fylkesmannen i Nordland har ikke bidratt til å utvikle strategier for å møte framtidens personell- og kompetanseutfordringer. Når det gjelder å følge med på personell- og kompetanseutviklingen i pleie- og omsorgssektoren opp mot målet på 10 000 nye årsverk med fagutdanning, er det ikke arbeidet systematisk. Helsedirektoratet har laget slike oversikter for fylkesmennene.

86.4 Investeringstilskudd til sykehjem og omsorgsboliger

Når det gjelder investeringstilskudd til sykehjem og omsorgsboliger er det sammen med Husbanken gjennomført flere ”oppstartmøter” med aktuelle kommuner. Søknader er behandlet fortløpende og innstilling er gitt Husbanken i henhold til retningslinjene for dette.

Vi mottok søknader fra 10 kommuner på til sammen 16 prosjekter. 4 prosjekter i 3 kommuner fikk avslag på sine søknader. 5 prosjekter fikk innvilget sine søknader innenfor rammen i 2008. 4 prosjekter er satt på ”vent”, mens 3 prosjekter er ubehandlet etter avtale med de aktuelle kommuner. 1 stort prosjekt er omtalt 2 ganger da det fikk noe innenfor rammen i 2008, og vil få innenfor rammen i 2009 og 2010.

86.5 Kvalitet i helse- og omsorgstjenesten

Fylkesmannen tok i 2007 initiativ til et samarbeid med KS på dette området. Beklageligvis fikk vi ikke dette til i 2008. Utspillet ligger nå i KS Nordland.

Gjennom ulike kontaktpunkter vi har med kommunenes helse- og omsorgstjeneste, har vi fokus på kvalitet. Gjennom tilsynsarbeid er det alltid fokus på kvalitetsarbeid/-system herunder kravet til internkontroll.

Temaet ble også tatt opp i Fylkesmannens oppstartkonferanse Omsorg 2015 i april.

86.6 Legetjenester i sykehjem. Undervisningssykehjem

Fylkesmannen har bistått direktoratet i å kartlegge og vurdere resultatene av kommunenes fastsettelse av en lokal norm for legedekning i sykehjemmene. I Nordland er det 1 kommune som ikke har svart på spørreskjemaet. 7 kommuner har gjennomført prosessen med lokal norm for legetjenester i sykehjem og 6 kommuner har behandlet saken politisk. 19 kommuner øker legetjenesten i sykehjem, 16 kommuner gjør ingen endring, mens 9 kommuner reduserer legetjenesten i sykehjem.

Fylkets undervisningssykehjem (HALD – 4 kommuner) er etablert som en satellitt under Tromsø undervisningssykehjem. Undervisningssykehjemmet HALD holdt innlegg på vår oppstartkonferanse Omsorg 2015 i april hvor de orienterte om prosjektet og erfaringer. Undervisningssykehjemmet HALD holdt sin egen konferanse i april. Når det gjelder deltakelse til styringsrådet for undervisningssykehjemmet i fylket, er det tatt kontakt med prosjektleder og gitt beskjed om at vi ønsker å være representert fra Fylkesmannen i Nordland.

Vi har gitt innstilling på søknader om tilskudd til undervisningssykehjemmet vedrørende lindrende behandling og omsorg ved livets slutt. Søknadene sluttbehandles av Fylkesmannen i Troms.

86.7 Økt forvaltningskompetanse. Saksbehandling i helse- og sosialtjenesten

Ulike temaer innen saksbehandling har inngått i rådgivning, veiledning, tilsyn og klagesaksbehandling overfor både kommuner og spesialisthelsetjenesten.

Alle kommuner i Nordland har fått tilbud om kurs/opplæring i kap 4a i pasientrettighetsloven og saksbehandlingen

knyttet til denne.

86.9 Rettssikkerhet ved bruk av tvang og makt overfor enkelte personer med psykisk utviklingshemming

Systemrevisjon.

I 2008 ble det gjennomført systemrevisjon i en kommune med bakgrunn i denne bestemmelsen. Det ble konstatert ett avvik som gikk på manglende oppfølging av (enkelte) situasjoner der det ble anvendt tvang og makt. I form av merknad, påpekte vi behovet for gjennomgang av kommunens manuelle jorunalsystem med fokus på de formål registreringen skal ivareta.

Overprøving av vedtak.

Pr 31. desember 2008 var det 44 personer i Nordland med vedtak om tiltak etter sosialtjenesteloven § 4A-5. Men det var 9 vedtak som ikke ble videreført i løpet av 2008. For 5 av disse var det ikke nødvendig med fortsatt anvendelse av tvang og makt i tilknytning til tjenesteytingen, de øvrige 4 er i en utprøvningsfase der det er mer usikkert om vedtak vil være aktuelt på senere tidspunkt. I løpet av 2008 har vi stadfestet 5 ”nye” vedtak.

Fylkesmannen har stadfestet samtlige vedtak som er forelagt oss for overprøving, i noen saker etter nærmere dialog med kommunen og/eller spesialisthelsetjenesten.

Det innebærer en netto reduksjon på 4 vedtak fra tilsvarende tidspunkt i 2007.

Stedlig tilsyn:

I løpet av 2008 har vi ført tilsyn med gjennomføring av tiltak som angår 20 personer (vedtak).

Nye vedtak prioriteres. Videre vurderer vi stedlige tilsyn ut fra risiko og sårbarhetsbetraktninger hvor bl.a kommunens faglige rammer i tilknytning til tiltakene, samt hvor inngripende tiltakene er vektlagt.

Det har resultert i tilnærmet årlige tilsyn med vedtak der det dreier seg om planlagte skadeavvergende tiltak i gjentatte nødssituasjoner, § 4A-5, 3. ledd bokstav b. Mens det er lavere frekvens på tilsyn med vedtak der tiltakene er rettet mot å dra forsvarlig omsorg for vedkommende, § 4A-5, 3. ledd bokstav c. Hovedsakelig dreier slike tiltak seg om regulering av tilgang til næringsmidler, samt ivaretagelse av personlig hygiene.

Kun ved 3 av de 20 tilsynene har vi ikke sett grunnlag for å be kommunene om særskilt oppfølging på nærmere definerte områder. Jorunalføring, oppfølging med formell justering av tiltak når disse i praksis endres og opplæring og/eller veiledning av personale er gjennomgående tema i våre tilbakemeldinger til kommunene.

Vi mener å ha rimelig god oversikt over de aktuelle kommunene sitt arbeid med tjenester etter kapittel 4A, og registrerer i hovedsak systematisk arbeid med disse problemstillingene. Samtidig konstaterer vi hvor sårbare disse tjenestene kan være, særlig i de minste kommunene, og da spesielt i forhold til bemanningskravene.

86.10 IPLOS – individbasert pleie- og omsorgsstatistikk

Dette arbeidet har i hovedsak vært fulgt opp av Helsedirektoratet. Fylkesmannen har i liten grad vært involvert direkte i arbeidet med IPLOS overfor enkeltkommuner. 2 kommuner i Nordland har ikke levert IPLOS-data. Disse følges opp av oss.

Helsetilsynet i Nordland etterspør nå IPLOS-registreringer gjennom klagesaksbehandling og tilsynsarbeid. På sosialtjenestefeltet er det foreløpig ikke rutiner for dette.

Helsedirektoratet har en forholdsvis stor ”IPLOS-organisasjon” som tar hånd om det meste av de oppdrag/resultatkrav som er nevnt i embetsoppdraget. Det vil nok skje en gradvis endring på dette fra 2009.

Resultatområde 87 Psykisk helse

87.1 Tvungen undersøkelse

87.2 Behandling uten eget samtykke

87.3 Privat forpleining i det psykiske helsevernet

87.4 Godkjenning av institusjoner som skal ha ansvar for tvungent psykisk helsevern

87.5 Vedtak om overføring

87.6 Forpleining, kontroll og tilsyn med pasienter i det psykiske helsevern

87.7 Opptappingsplan for psykisk helse

Fylkesmannens oppfølging av Opptappingsplan for psykisk helse har hatt høy prioritet. I og med at 2008 er siste år med øremerking av midler til kommunene har det vært viktig å følge ekstra nøye med utviklingen i den enkelte kommune både i forhold til tilbudet til voksne og barn/unge.

Det har vært flere møter med kommuner, spesialisthelsetjenesten, NAV, brukerorganisasjoner, KS, LAR med flere hvor målet har vært å koordinere tjenestene til målgruppen og å få til fleksible samarbeidsordninger. Rådgiverne har hatt innlegg ved flere konferanser i regi av andre statlige og kommunale samarbeidsparter.

11 kommuner innfridde ikke kravet til utbetaling av hele 2. terminbeløp i 2008. Totalt ble det holdt tilbake kr. 4 181 500,- fordelt på disse kommunene:

Bodø:	581 500,-
Sømna:	126 000,-
Vega:	40 000,-
Meløy:	300 000,-
Fauske:	1 350 000,-
Tysfjord:	191 000,-
Lødingen:	238 000,-
Røst:	275 000,-
Hadsel:	230 000,-
Øksnes:	600 000,-
Sortland:	250 000,-
Totalt:	4 181 500,-

Utbetaling av restbeløp blir fulgt opp fortløpende i 2009.

87.8 Dispensasjon fra forskrift om faglig ansvarlig for vedtak i det psykiske helsevernet

87.9 Godkjenning av psykiatriske poliklinikker

87.10 Gjennomføring av tvungent psykisk helsevern for personer som ikke har bosted i riket

Det var ingen slike saker i 2008.

Resultatområde 88 Rusområdet

88.1 Alkoholoven

88.2 Rusmiddelarbeid

Målsettinger

Det overordnede målet med denne satsningen er å redusere de negative konsekvenser misbruk av rusmidler har for enkeltpersoner og samfunnet.

Oppfølging av planen er knyttet til følgende fem strategier.

- Et tydelig folkehelseperspektiv
- Bedre kvalitet på tjenester til rusmiddelmissbrukere, herunder økt kompetanse til de som yter tjenester til disse
- Mer tilgjengelige tjenester og økt sosial inkludering
- Forpliktende samhandling
- Økt brukerinnflytelse og økt oppmerksomhet mot barn og pårørende til rusmiddelmissbrukere.

Tiltak i 2008

Folkehelseperspektivet søkes bl.a ivaretatt ved koordinering av tiltak mellom medarbeidere ved embetet med særlig ansvar for oppfølging av opptrappingsplanen for psykisk helse, folkehelsearbeid og opptrappingsplanen for rusfeltet. Det er gjennomført informasjonsmøter i tre kommuner med disse satsningene som tema i 2008, arbeidet videreføres i 2009.

Fylkesmannen har gjennom flere år samarbeidet nært med Nordnorsk kompetansesenter for rus (NNK-rus) og embetene i Troms og Finnmark om kompetansehevede tiltak i hovedsak rettet mot kommunene.

- I 2008 ble det gjennomført følgende kurs:
- Tidlig intervensjon
- Rusmiddelmedisin
- Individuell plan
- Løsningsfokuset tilnærming LØFT

Bruk av tvang overfor rusmiddelmissbrukere med hjemmel i sosialtjenesteloven §§ 6-2 og 6-2a.

Fylkesmannen har gitt støtte til videre- og etterutdanning innen rus og psykisk helse. I 2008 startet 30 personer på slik utdanning med støtte fra Fylkesmannen.

Høsten 2008 arrangerte Fylkesmannen samling for rusrådgiverne i kommunene. Her var konkretisering av opptrappingsplanen, erfaringsutveksling og innspill til Fylkesmannen for videre oppfølging tema. Slike samlinger videreføres i 2009.

I 2007 var vi med på å initiere prosjektet ”Individuell plan - fra ord til handling i NAV-kontor.” Det omfattet fem kommuner, i tillegg deltok NAV-Nordland og Fylkesmannen. Prosjektet hadde et tydelig prosessfokus, med vekt på tilgjengelighet og forpliktende samhandling.

Forsøk og tilskuddsforvaltning

I Nordland deltar 2 kommuner i forsøksordningen med ”koordinerende tillitspersoner” for oppfølging av rusmiddelavhengige.

Formålet med forsøket er koordinering av psykososialt arbeid for personer med rusrelaterte problemer og stimulere til utvikling av tjenlige modeller for denne type arbeid. Tillitspersonene skal følge rusmiddelavhengige overfor hjelpeapparatet, bistå dem slik at de mottar de tjenester de har behov for og at de oppnår tjenlig rehabilitering.

Øksnes kommune er godt i gang med sitt prosjekt. Der er rekruttert to koordinerende tillitspersoner hver i 50 % stilling, en av disse er rekruttert ut fra sosialfaglig bakgrunn, den andre er brukerrepresentant.

Rana kommune har av ulike årsaker sett seg nødt til utsatt oppstart av sitt prosjekt til 2009.

Fylkesmannen forvalter tilskudd til kommunalt rusarbeid. Her har vi mulighet for å bistå kommunene ved initiering av prosjekt og i oppfølgingen av disse. I 2008 mottok:

- 5 kommuner tilskudd til ”Oppfølgingstjenester til personer i legemiddelassistert rehabilitering”
- 9 kommuner tilskudd til ”Styrking av helhetlige oppfølgingstjenester til rusmiddelmissbrukere”
- 2 kommuner tilskudd til ”Lavterskel helsetiltak for rusmiddelmissbrukere”

Vi bidrar så gjerne med råd og veiledning. I tida framover vil vi rette oppmerksomheten mot kommunenes rusmiddelpolitiske handlingsplaner da disse kan være egnede dokumenter for helhetlig fokus lokalt.

Ressursrapportering

Helseavdelingen hadde en stilling vakant hele 2008, en juriststilling. Registrering av tidsressurser er beregnet ut fra de stillingene vi faktisk hadde besatt i 2008.

Tidsrapportering for førerkortsaker er oppgitt i antall dagsverk.

Resultatområde	FMNO		Sum	
	1510 Fagdep.	1510 Fagdep.		
Resultatområde 75	1		1	0
Resultatområde 76	18		18	0
Resultatområde 77	122		122	0
77.4 Førerkortsake	74	0	0	0
Resultatområde 83	59		59	0
Resultatområde 84	40		40	0
Resultatområde 85	21	44	21	44
Resultatområde 86	21		21	0
Resultatområde 87		78	0	78
Resultatområde 88	12	22	12	22
Sum:	294	144	294	144

Statens Helsetilsyn

Resultatområde 81 Tilsyn og klagesaksbehandling etter sosialtjenesteloven

Resultatkravet i embetsoppdraget for 2008 var at Fylkesmannen i Nordland skulle gjennomføres minst 11 systemrevisjoner etter sosialtjenesteloven. Dette resultatkravet er oppfylt, jf. særskilt rapportering til Statens helsetilsyn for 2008 med rapporteringsfrist 20.01.09.

Når det gjelder klagesaksbehandling vises det til rapportering på resultatområde 73.1 og til særskilt rapportering til Statens helsetilsyn for 2008 med rapporteringsfrist 20.01.09.

81.1 Planlagte tilsyn

81.2 Områdeovervåking

81.3 Klager etter sosialtjenesteloven

81.4 Spesielle oppgaver etter sosialtjenesteloven kap. 4A

81.5 Andre oppdrag

81.6 Hendelsesbasert tilsyn

Fylkesmannen gjennomførte i 2008 et hendelsesbasert tilsyn etter sosialtjenesteloven. Tema for tilsynet var oppfølging og iverksetting av vedtak om avlastning.

Resultatområde 82 Tilsyn og klagesaksbehandling etter helsetjenestelovgivningen

Helsetilsynet i Nordland har rapportert til Statens helsetilsyn i brev av 15.01.09 iht. Statens helsetilsyns rapporteringskrav i embetsopdrag for 2008. Helsetilsynet i Nordland har også rapportert i RegRoT, jf. oppdrag fra Statens helsetilsyn, data for hendelsesbasert tilsyn og rettighetssaker. Det vises til disse rapporteringene.

82.1 Hendelsesbasert tilsyn

Jf. vår rapportering i RegRoT til Statens helsetilsyn.

82.2 Planlagte tilsyn

Det vises til vår rapportering til Statens helsetilsyn i brev av 15.01.09.

82.3 Områdeovervåking

82.4 Klager etter helsetjenestelovgivningen

82.5 Andre oppdrag

Ressursrapportering

Resultatområde	FMNO		Sum	
	1510 Fagdep.	1510 Fagdep.		
Resultatområde 81		0	0	0
Resultatområde 81.1 og 81.2	0	0	0	0
Resultatområde 82	286	286	0	0
Resultatområde 82.2 og 82.3	114	0	0	0
Sum:	286	0	286	0

Samferdselsdepartementet

Resultatområde 91 Avkjørselssaker etter vegloven

Resultatområde 92 Konesjon til anlegg og drift av taubaner

Søknader om godkjenning/konsesjon, samt behandling av saker om fornying av konsesjon behandles etter hvert som de kommer inn.

Ressursrapportering

Resultatområde	FMNO	Sum
	1510 Fagdep.	1510 Fagdep.
Resultatområde 91 og 92	6	6 0
Sum:	6 0	6 0

Utenriksdepartementet

Resultatområde 93 Apostiller

Resultatområde 94 Forberedelse av saker om honorære konsuler

Ressursrapportering

Resultatområde	FMNO	Sum
	1510 Fagdep.	1510 Fagdep.
Resultatområde 93 og 94	1	1 0
Sum:	1 0	1 0

Kultur- og kirke departementet

Resultatområde 95 Tros- og livssynssamfunn

Fylkesmannen skal behandle saker etter lov om trdomssamfunn og ymist anna med forskrifter, og vi skal også utbetale statstilskudd til trossamfunn og livssynssamfunn. I 2008 har 23 samfunn fått utbetalt statstilskudd. Ingen nye trossamfunn er registrert.

Resultatområde 96 Gravferdsloven

18 henvendelser vedrørende askespredning, hvorav 17 søknader og en generell forespørsel om ordningen. 16 søknader innvilget og én søknad avslått.

Resultatområde 97 Lov om helligdager og helligdagsfred

Det er fastsatt forskrift om Henningsvær i Vågan kommune som typisk turiststed gjeldende for del av året. Ingen søknader om dispesasjon om åpningstider mottatt.

Ressursrapportering

Resultatområde	FMNO	Sum
	1510 Fagdep.	1510 Fagdep.
Resultatområde 95	6	6 0
Resultatområde 96 og 97	3	3 0
Sum:	9 0	9 0

Fornyings- og administrasjonsdepartementet

Resultatområde 98 Administrative oppdrag

98.1 Rekruttere og beholde medarbeidere

Inkluderende arbeidsliv

Delmål 1

Fylkesmannens samlede sykefravær i 2008 var på 3 prosent, det legemeldte 2 % og det egenmeldte 1 %. Målet er å ha et samlet sykefravær under 4 %.

Delmål 2

Fylkesmannen i Nordland hadde to søkere som oppga funksjonshemming (rullestol) i søknaden. En ble ikke ansett faglig kvalifisert til den omsøkte stillingen, en søker ble tilbudt fast stilling.

Fylkesmannen i Nordland har hatt få søkere med innvandrerbakgrunn. Tre personer med innvandrerbakgrunn søkte seg til Fylkesmannen i 2008, en ble innkalt til intervju, en trakk seg før intervjuene startet og en ble ikke innkalt fordi vedkommende ikke ble ansett faglig kvalifisert til den omsøkte stillingen.

Embetet hadde to ansatte med annen bakgrunn enn norsk i 2008: en fra Sverige og en fra Tyskland. Vi har flere medarbeidere med samisk tilhørighet, men har ikke tallfestet antallet.

Fylkesmannen inngikk avtale om IA-plasser med NAV Arbeidslivssenter medio 2008. Fylkesmannen stiller seg positivt til å bidra til et mer inkluderende arbeidsliv ved å inkludere personer som har vanskelig med å få innpass i arbeidslivet, til arbeidstrening i samarbeid med NAV. Vi legger vekt på at vi skal ha egnede og fullverdige oppgaver å tilby. Fylkesmannen hadde tre personer inne til arbeidstrening/-utprøving innenfor tre ulike fagområder i 2008. En av disse er tilsatt på "lønnstilskudd av lengre varighet", og Fylkesmannen ønsker å samarbeide med NAV om kursing/utdanning for å utvide arbeidsområdet. Arbeidet med IA-plasser og annen arbeidsplasstrening forutsetter godt samarbeid med NAV, og etter vår erfaring er det viktig med en fast kontaktperson som kan samordne områdene/etatene i NAV. Fylkesmannen har hatt et godt og fruktbart samarbeid med NAV Arbeidslivssenter i Nordland.

Fylkesmannen legger vekt på å tilrettelegge arbeidsplassen for alle tilsatte, og har et særlig fokus på at terminalarbeid kan føre til unødig stillesittende og ensidig gjentakende arbeid. Alle nytilsatte får gjennomgang av arbeidsstasjon sammen med fysioterapeut, for å tilrettelegge og gi opplæring i arbeidsstillinger og variasjon i arbeidet. Høsten 2008 ble det kjøpt inn timeskort innen massasje og velvære som et prøvetilbud til ansatte. Det ble også bestilt massasjestol.

Delmål 3

Målet for gjennomsnittlig pensjonsalder i 2008 var 65 år. Det reelle tallet i 2008 var 63 år. Fylkesmannen er med i forsøk med redusert arbeidstid som FAD startet i 2007. Det var åtte av våre seniorer som fikk tilbud om å være med i forsøket og alle sammen valgte å bli med i forsøket. Det er utvist stor grad av fleksibilitet med henhold til uttak, og de fleste har valgt å ta ut den reduserte arbeidstida i hele dager. Hensikten med forsøket er å undersøke om redusert arbeidstid innebærer at ansatte utsetter pensjoneringstidspunktet.

Ansatte over 62 og 65 år i staten har åtte dager tjenestefri med lønn i året. Dette er dager som partene sentralt har fremforhandlet. Dagene tas ut som fritid eller lønn. De fleste hos Fylkesmannen tok ut fridagene i lønn. Lokalt kan man forhandle om at ansatte over 62 år kollektivt skal gis ytterligere seks dager tjenestefri med lønn i året. Fylkesmannen valgte å avstå fra disse kollektive fridagene i 2008, på grunn av deltakelse i seniorprosjektet.

Tilsatte med innvandrerbakgrunn

Embete	Antall 2008	% 2008	Antall 2009	% 2009
FMNO	2	1,4	2	1,3
Sum	2	0	2	0

98.2 Kompetanseutvikling

Embetets behov for kompetanse vurderes ut fra ansattes utviklingsbehov, nye arbeidsoppgaver og system-

/teknologikompetanse. I forbindelse med prosjektet Digital Fylkesmann i Nordland legges det ned store ressurser internt i å kartlegge kompetansebehov og legge til rette for kompetanseutvikling innen teknologi, for eksempel Officepakken som arbeidsverktøy.

Fylkesmannen har utviklet et godt program for nytilsatte som skal sikre opplæring i systemer, prosedyrer og retningslinjer. Medarbeidersamtalene og annen dialog mellom arbeidsgiver og ansatte ligger til grunn for en god del av kompetansemidlene som blir benyttet i embetet. I 2008 ble kr. 200 000,- lyst ut internt til fordeling etter søknad, og kr. 500 000,- ble fordelt mellom avdelingene ut fra antall ansatte. Om lag kr. 200 000,- ble benyttet til fellestiltak.

Fordeling menn/kvinner i lederstillinger

Embete	Kunngjorte lederstillinger	% tilsatte kvinner	% tilsatte menn	% kvinnelige ledere	% mannlige ledere
FMNO	1	0	100	6	16

Fordeling av kompetansemidler

Embete	% kompetanse kvinner	% kompetanse menn	% under 50 år	% over 50 år
FMNO	62	38	50	50

98.3 Medvirkning

Det var representert 16 primærorganisasjoner i embetet i 2008. Syv organisasjoner var tilknyttet hovedorganisasjonen Akademikerne, to til YS, to til LO og fire til Unio. NITO er uavhengig organisasjon. Det er fire hovedtillitsvalgte, alle kvinner.

Tilsettingsrådet består av to tjenestemannsrepresentanter, fylkesmann, assisterende fylkesmann og avdelingsleder. Her er det jevn fordeling mellom kvinner og menn. Vervene i arbeidsmiljøutvalget var jevnt fordelt mellom kjønnene, to kvinner på arbeidsgiversiden, og to menn på arbeidstakersiden. Ligestilling blir vurdert når verv skal besettes.

Lokale forhandlinger

Forhandlingene ble ført etter hovedsammenslutningsmodellen i 2008. Alle organisasjonene benyttet modellen, og evalueringene viser at partene var fornøyd med gjennomføringa. I forberedende møte var partene enige om at det skal i avtaleperioden være spesielt fokus på mellomledere og utilsiktede lønnsforskjeller som følge av nyrekruttering. Det ble forhandlet om kr. 1.223.353,-. Resultatet av årets forhandlinger ble en fordelig som gav 48 % til kvinner. Det er en lavere kvinneandel enn vi pleier å ha, men kan forklares i at de lokale føringene og prioritering av mellomlederne.

Omstilling

Forvaltningsreformen

Det har også i 2008 vært fokus på å sikre god informasjonsflyt internt ved nye opplysninger om forvaltningsreformen. Omfanget av reformen har vist seg å bli mindre enn man først antok, og omfatter for Fylkesmannen i Nordland 24,4 ukesverk innenfor landbruks- og miljøområdet.

Virksomhetsoverdragelse

I forbindelse med jordbruksoppgjøret 2008 ble partene sentralt enige om at ansvaret for de tekniske planleggingstjenestene i landbruket overføres fra fylkesmannsembetene til Norsk Landbruksrådgivning fra 1.1.2010. I de regionale prosessene Norsk Landbruksrådgivning gjennomført i 2008 i Nordland og Troms, kom det et felles ønske om å overføre de tekniske planleggingstjenestene fra fylkesmannsembetene til Norsk Landbruksrådgivning, herunder Landbruk Nord allerede i 2009. Fylkesmannen legger opp til overføring våren 2009, og legger vekt på nært samarbeid med Landbruk Nord, tillitsvalgte og berørte ansatte i omstillingsprosessen.

98.5 Føringer på IKT-området

Status på arbeidet med informasjonssikkerhet er sendt inn til FAD som forespurt. Antall lisenser ihht. Microsoft-avtalen er meldt inn i midten av januar som forespurt.

98.6 FRI (Fylkesmennenes regionale informasjonsnett)

98.7 Trippelnett

98.8 Sentral drift av Fri rettshjelp-ordningen

98.9 Drift av ePhorte helpdesk og ePhorte testsenter for fylkesmannsembetene

Resultatområde 99 Partistøtteordningen

Utføres som fellesløsning av Fylkesmannen i Sogn og Fjordane.

Ressursrapportering

Resultatområde	FMNO		Sum	
	1510 Fagdep.	1510 Fagdep.	1510 Fagdep.	1510 Fagdep.
Resultatområde 99	1		1	0
Sum:	1	0	1	0